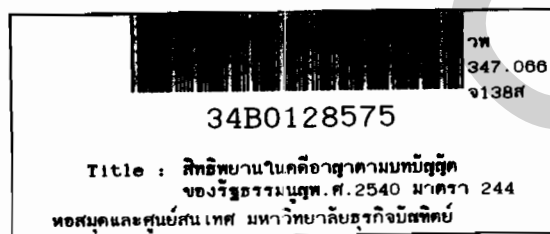

สิทธิพยานในคดีอาญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

มาตรา 244

พันตำรวจโท จตุรงค์ บรมธนานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2541

ISBN 974-281-248-9

**The Rights of Witnesses in Criminal Cases under
the Article 244 of the Thai Constitution of B.E. 2540**

POL.LT.COL.JATURONG BURAMATANANON

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

For the Degree of Master of laws

Department of laws

Graduate School Dhurakijpundit University

1998

ISBN 974-281-248-9

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ สิทธิพยานในคดีอาญาความผิดฐานฉ้อโกงของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244

โดย พ.ศ.ท.จตุรงค์ บูรมั่นมานนท์

สาขาวิชา นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พล.ศ.ค. ดร.ไพรัช พงษ์เจริญ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผศ.บุษทิพย์ ป.บรรจงศิลป์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ /ผู้แทนทบวงฯ
(รศ.ดร.เกษียรศิขจร วัจนะสวัสดิ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(พล.ศ.ค. ดร.ไพรัช พงษ์เจริญ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผศ.บุษทิพย์ ป.บรรจงศิลป์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์เข้มชัย ชุตินวณิช)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.พรพนธ์ พาลุสุข)

..... กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พรพนธ์ พาลุสุข)

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2541

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลงได้ ก็เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจาก ท่านผู้บังคับการกองสารนิเทศ พลตำรวจตรี ดร.ไพรัช พงษ์เจริญ ที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็น อาจารย์ที่ปรึกษา และท่านอาจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์ ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่ง ท่านอาจารย์ทั้งสองได้ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ผู้เขียน ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล รวมทั้งให้แนวทาง แนวคิด คำแนะนำ ดูแลเอาใจใส่อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความกรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้เขียนจึงขอกราบ ขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติจักร วัจนะ สวัสดิ์ ท่านอาจารย์เข้มชัย ชุตินวงศ์ ซึ่งท่านเป็นทั้งครูผู้สอนและเป็นทั้งกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ให้ความดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.ฉลอง ฤทธิภักดี ที่ท่านสละเวลาอันมีค่าคอยให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น หาข้อมูลแปลเอกสาร และตอบปัญหาข้อซักถามเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ มาตลอดระยะเวลาาร่วม 5 เดือนเศษ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.เกรียงศักดิ์ กิตติชัยเสรี ที่ส่ง ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ผู้เขียน ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบคุณคุณจุฬารัตน์ บุรณันนันทน์ และคุณสุภาพร พงศ์วิรวงศ์ ที่คอยให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบคุณ พ.ต.อ.ชาญ วัฒนธรรม พ.ต.ท.หญิงนุชนางค์ ศิริอิสสกุล พ.ต.ท.พรชัย ชันดี พ.ต.อ. วิชัย วงศ์วิรุฬห์ ที่ได้ค้นหาข้อมูลมอบให้กับผู้เขียน ร.ต.ต.หญิงอารยา ภาษา และ ส.ต.ต.หญิงพรสุข รัตนคอน และ ส.ต.ต.หญิงปราณี น้อยหลบลูเลา เจ้าหน้าที่รัฐสภา เจ้าหน้าที่ห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการจัดหาจัดทำวิทยานิพนธ์ และที่จะลืมเสียมิได้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ได้มอบทุนการศึกษาให้กับผู้เขียนทั้ง 2 ปี อีกทั้งคณาจารย์ท่านผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ผู้เขียนทุกท่าน และโดยเฉพาะท่านคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยท่าน ดร. พิระพันธ์ พาลุสุข ที่ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนมาตลอด หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

พ.ต.ท.จตุรงค์ บุรณันนันทน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มา.....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา.....	2
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. พยานบุคคลในคดีอาญา.....	7
2.1 แนวคิดในเรื่องหลักการดำเนินคดีอาญา.....	8
2.2 แนวคิดในเรื่ององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา.....	9
2.2.1 องค์กรภาครัฐ.....	9
2.2.2 องค์กรภาคเอกชน.....	15
2.3 หลักเกณฑ์เรื่องความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล.....	18
2.4 แนวคิดในเรื่องการนำสืบพยานบุคคล.....	20
2.4.1 การสอบสวนปากคำพยานบุคคลในชั้นสอบสวน.....	20

	หน้า
2.4.2 การสอบสวนพยานบุคคลในชั้นอุทธรณ์.....	21
2.4.3 การนำสืบพยานบุคคลในชั้นศาล.....	22
2.5 ประเภทของพยานที่ควรให้การคุ้มครองสิทธิ.....	23
3 สิทธิพยานที่ได้รับการคุ้มครอง.....	29
3.1 สิทธิพยานบุคคลในคดีอาญาคามรัฐธรรมนูญ.....	30
3.2 การได้รับการคุ้มครอง.....	30
3.2.1 สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองที่มีอยู่ตามกฎหมาย.....	30
3.2.2 การคุ้มครองย้อนตราแก่พยาน.....	35
3.3 การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในขณะเบิกความ.....	37
4 สิทธิพยานที่ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม.....	45
4.1 การปฏิบัติต่อพยานในชั้นสอบสวน.....	46
4.2 การปฏิบัติต่อพยานในชั้นศาล.....	48
4.3 การให้การคุ้มครองพยานหลังจากเบิกความในศาลแล้ว.....	48
4.4 การให้ความคุ้มครองแก่พยานบางประเภท.....	49
4.4.1 เด็กเป็นพยานในคดีอาญา.....	49
- ความสามารถในการเป็นพยาน.....	50
- ปัญหาการเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล.....	51
- ปัญหากรณีของไทย.....	55
4.4.2 ผู้หญิงที่เป็นพยาน และผู้เสียหายในคดีอาญา.....	56
4.5 การจัดให้บ้านพักสำหรับพยาน.....	58
4.6 มาตรการจูงใจให้พยานเบิกความตามความจริง.....	58
5 สิทธิพยานที่ควรได้รับคำตอบแทนที่จำเป็น และสมควร.....	60
6 การคุ้มครองพยานของประเทศต่าง ๆ.....	63

	หน้า
6.1 การคุ้มครองป้องกันพยานในสหรัฐอเมริกา.....	63
6.2 การคุ้มครองป้องกันพยานในสหราชอาณาจักร.....	66
6.3 การคุ้มครองพยานในรัฐแคลิฟอร์เนีย.....	67
6.4 การคุ้มครองพยานในประเทศแคนาดา.....	68
7 บทสรุป.....	69
บทสรุป.....	69
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	83
ผนวก ก	83
กฎหมายคุ้มครองป้องกันพยานบุคคลในคดีอาญาของ.....	83
ประเทศสหรัฐอเมริกา	
ผนวก ข	100
กฎหมายคุ้มครองป้องกันพยานบุคคลของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย.....	100
ผนวก ค	114
กฎหมายคุ้มครองพยานในประเทศแคนาดา.....	114
ประวัติผู้เขียน.....	121

หัวข้อวิทยานิพนธ์	สิทธิพยานในคดีอาญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244
ชื่อนักศึกษา	พ.ต.ท.จตุรงค์ บุรมัธนานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา	พล.ต.ต. ดร.ไพรัช พงษ์เจริญ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป. บรรจงศิลป์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2540

บทคัดย่อ

การศึกษารื่องสิทธิพยานในคดีอาญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งได้กำหนดสิทธิพยานไว้ 3 ประการ คือ (1) การได้รับความคุ้มครอง (2) การปฏิบัติที่เหมาะสม (3) ค่าตอบแทนที่จำเป็น และสมควรจากรัฐ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากกฎหมาย บทความ สถิติ ตัวอย่าง และประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ มิววิเคราะห์

ผลการศึกษาได้ความว่าสิทธิพยานสมควรได้รับ ดังนี้

1. สิทธิการได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ชีวิต และทรัพย์สินของพยาน การถูกข่มขู่ รบกวน และคุ้มครองถึงครอบครัว ญาติ และผู้ใกล้ชิดพยาน การให้การป้องกันอันตรายแก่พยาน เป็นการชี้ตัวผู้ต้องสงสัยต้องไม่ให้เผชิญหน้ากัน การสืบพยานในศาลควรมีมาตรการป้องกัน เผชิญหน้า การดำเนินการเปลี่ยนชื่อ สกุล และสถานภาพ การให้ที่อยู่ใหม่ถ้าจำเป็น การให้ความคุ้มครองตั้งแต่คดีเกิดหรือพยานสมัครใจ และให้ความคุ้มครองตลอด 24 ชั่วโมง

2. สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ได้แก่ การได้รับการดูแลเอาใจใส่ การจัดหางานให้ทำ การให้ที่พัก การให้ความสนใจพยานและครอบครัว การจัดการศึกษาบุตร-ธิดา การสงเคราะห์บุตรกรณีพยานตาย การให้การรับรอง การให้ความสะดวก ได้รับอนุญาตให้หยุดงานเพื่อเป็นพยาน ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ งานบริการด้านศาล เช่น การให้การต้อนรับการให้คำแนะนำในศาล ช่วยเหลือด้านหมายศาล รับ-ส่งพยานไปศาล การไม่ถูกพุดจาเสียคดีในศาลกรณีพยานเป็นเด็กหรือหญิง ต้องปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ โดยคำนึงถึงสภาพจิตใจที่พยานจะได้รับจากการสอบสวน และการพิจารณา เช่น การสอบสวนเด็กต้องมีนักสังคมสงเคราะห์ หรือบิดามารดาอยู่ด้วย ต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม กรณีเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ควรกระทำโดยลับควรใช้พนักงานสอบสวนหญิง ไม่ใช่คำถามทำร้ายจิตใจก่อให้เกิดความอับอาย

3. สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ได้แก่ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าใช้จ่ายตามค่าครองชีพเบื้องต้น ค่าเสียเวลาในการประกอบกิจการ ค่าพยานัยครอบครัว ค่ารักษาพยาบาล ค่าฝึกงาน ฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายการศึกษา ค่าที่อยู่อาศัย ค่าช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน ค่าปลงศพ พยานที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐควรได้รับค่าชื้อข้าวคืน

Thesis Title	The Rights of witnesses in Criminal Cases under the Article 244 of the Thai Constitution of B.E. 2540
Name	Pol.Lt.Col.Jaturong Buramatananon
Thesis Advisor	Pol. Maj. Gen. Dr. Phairach Phongcharem
Co-Thesis Advisor	Asst.Prof.Nuchtip P.Banchongsilpa
Department	Laws
Academic Year	1997

ABSTRACT

According to the Article 244 of the Constitution B.E. 2540, witnesses in criminal cases are entitled to the following rights provided by the State :

- 1) The right to receive protection,
- 2) The right to receive proper treatment, and
- 3) The right to receive necessary compensation.

The study on the subject of the rights of witnesses in criminal cases was done through research and analysis of the law, documentaries, statistics, example cases, together with experience gained in the country and in foreign countries.

The result of the study suggests that :

1) Witnesses should have the right to receive protection from the state. Such a protection should include the protection of life and properties of the witness as well as those of the witness' relatives. To protect the witness from danger also means that the witness and the suspect are not allowed to confront each other. Necessary protective measures should also be provided to avoid the confrontation during legal proceedings in the court. If necessary, the witness' name and address should be changed for the witness' own safety. The protection should start from the moment the witness accepts voluntarily to stand as a witness in court and such a protection should be for full 24 hours.

2) The right to receive proper treatment should include a good care for the witness and his/her family, such as ; providing a job and shelter, educating the offsprings of the witness in case of his or her death, facilitating the witness in going to and from the court, and providing legal assistance when needed. A special treatment must be considered if the witness is a juvenile or a woman. No abusing language should be allowed in court if the witness is a child or a woman. A Juvenile witness should be accompanied by a social worker or his/her parents during a trial. If the witness is a woman in a sexual abuse case, a female investigator should be assigned to do the job and no insulting language should be allowed.

3) The right to receive necessary compensation means that the witness should be paid for the cost of transportation to and from the court, the loss of income during the court proceeding, the cost of medical care, and the cost of job trainings. In the event of his/her death, the family should get financial assistance in the form of funeral service fee, the rent, and educational fund for his/her children. The witness who are state employee should get a payment for the buy-back of the news.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา

ในกระบวนการยุติธรรม กรณีที่จะพิจารณาให้ความเป็นธรรมในทุกคดีนั้นจำเป็นต้องให้ผู้พิจารณาจะต้องได้ข้อเท็จจริงที่ยุติเสียก่อน แล้วจึงนำข้อเท็จจริงที่ฟังยุติแล้วนั้น นำมาปรับกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้นปัญหาเบื้องต้นที่สำคัญที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องหาวิธีการในการค้นหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาความจริงในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาของศาล ให้ได้ข้อเท็จจริงที่ยุติเป็นอันดับแรก คดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครองการชี้ขาดข้อเท็จจริงของศาลจำเป็นที่จะต้องอาศัย “พยานหลักฐาน” (Evidence) ทั้งสิ้น

สำหรับคดีอาญา สิ่งที่สำคัญที่จะค้นหาความจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้แก่พยานหลักฐานเช่นเดียวกัน พยานหลักฐานมีผู้แบ่งประเภทของพยานออกเป็นหลายแบบ เช่น พยานบุคคล (Witness) พยานวัตถุ (Real Evidence) พยานเอกสาร (Documentary Evidence) ตลอดจนพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งเป็นการแบ่งประเภทของพยานในทางกายภาพ หรืออาจแบ่งลักษณะของพยานตามลักษณะของน้ำหนักพยาน อาทิ พยานชั้นหนึ่ง พยานชั้นสอง พยานโดยตรง พยานพหุติเหตุ แวดล้อมกรณี ประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า

พยานที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งได้แก่พยานบุคคล (Witness) เป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง มีปัจจัยพื้นฐานหลายประการที่ทำให้พยานบุคคลมีความเปลี่ยนแปลง อาจทำให้การพิจารณาที่ยืดยาว สิ้นเปลือง และบางครั้งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณี หรืออาจทำให้การพิจารณาเกิดความผิดพลาดทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับโทษ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พยานบุคคลโดยเฉพาะประจักษ์พยาน เป็นพยานที่มีความสำคัญอย่างมาก แต่กลับเป็นพยานที่ค่อนข้างหายากและมีความอ่อนไหว เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เพื่อรักษาพยานเหล่านี้ไว้ รัฐจึงควรที่จะให้สิทธิแก่พยานอย่างเพียงพอ

สภาพการณ์ปัจจุบัน การเป็นพยานบุคคลนั้น มักไม่มีผู้ใดต้องการที่จะมาให้การเป็นพยานไม่ว่าจะมาเป็นพยานโจทก์หรือพยานจำเลยนอกจากพยานผู้นั้นจะมีความเกี่ยวข้องพันกัน เช่น เป็นเพื่อนญาติ พี่น้องหรือผู้ใกล้ชิด การสร้างสถานการณ์ การบังคับขู่เข็ญโดยวิธีการต่างๆของผู้มีส่วนได้เสียเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลตามที่ตนเองประสงค์ดังที่ปรากฏตามสื่อมวลชนอยู่เป็นประจำ

มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้พยานบุคคลไม่ยอมมาเป็นพยาน เช่น วิธีการสอบสวนที่ภาพปรากฏในทางลบ การเสียเวลา เสียโอกาส สร้างศัตรู ก่อให้เกิดความหวาดกลัวของพยานเหล่านี้แม้เหตุเกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา ซึ่งเขาน่าจะเห็นเหตุการณ์ แต่กลับถูกปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็น ขณะเกิดเหตุ

ไม่ได้สนใจ กำลังทำอย่างอื่นอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้บุคคลดังกล่าว มีความรู้สึก สำนึกในหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดี และเพราะเหตุใดบุคคลเหล่านั้นจึงไม่ยินยอมที่จะบอกกล่าวความจริงที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส ฯลฯ และพร้อมที่จะมาเป็นพยานอย่างเต็มใจ

1.2 ความสำคัญของปัญหา

จากสภาพของปัญหาชี้ให้เห็นว่า คดีจะเสร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานเป็นสำคัญ โดยเฉพาะพยานบุคคล (Witness) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงคำให้การได้ทุกเวลา แม้ว่าความบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 จะกำหนดให้พยานมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม และได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร เป็นการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างกว้าง ยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในเรื่องสิทธิของพยานอย่างเป็นทางการ ไม่มีมาตรการที่ชัดเจนที่จะ บ่งบอกว่า กรณีใดบ้างที่จะต้องให้สิทธิอย่างไร มากน้อยเท่าใด กล่าวคือยังไม่มีกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญมาตรานี้ ออกใช้อย่างชัดเจน เพื่อรับรองสิทธิพยานให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม แต่มีอยู่อย่าง กระจัดกระจายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบ้าง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาบ้าง แต่ก็มีปรากฏให้เห็นไม่ชัดเจน เช่น มีการกำหนดเรื่องค่าป่วยการ เป็นต้นส่วนหลักกฎหมาย อื่นๆ ที่จะเป็นหลักประกันสิทธิของพยานในด้านอื่น ๆ เช่น ความไม่ปลอดภัย ความหวาดระแวง การ ถูกข่มขู่ หวาดกลัวต่ออิทธิพล การถูกบีบบังคับตั้งแต่เริ่มเป็นพยานจนกระทั่งสิ้นสุด ผลกระทบของ สังคมที่มีต่อตัวพยาน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลไม่อยากเป็นพยาน ขณะเป็นพยานบางครั้งถูกปองร้าย ข่มขู่ บางครั้งอาจถึงอันตรายแก่ชีวิตก่อนที่คดีจะสิ้นสุดก็มีปรากฏอยู่หลายคดี หรือความหวาดกลัวของ พยานทำให้พยานจำเป็นที่จะต้องกลับคำให้การในชั้นพิจารณาของศาล ผลคือก่อให้เกิดความเสียหายต่อ คดี และเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรม

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในเรื่องสิทธิของพยาน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะต้องได้รับการร่วมมือ จากทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมและจะต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ หรืออาจเรียกว่าเป็นหัวใจของ กระบวนการยุติธรรมก็ว่าได้ ทุกฝ่ายต้องร่วมกันคิดแก้ไข สร้างกลไกขึ้นมาเพื่อให้พยานได้รับความ คุ้มครอง ให้ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยไม่ปล่อยให้ พยานต้องอยู่ในภาวะหวาดกลัว ต้องช่วยเหลือตนเองดังเช่นปัจจุบัน ที่อาจส่งผลให้กระบวนการ ยุติธรรมไม่สามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากสภาพความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะให้สิทธิของพยานในคดีอาญาดามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มาตรา 244 บังเกิดผลและมีประสิทธิภาพในการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญามีประสิทธิผลดียิ่งขึ้น สามารถจะอำนวยความสะดวกกรรมให้แก่ทุกฝ่าย อันจะส่งผลดีต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

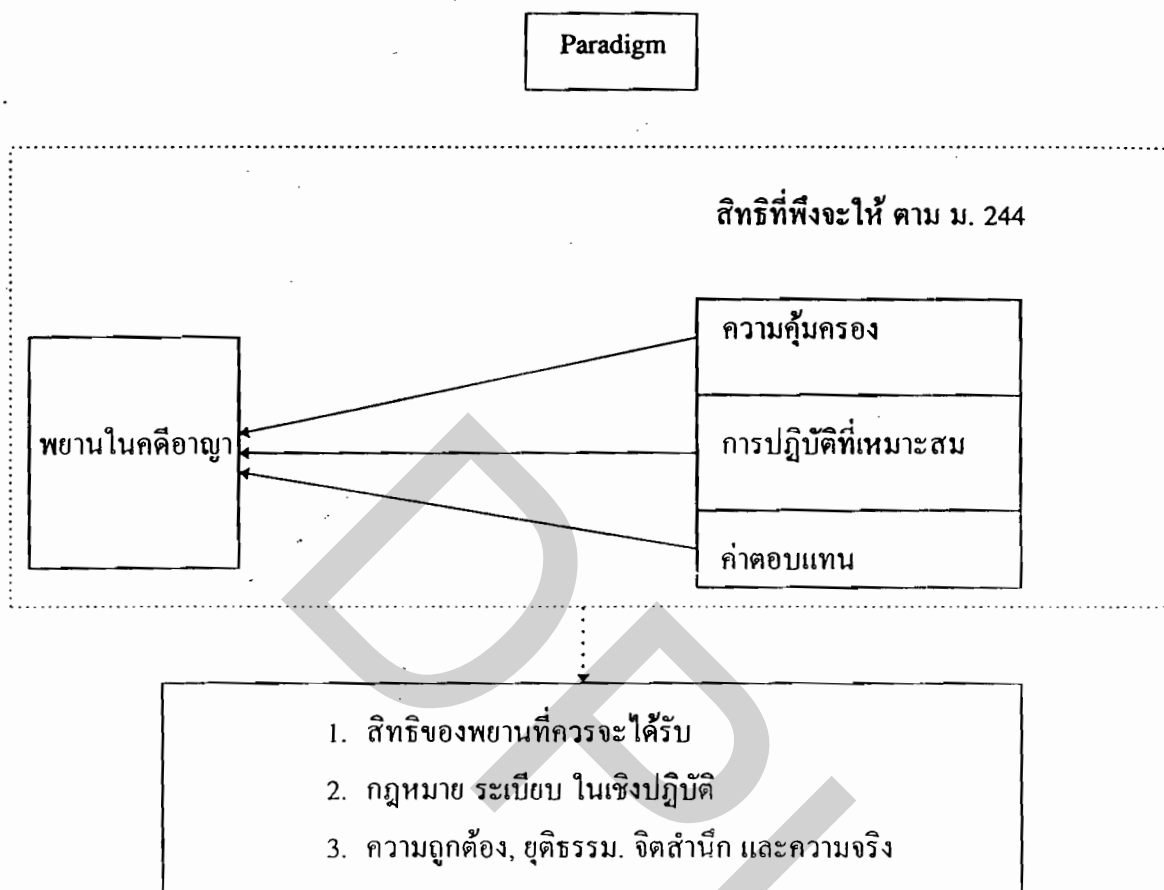
1.3.1 เพื่อที่จะได้ทราบ ถึงสิทธิของพยานที่ควรจะได้รับในการที่บุคคลเข้ามาเป็นพยานตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร ?

1.3.2 เพื่อทราบมาตรการ แนวทาง ของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสิทธิของพยานในต่างประเทศในปัจจุบันว่ามีอย่างไร

1.3.3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา, ปรับปรุง กฎหมาย, ระเบียบในเรื่องของสิทธิพยานให้เหมาะสมกับประเทศไทยให้มากที่สุด มาพิจารณาเสนอแนะในการดำเนินคดีและกระบวนการยุติธรรมของประเทศในโอกาสต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากการปฏิบัติจริง, จากการทำเอกสารตำรา, ผลงานการวิจัย และศึกษากฎหมาย ได้พบว่าในกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่การรวบรวมพยานหลักฐาน, เอกสารและพยานบุคคล ฯลฯ ก็เริ่มจะมีปัญหาที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคนานาประการความยุ่งยาก, สับสน, ช้าช้อน, สิ้นเปลืองเวลาและทรัพย์สิน บางครั้งผลที่ออกมาทำให้คนบริสุทธิ์ต้องรับโทษและเสียชีวิต ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้จากข้อมูลเบื้องต้นคือ หลักฐานที่นำมาเป็นพยาน, ฉะนั้นผู้ศึกษาวิจัย จึงขอกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยในเรื่องของ “สิทธิของพยานในคดีอาญาที่ควรจะได้รับตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244” และศึกษาจากของต่างประเทศบางประเทศที่เจริญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับในลักษณะของ สิทธิของพยานและรูปแบบของการบริหาร เท่านั้น (ดู Paradigm)

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

เนื่องจากเรื่องสิทธิของพยานตามที่ผู้วิจัยสนใจนั้นไม่ค่อยมีปรากฏในคดีต่างๆ แม้ว่ากฎหมายของประเทศไทยจะระบุในมาตรา 244 ก็จริงแต่ก็เป็นเพียง แม่บทซึ่งไม่มีความละเอียดเพราะยังไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออกใช้บังคับ ไม่ได้มีการกล่าวถึงว่าพยานที่มีคุณสมบัติอย่างไร จึงจะได้รับสิทธิ และสิทธิดังกล่าวมีอะไรบ้าง? ใคร, หน่วยไหนจะเป็นผู้ดำเนินการ จากคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยต้องศึกษาจากกฎหมาย, เอกสาร, บทความ, สถิติ, ตัวอย่าง และจากประสบการณ์ ฯลฯ ทั้งในประเทศต่างประเทศมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการเสนอแนะปรับปรุง กฎหมายและการบริหารให้สอดคล้องกัน ฉะนั้นการศึกษาส่วนนี้จะเป็นแบบ Descriptive and Normative

1.6 สมมุติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้คือ

1.6.1 ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ในเรื่องสิทธิของพยาน คือ 1. การให้ความคุ้มครอง 2. การปฏิบัติที่เหมาะสมและ 3. การจ่ายค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ยังไม่แน่ชัด ผู้นำมาปฏิบัติยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและไม่บังเกิดประสิทธิภาพต่อพยาน อีกทั้งไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบอย่างแน่ชัด

1.6.2 การมีบทบัญญัติที่ชัดเจน มีองค์กรรับผิดชอบและกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง เพื่อการปฏิบัติแล้ว จะทำให้เกิดผลดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยตรง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างจิตสำนึกให้กับบุคคลที่จะมาเป็นพยาน

1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

พยาน ในที่นี้หมายถึง บุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และยินดีจะให้ความร่วมมือในการไปชี้แจง บอกกล่าว เปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้น อันไ้จากการรับรู้ สัมผัส ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้กลิ่น รส และได้รู้สึก

พยานบุคคลซึ่งมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ในที่นี้หมายถึง พยานบุคคลที่เป็นพยานโจทก์ และพยานจำเลย ทั้งคดีที่รัฐเป็นโจทก์ หรือในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องกันเอง รวมถึงผู้เสียหายที่จะต้องทำหน้าที่ในฐานะพยานอีกหน้าที่หนึ่ง

การปฏิบัติที่เหมาะสม ในที่นี้หมายถึง การให้ความเอาใจใส่ ดูแลทุกข์สุข การเยี่ยมเยียน การพูดคุย การให้กำลังใจ การบริการ การชี้แจงให้เข้าใจ กับพยาน ครอบครัวพยาน ตลอดจนพ่อแม่พี่น้องของพยานตามความเหมาะสม รวมทั้งการให้ความสะดวก การเปลี่ยนแปลง ชื่อ-สกุล ที่อยู่ อาศัย และสิทธิบางอย่างที่จำเป็น

ค่าตอบแทน ในที่นี้หมายถึง ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่พยานควรได้รับในระหว่างเป็นพยาน เช่น ค่าพาหนะ ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ค่าเสียเวลาประกอบธุรกิจ ค่าขนย้าย ค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามสมควรแก่กรณี และให้หมายถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับอันสืบเนื่องมาจากการเป็นพยานนั้นด้วย

การให้ความคุ้มครอง ในที่นี้หมายถึง การให้ความคุ้มครองป้องกันพยานไม่ให้ถูกทำร้าย การระงับรักษาดูแลพยาน ตลอดจนครอบครัว และผู้ใกล้ชิด การปกป้องรักษาทรัพย์สินแก่พยาน และครอบครัว

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับ คือ :-

1.8.1 แนวทางในการตรากฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 244 เรื่องสิทธิของพยานที่ควรจะได้รับ

1.8.2 เป็นแนวทางในการจัดตั้งองค์กรที่จะรับผิดชอบเรื่องนี้ ทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

1.8.3 เพื่อให้กระบวนการยุติธรรม มีความโปร่งใส, ถูกต้อง ในการปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นและ

1.8.4 เป็นการสร้างจิตสำนึกก่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อพยานในการให้ความร่วมมือของพยานอย่างแท้จริง

บทที่ 2

พยานบุคคลในคดีอาญา

หลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น ในปี ค.ศ. 1986 ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่เกี่ยวกับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การตรวจค้น การจับ การขัง การใช้กำลัง และการพิจารณาคดี เป็นต้น จึงแบ่งเป็นประเทศต่าง ๆ ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประเทศที่มีหลักประกันตามกฎหมายมากที่สุด มาก ปานกลาง และน้อย ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีหลักประกันระดับปานกลางเช่นเดียวกับประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ใต้หวัน และเกาหลีใต้ ในขณะที่ประเทศที่มีหลักประกันน้อย ได้แก่ ลาว กัมพูชา เวียดนาม เมียนมาร์ อินโดนีเซีย จีน และเกาหลีเหนือ ข้อมูลนี้เป็นตัวชี้วัดแสดงให้เห็นว่าการดำเนินคดีอาญาของไทยมิได้ล่าช้า แต่ก็ได้จัดอยู่ในระดับกลุ่มประเทศที่มีหลักประกันมาก หรือมากที่สุด¹

หลักประกันสิทธิของพยานบุคคลในคดีอาญา ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม ในอดีตนั้นการมาเป็นพยานถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชน พยานจึงถูกบังคับให้มาให้การเป็นพยาน ต่อมาจนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2539 มาตรา 211 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะให้มีการปฏิรูปการเมืองการปกครองโดยให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จนกระทั่งรัฐสภาได้เห็นชอบก่อให้เกิดเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญแก่บุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญา โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 244 ความว่า บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติในเรื่องการคุ้มครองสิทธิพยานบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็มิได้กำหนดระยะเวลาไว้ว่า จะต้องตรากฎหมายเรื่องนี้ขึ้นเมื่อใด แต่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ตามมาตรา 335 ความว่า “ในวาระเริ่มแรกมิให้บทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาบังคับใช้กับกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไขดังต่อไปนี้ (1) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสอง วรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้” แต่เมื่อมีการตรากฎหมายใน

¹ สมชาติ สว่างเนตร. “การตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา”. ในเอกสารประกอบการบรรยายการสัมมนา เมื่อ 1 มีนาคม 2539. กรุงเทพฯ : กรมตำรวจ, 2539, หน้า 4.

เรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา 29.... “มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำ มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพ นั้น มิได้”

แต่ในความเป็นจริงกฎหมายปัจจุบันที่ว่าด้วยเรื่องของพยาน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ใช้อยู่ อาจจะทำให้เห็นว่ามีความล้าหลังไปบ้าง เนื่องจากประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 โดยเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ได้วางระบบโครงสร้าง และรูปแบบการดำเนินคดีอาญาของไทยมาช้านานเป็นเวลา รวม 60 ปีเศษ เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระธรรมนูญศาลยุติธรรม เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายฉบับแล้วก็ตาม แต่กฎหมายหลักดังกล่าวก็มิได้มีการเปลี่ยนแปลง อาจจะมีการแก้ไขเล็กน้อย สาระสำคัญหลัก ๆ ยังไม่มีการแก้ไขให้สมบูรณสอดคล้องกับความจำเป็นกับสังคมปัจจุบัน เช่น ในเรื่องสิทธิของพยาน จะต้องมี ในกฎหมายที่กล่าวถึงกำหนดให้พยานมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ แต่กลับไม่ให้สิทธิแก่พยาน

พยานในคดีอาญาคือประชาชนผู้ที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดี ในฐานะผู้ที่ได้รับ ใ้ได้ยิน ได้ฟังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และจะต้องมาให้การต่อพนักงานสอบสวน รวมทั้งเบิกความเป็นพยาน ในชั้นศาล จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องให้ความสนใจกับพยานให้ได้สิทธิในด้านต่าง ๆ เป็นพิเศษ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 244 ดังกล่าว

2.1 แนวคิดในเรื่องหลักการดำเนินคดีอาญา

สำหรับแนวความคิดที่เป็นหลักในการดำเนินคดีอาญาที่หลายประเทศใช้อยู่ในปัจจุบันอาจแบ่งออกได้ 2 แนวทาง คือ หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย และหลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลยพินิจ กล่าวคือ

ก. หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย เป็นหลักดำเนินคดีอาญาที่ให้เจ้าพนักงานต้องสอบสวนคดีอาญาทุกกรณี เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นจะต้องร้องทุกข์ หรือ กล่าวโทษ และหากพบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดก็จะต้องฟ้องผู้ต้องหา นั้นต่อไป

ข. หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลยพินิจ เป็นหลักดำเนินคดีอาญาที่ต้องใช้ดุลยพินิจ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น หากสอบสวนแล้วเห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง ก็อาจจะไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลของรัฐ เช่น การกันผู้ต้องหาที่ร่วมกระทำความผิดไว้เป็นพยาน จึงสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาคนนั้น ทั้งที่ผู้ต้องหาคนนั้นได้กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อต้องการลงโทษผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่สำคัญกว่า เป็นต้น ตามหลักเรื่องนี้เกิดขึ้นจากทฤษฎีการลงโทษที่ได้เปลี่ยนแปลงไป จากทฤษฎีแก้แค้น มาเป็นทฤษฎีการป้องกันตัว กล่าวคือ การลงโทษควรกระทำเพื่อ

ให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่า สังคมส่วนรวมจะไม่นิ่งดูคยกับการกระทำเช่นนั้น และเพื่อเตือนว่า ถ้าหากมีการกระทำเช่นนั้นอีก ก็ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกัน และลงโทษก็จะต้องลงโทษอย่างเหมาะสมกับความผิดและความชั่วของผู้กระทำผิด เพื่อให้เขามีโอกาสแก้ไข ปรับปรุงตัวเอง ไม่กระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อให้เขากลับเข้าสู่สังคมได้อีก²

ส่วนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย พนักงานสอบสวนจะใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติใดวางหลักในเรื่องนี้ไว้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาจาก ป.วิอาญา มาตรา 122 ที่ระบุว่า กรณีใดบ้างที่พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ ย่อมจะตีความได้ว่า กรณีอื่นที่นอกเหนือกฎหมายระบุไว้ พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนเสมอไป ทุกกรณี และตามหลักทั่วไปตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย หากพนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจที่จะเลือกสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งตามที่เห็นสมควร ย่อมถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย เช่น ตาม ป.อาญา มาตรา 189 บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอันมิใช่ลหุโทษ เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษ...” จึงเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย³

ฉะนั้นการปฏิบัติต่อพยานบุคคลในชั้นสอบสวนจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันมิให้พยานถูกปฏิบัติอย่างไม่มีความรู้ เพื่อให้ออกคดียุติธรรมกับหลักในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายดังกล่าว ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคล ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือประชาชน ไม่อยากจะทำเรื่องเกี่ยวกับการเป็นพยาน เพราะมีเหตุปัจจัยหลายอย่าง ปัจจัยเบื้องต้นคือความกลัวว่าคนร้ายจะย้อนกลับมาทำร้ายตนเอง ไม่ต้องการที่จะเสียเวลาทำมาหากิน และจะเป็นภาระแก่ตัวเขาด้วย ประการที่สองบทบาทของบุคคลากรในองค์กรกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ ตำรวจ อัยการ ศาล ทนายความ ราชทัณฑ์ มีส่วนที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ต่อประชาชนที่ ไม่อยากที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับไต่ถาม หากไม่จำเป็น หรือพูดกันว่า ไม่อยากขึ้นโรงขึ้นศาล ประชาชน มีทัศนคติในเชิงปฏิเสธ จึงเป็นการยากลำบากอย่างยิ่ง ที่จะแสวงหามาตรการกฎหมาย ระเบียบ ฯลฯ ที่จะนำมาใช้ในเรื่องของพยานให้เหมาะสมกับสภาวะสังคมไทยในปัจจุบัน ดังนั้น จึงสมควรที่จะทราบถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

2.2 แนวคิดในเรื่ององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

2.2.1 องค์กรภาครัฐ สามารถแบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และ ราชทัณฑ์

² คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติธรรม, 2538, หน้า 116-117.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 118-119.

1. ตำรวจ เป็นหน่วยงานแรกของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและดำเนินการต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย แต่ก็มีใช้หมายความเฉพาะเพียงตำรวจเท่านั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 2(16) จะเห็นได้ว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และให้รวมทั้งพีศติเจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงาน อื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งคนมีหน้าที่ต้องจับกุมและปราบปราม ดังนั้นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 จำพวก คือ

ก. เจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชน โดยทั่วไป และ

ข. เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจับกุมผู้กระทำผิด ป้องกันหรือปราบปรามตามกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งโดยเฉพาะ

สำหรับการสอบสวนผู้มีอำนาจในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในที่นี้คงจะกล่าวถึงแต่เพียงตำรวจเท่านั้น จะไม่กล่าวรวมไปถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น “ตำรวจ” เป็นบุคคลหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน แต่จะเป็นพนักงานสอบสวนได้นั้นจะต้องมีตำแหน่งตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นพนักงานสอบสวน โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี

1. ในกรุงเทพมหานคร กำหนดให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศ ตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน

2. ในต่างจังหวัด ได้แก่ ตำรวจชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน

3. ในความผิดอาญาซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทย ได้กระทำความผิดอาชญาจักร โดยทั่วไปแล้วจะเป็นหน้าที่ของอธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน สำหรับพนักงานสอบสวนในท้องที่ซึ่งผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ หรือพนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหาจะมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนได้เฉพาะในกรณีจำเป็นในระหว่างรอคำสั่งของอธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น⁴ การสอบสวนจะต้องเริ่มโดยไม่ชักช้า⁵ ซึ่งสามารถออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ เมื่อเห็นว่า

⁴ สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534, หน้า 22.

⁵ ป.วิ.อาญา มาตรา 130

ถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี สำหรับผู้ต้องหานั้นจำเป็นต้องกระทำการสอบสวน ในกรณีที่จะฟ้อง ทั้งนี้เป็นไปตามหลักฟังความทุกฝ่าย⁶

2. อัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (5) หมายถึง เจ้าพนักงาน ดังนั้นคำว่า “อัยการ” จึงควรหมายถึงองค์กร คือ สำนักงานอัยการสูงสุด นั้นเอง และเมื่อพิจารณาตัวระบบอัยการที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาตั้งแต่คติน่าจะเอาอย่างระบบอัยการของประเทศฝรั่งเศสเป็นแม่บท⁷

พนักงานอัยการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีอำนาจดำเนินคดีความทั้งหลายในนามของรัฐบาล มีบทบาททั้งในด้านป้องกันปราบปรามและอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตาม พ.ร.บ.อัยการ พ.ศ. 2498 และกฎหมายอื่น ๆ บัญญัติให้มีหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดไว้โดยเฉพาะ ทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่งสำหรับคดีอาญา พ.ร.บ. อัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11 (1) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ ในกฎหมายดังกล่าวนี้ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 ใน มาตรา 15 ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการในการร้องขอให้ศาลส่งจำเลยขึ้นประกันแก่ผู้จำคุกเฉพาะในกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำผิด เป็นต้น อำนาจหน้าที่ในคดีอาญาของพนักงานอัยการตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.อัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11 (1) คือ

1. เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้น รวมทั้งมีอำนาจดำเนินคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ และฎีกา
2. ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญา ที่มีใจความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้วในระยะเวลาใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด
3. สั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องในคดีอาญา
4. ยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายจับผู้ต้องหา
5. ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อยบุคคลที่ต้องถูกควบคุม หรือขัง โดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษา⁸

3. ศาล เป็นองค์หนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการในชั้นการพิจารณาและพิพากษา กล่าวคือ เมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีใด

⁶ ป.วิ.อาญา มาตรา 134

⁷ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติธรรม, 2528, หน้า 20-21.

⁸ เรื่องเดียวกัน, 87-91.

หรือในกรณีที่ราษฎรผู้เสียหายตกลงใจฟ้องคดีเอง ก็จะจัดเตรียมคำฟ้องมายื่นต่อศาล เมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้องแล้วคดีก็จะเข้าสู่กระบวนการวิธีพิจารณาความในชั้นศาล ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1. การไต่สวนมูลฟ้องและการประทับฟ้อง
2. การพิจารณาคดี
3. การพิพากษาและการทำคำสั่ง
4. การอุทธรณ์และฎีกา
5. การบังคับตามคำพิพากษาและคำสั่ง
6. การอุทธรณ์โทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาหรือลดโทษ

วิธีการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาของศาลในปัจจุบัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีการ ดังนี้

ก. วิธีการต่อสู้โต้แย้งระหว่างโจทก์และจำเลย (adversarial process) เป็นวิธีการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดหรือทฤษฎีการแข่งขันหรือการเจรจาต่อรอง (competition or bargaining doctrine) กล่าวคือ เป็นวิธีการที่ทั้งโจทก์และจำเลยนำพยานมาสืบสนับสนุนข้ออ้างข้อแย้งของตนต่อหน้าศาล ศาลทำหน้าที่เสมือนกรรมการผู้รักษากติกา ศาลจะไม่เข้าไปมีบทบาทในการถามพยานด้วยตนเอง แต่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางปล่อยให้โจทก์และจำเลยผลัดกันนำพยานเข้าซักถาม ถามค้าน ถามดิง แล้วศาลจึงจะชั่งน้ำหนักพยานและวินิจฉัยคดี วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการของระบบกล่าวหาที่นิยมใช้กันอยู่ในประเทศที่ใช้ระบบการฟ้องคดีอาญาโดยประชาชนหรือประเทศที่ส่วนใหญ่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี

ข. วิธีการร่วมค้นหาความจริง ไม่ปล่อยให้มีการต่อสู้โต้แย้งกันระหว่างโจทก์และจำเลย (Co-operative or non-adversarial process) เป็นวิธีการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดหรือทฤษฎีการร่วมมือหรือการตรวจสอบความจริง (Co-operation or examination doctrine) กล่าวคือเป็นวิธีการที่ร่วมมือกันทั้งศาล โจทก์ และจำเลย ซึ่งศาลจะมีบทบาทสำคัญในการถามพยานด้วยตนเอง (Examiner) เพื่อช่วยค้นหาความจริงอันเป็นวิธีการของระบบไต่สวน ไม่นับเรื่องความเท่าเทียมของคู่ความอย่างระบบกล่าวหา โดยไม่ปล่อยให้โจทก์และจำเลยต่อสู้โต้แย้งกันด้วยการซักถาม ถามค้าน และถามดิงกันเอง⁹

สำหรับประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากวิธีการต่อสู้โต้แย้งระหว่างโจทก์และจำเลยจากประเทศอังกฤษตั้งแต่รัชกาลที่ 5 แม้จะได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งถือระบบการฟ้องคดีอาญาโดยรัฐควบคุมไปกับระบบการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชน

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-28.

อันเป็นลักษณะการผสมผสานโดยีระบบการฟ้องคดีโดยรัฐ (Public prosecution) เป็นหลัก¹⁰ ส่วนระบบการฟ้องคดีอาญาโดยเอกชน (Private prosecution) เป็นระบบรอง

4. ราชทัณฑ์ เป็นองค์กรของรัฐอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์เป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากต่อผู้กระทำผิดที่ถูกคุมขัง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ถูกคุมขัง มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479

ปัจจุบันการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมิได้เน้นการลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ได้ปรับปรุงแต่งแก้นิสัยและความประพฤติของผู้กระทำผิดให้กลับคนเป็นผู้เคารพกฎหมายและเป็นพลเมืองดี รวมทั้งป้องกันอาชญากรรม¹¹

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ในมาตรา 90 และมาตรา 260 กล่าวคือ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดียื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อยบุคคลที่ต้องถูกควบคุมหรือขัง โดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดไปจากคำพิพากษาของศาล (มาตรา 90) และเป็นผู้รับเรื่องราวจากผู้ต้องโทษจำคุกในเรือนจำที่ถวายเรื่องราวเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระมหากษัตริย์ (มาตรา 260)

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ มีอยู่ทุกขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำผิดแบ่งได้ 3 กรณี คือ

1. ระหว่างการสอบสวน และพิจารณาสำนวนการสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ มีอำนาจหน้าที่รับตัวผู้ต้องหามาควบคุมไว้ 2 กรณี คือ

1.1 ในระหว่างการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวน เมื่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนด 3 วัน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 87 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้สอบสวนต่อไป เจ้าพนักงานสอบสวนก็จะยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา และศาลได้ออกหมายขังตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 71 โดยขังผู้ต้องหาไว้ที่เรือนจำตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4 (4) “คนต้องขัง” หมายถึงบุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขังและพนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชทัณฑ์ก็จะได้ดำเนินการแก่ผู้ต้องหาที่ถูกขังตามหมายขังของศาลนั้น

¹⁰ ป.วิ.อาญา มาตรา 174.

¹¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนแกรฟ และประธาน วัฒนวานิชย์. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2529, หน้า 283-292.

1.2 ในระหว่างการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการ เมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนเสร็จสิ้นก่อน 3 วัน และได้ส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการต้องใช้เวลาในการพิจารณาสำนวนเพื่อสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา ช่วงเวลาที่เหลืออยู่ระหว่างพิจารณาสำนวนการสอบสวน หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานอัยการจะส่งตัวผู้ต้องหาไปควบคุมไว้ที่เรือนจำภายในกำหนดเวลาควบคุมที่เหลืออยู่ ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ มาตรา 4 (5) เรียกว่า “คนฝาก” หมายถึง บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามกฎหมายอื่น

2. ในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นจำเลย หรือคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล จำเลยจึงตกอยู่ในอำนาจของศาล ศาลมีอำนาจออกหมายจับจำเลยในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 โดยจับจำเลยไว้ที่เรือนจำ

3. เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย หลังจากศาลได้พิจารณาคดีเสร็จเรียบร้อยแล้ว ศาลอาจพิพากษาลงโทษ จำคุก ประหารชีวิต และคดีถึงที่สุด ศาลจะออกหมายจำคุกบุคคลนั้นไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 บุคคลที่ร้องคำพิพากษาของศาลจะมีฐานะเป็นนักโทษเด็ดขาด ตามมาตรา 4 (3) แห่ง พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๗ หมายถึง บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายในให้ลงโทษด้วย เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกขังครบตามกำหนดเวลา หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษ หรือโทษจำคุกนั้นหมดไปด้วยเหตุอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีหน้าที่ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหมายปล่อยของศาล

นอกจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ฯ ยังมีหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายอื่น ๆ อีก ได้แก่ “การกักขัง” ผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2506 ให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 (3) มาตรา 23 ถึงมาตรา 27 และ “การกักกัน” ผู้ต้องโทษที่ร้องคำพิพากษาและรับโทษมาครบกำหนดตามคำพิพากษา ตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2510 ให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 (1) มาตรา 40 ถึง มาตรา 43¹²

¹² สุรินทร์ สฤษฏ์พงศ์. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2534. หน้า 63-64.

2.2.2 องค์กรภาคเอกชน

(1) ทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นองค์การที่มีความสำคัญมากองค์การหนึ่งในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นหลักประกันเพิ่มเติมว่า ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้โดยถือ “หลักอาชญาเท่าเทียมกัน” แม้ในวิธีพิจารณาความอาญาที่การดำเนินคดีอาญาของอัยการจะใช้หลักดำเนินคดีอาญาดำเนินคดีอาญา ซึ่งกฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่า อัยการมีหน้าที่ไม่เพียงแต่รวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหา แต่มีหน้าที่ต้องสอบสวนและเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย ส่วนศาลก็จะค้นหาความจริงโดยใช้หลักค้นหาความจริงโดยเนื้อหาที่ตาม แต่ทัศนคติก็ยังมีความเป็นเพราะอาจช่วยป้องกันการผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาลได้¹³

สิทธิของทัศนคติขึ้นอยู่กับสิทธิของลูกความว่าลูกความนั้นมีสิทธิเพียงใด สิทธิของทัศนคติมีอยู่หลายประการ ดังนี้

1. สิทธิที่จะติดต่อกับลูกความ เพื่อทราบข้อเท็จจริงของเรื่อง ตลอดจนโอกาสที่จะนำพยานหลักฐานไปตีแผ่ในศาลเพื่อประโยชน์ของลูกความ แจ้งสถานะทางคดีรวมทั้งข้อเสนอแนะอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์

2. สิทธิที่จะรวบรวมพยานหลักฐาน และสิทธิที่จะเสนอพยานหลักฐาน

3. สิทธิที่จะแถลงให้เจ้าพนักงานและศาลทราบและร้องขอให้ดำเนินการ

4. สิทธิในการกำหนดวันพิจารณาคดี และลักษณะกระบวนการพิจารณา

เช่น ขอให้ศาลเดินเผชิญสืบ

5. สิทธิในการที่จะให้คำแนะนำในเรื่องอุทธรณ์ฎีกาแก่จำเลย

หน้าที่ของทัศนคติมีอยู่ 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ที่จะจดไม่กล่าวถึงข้อเท็จจริงใด ๆ อันสืบเนื่องมาจากความไว้เนื้อเชื่อใจของลูกความ เช่น การเปิดเผยความลับของลูกความที่รับรู้ในหน้าที่ของทัศนคติ¹⁴ หรือได้รับปรึกษาหารือหรือได้รู้เรื่องกรณีแห่งคดีใด โดยหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับคู่ความฝ่ายหนึ่งแล้วภายหลังไปรับเป็นทัศนคติหรือใช้ความรู้ที่ได้มานั้นช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์อยู่กรณีเดียวกัน เป็นต้น กรณีเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการผิดมรรยาทต่อทัศนคติ

2. หน้าที่ที่จะต้องให้ความจริงต่อศาล

3. หน้าที่ที่จะต้องแถลงเพื่อประโยชน์ของลูกความ

ประเทศไทย กรณีที่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับคดีความเนื่องจากไม่สามารถที่จะหาทัศนคติมาแก้ต่างแทนตนได้ ก็สามารถร้องขอต่อสภาทัศนคติเพื่อ

¹³ คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เนติธรรม, 2528, หน้า 32.

¹⁴ ข้อบังคับสภาทัศนคติว่าด้วยมรรยาททัศนคติ พ.ศ. 2529 ข้อ 11

ขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมายได้¹⁵ โดยประชาชนผู้ประสงค์ขอความช่วยเหลือจะต้องมาติดต่อด้วยตนเองหรือยื่นคำร้องเป็นหนังสือแสดงความจำนงที่จะให้สภานายความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายกำหนด หากไม่สามารถมาติดต่อด้วยตนเองได้ เช่น เจ็บป่วยหรือถูกคุมขัง ก็อาจให้ บิดา มารดา ภรรยา บุตร หรือญาติพี่น้องมาติดต่อแทน เพื่อสามารถสอบข้อเท็จจริงได้ โดยไม่ต้องเสียค่าทนายความหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้แก่ทนายความทั้งสิ้น¹⁶ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะมีทนายความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ความเห็นว่าความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การจะมีทนายความร่วมพิจารณาหรือไม่เป็นเรื่องของจำเลย แม้ว่าตามมาตรา 173 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดให้คดีอุทธรณ์ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และในคดีของเด็กตามมาตรา 74, 75 และ 76 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นจำเลย ก่อนเริ่มการพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ก็ยังเป็นเรื่องของจำเลยอยู่ดี สิทธิที่จะมีทนายช่วยเหลือตามกฎหมายของเราจึงยังไม่สมบูรณ์เมื่อเทียบกับต่างประเทศ¹⁷

(2) สื่อมวลชน บทบาทของสื่อมวลชนนอกจากจะอยู่ในฐานะของผู้เผยแพร่ข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนแล้ว ในบางครั้งยังมีส่วนช่วยในการตรวจสอบค้นหาข้อเท็จจริงให้ความเป็นธรรมต่อสังคมอีกด้วย “สื่อมวลชน” คงจะไม่ได้หมายความแต่เพียงนักข่าว,นักหนังสือพิมพ์ แต่ยังหมายรวมไปถึงนักจัดการรายวิทยุ-โทรทัศน์ นักโฆษณา ประชาสัมพันธ์ อีกด้วย บทบาทที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่งก็คือ การเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อไร สาเหตุหรือพฤติการณ์ที่นำมาสู่การกระทำความผิด พฤติกรรม รูปพรรณสัณฐานของคนร้าย แนวทางในการป้องกันหรือระงับเหตุมีอย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและช่วยป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม อันนำมาสู่การชี้เบาะแสของผู้กระทำความผิดเพื่อให้ทางฝ่ายเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก่อนที่จะกระทำความผิดอีก การประกาศหาพยานเพื่อชี้ตัวผู้กระทำความผิดหรือมาให้ปากคำต่อศาล หรือพนักงานสอบสวน การให้ความเป็นธรรมต่อผู้เสียหายโดยการเร่งรัดการสอบสวนและจับกุมตัวผู้กระทำความผิดให้มารับโทษโดยเร็วเนื่องจากเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน การเรียกร้องให้สังคมเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ ผู้เสียหาย หรือพยาน รวมทั้งการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ว่าเป็นความเป็นธรรมหรือไม่ มีข้อเท็จจริงใดที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนจึงมีความสำคัญ

¹⁵ ข้อบังคับสภานายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ข้อ 13.

¹⁶ พ.ร.บ.ทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 78 บัญญัติให้ “ประชาชนผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายต้องเป็นผู้ยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม”

¹⁷ ข้อบังคับสภานายความ ว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย พ.ศ. 2529 ข้อ 15, 16

อย่างยิ่งในการเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เนื่องจากจะเป็นผู้ที่เสนอข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง และประชาชนได้ทราบข้อมูลอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และที่สำคัญบุคลากรของสื่อมวลชนทุกแขนงสามารถที่จะนำมาเบิกความหรือเป็นพยานในคดีอาญาได้เป็นอย่างดี หากรัฐมีหลักประกันให้กับเขาเหล่านั้นอย่างเพียงพอ

(3) องค์กรทางสังคม ได้แก่ องค์กรต่าง ๆ ทางภาคเอกชน กลุ่มมวลชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปจะมีบทบาทต่อกระบวนการยุติธรรมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการให้ความร่วมมือกับกระบวนการยุติธรรม เช่น การช่วยเป็นพยานศาลเกี่ยวกับเรื่องที่ตนมีส่วนรู้เห็น การต่อต้านป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ฯลฯ เป็นต้น

ในภาวะปัจจุบัน การส่งข้อมูลทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ การส่งโทรสาร เอกสาร หรือภาพถ่ายต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้ทันที นับว่ามีผลต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้นหากองค์กรทางสังคมได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือโดยการ ใช้ศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนงานของกระบวนการยุติธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็นับว่าเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น เช่น การช่วยแจ้งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด การบันทึกภาพหรือบันทึกเสียงของการกระทำความผิดไว้ในขณะเกิดเหตุ มีคดีอยู่จำนวนไม่น้อยที่การสืบสวนประสบความสำเร็จจากการอาศัยพยานหลักฐานเหล่านี้ จนสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เช่น คดีจับคนเรียกค่าไถ่ คดีค้ายาเสพติด เป็นต้น

จากแนวคิดในเรื่องขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ผู้วิจัยใคร่ขอหยิบยกคดีอันเกี่ยวเนื่องกับความรับผิดชอบหรือจรรยาบรรณของบุคลากรในองค์กร เช่น คดีของ น.ส.เชอริ แอนดันแคน ซึ่งปรากฏว่าได้มีการดำเนินกระบวนการผิดทั้งระบบ ทำให้จับกุมผู้บริสุทธิ์มาลงโทษเกิดผลกระทบต่อญาติพี่น้องในครอบครัวเขาอย่างมหาศาล ผู้บริสุทธิ์บางคนต้องเสียชีวิตในเรือนจำ เป็นบทเรียนที่น่าศึกษาว่าเกิดอะไรขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของไทย

ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้ ไม่ว่าจะเกิดเพราะเหตุใด และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเพราะใคร บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือต้องร่วมกันรับผิดชอบ และร่วมกันหาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นอีก หรือแก้ไขให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

หากจะวิเคราะห์กันอย่างดั่งแก่แล้ว บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องยอมรับความจริงก่อนว่า การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรม ตำรวจ อัยการ ทนายความ ศาลและราชทัณฑ์ จะต้องร่วมกันทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่ตำรวจ บางครั้งการสังคดีของตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนขาดความรับผิดชอบ เช่น จังหวัดที่มีศาลเยาวชนและครอบครัว เมื่อมีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด พนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวเด็กไว้ได้เพียง 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะต้องส่งตัวเด็กไปไว้ที่สถานแรกรับ บางกรณีเด็กอายุ 17 ปีเศษ หรือเด็กที่มีร่างกายเติบโตคล้ายผู้ใหญ่ บางครั้งพนักงานสอบสวนไม่ตรวจสอบหลักฐานที่ยืนยันถึงอายุ แล้วส่งตัวไปควบคุมไว้

เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและกลับตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมไปด้วย

สำหรับนายความนั้นเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากต่อเหยื่ออาชญากรรม นายความจะต้องมีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบในวิชาชีพ ที่มีระดับมาตรฐานค่อนข้างสูง บ่อยครั้งที่นายความสอนให้จำเลยหรือพยานเบิกความเท็จหรือแสดงพยานหลักฐานเท็จ เพื่อผลต่อรูปคดี บางครั้งนายความซึ่งได้รับการขอแรงจากศาลให้ช่วยว่าความ แก่ต่างให้จำเลยที่ไม่มีเงินจ้างทนายความ นายความขอแรงบางคนกลับเกลี้ยกล่อมให้จำเลยรับสารภาพ โดยไม่ต้องสอบให้แน่ชัดว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่า จำเลยหรือผู้เสียหายมีโอกาสหรือไม่ที่จะตกเป็นเหยื่อของการขาดความรับผิดชอบของนายความเหล่านี้

ส่วนอัยการและศาลนั้น ในภาวะการณ์ปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับทัศนคติ โดยเน้นการทำงานในลักษณะของผู้อำนวยความสะดวกความยุติธรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา อัยการควรจะต้องแสดงบทบาทในการคุ้มครองสิทธิทั้งของจำเลยและผู้เสียหาย มิใช่บทบาทที่ประสงค์จะชนะคดีให้จำเลยต้องรับโทษแต่เพียงอย่างเดียว สำหรับศาลเองก็เช่นกัน บางครั้งการเล่นบทบาทเฉยปล่อยให้เป็นหน้าที่ของอัยการ และนายความนำเสนอข้อเท็จจริง โดยไม่ช่วยค้นหาความจริงบ้าง อาจทำให้กระบวนการค้นหาความจริงคือประสิทธิภาพลงไป ในที่สุดผลร้ายก็จะต้องอยู่ที่ผู้เสียหาย หรือจำเลย

กรณีของราชทัณฑ์เป็นที่น่าเห็นใจที่สุด เพราะบุคลากรในหน่วยงานราชทัณฑ์จะประสบปัญหาในการลดหย่อนผ่อนโทษ และการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเร็วเกินไป ไม่เป็นไปตามโทษที่ศาลพิพากษา ทั้ง ๆ ที่ผู้กระทำความผิดนำความเดือดร้อนให้แก่สังคม การสร้างสมดุลระหว่างการปฏิบัติงานตามปรัชญาของราชทัณฑ์ และความรู้สึกร่วมกันของสังคมส่วนรวมนั้น จึงทำได้ค่อนข้างยาก ดังปรากฏจากรายงานการประชุมทางวิชาการ และสรุปผลการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม ว่าเมื่อใดที่มีการลดหย่อนผ่อนโทษให้ผู้ต้องขัง หรือปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเชิงสงเคราะห์ฝ่ายที่ยึดถือปรัชญาเข้มข้มยิ่งขึ้น จะเห็นว่าเป็นการให้ประโยชน์มากเกินไป ขณะที่ผู้เสียหายหรือประชาชนทั่วไปไม่ได้รับการดูแล แต่เมื่อใดที่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเชิงเข้มงวด ฝ่ายสิทธิมนุษยชนก็จะผลักดันให้มีการปฏิรูปเรือนจำ หรือเรียกร้องสิทธิให้มีการปฏิบัติที่ดีต่อผู้ต้องขังกลับไปกลับมาเช่นนี้ เนื่องจากปรัชญาในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของทั้งสองฝ่ายตรงกันข้าม และส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของราชทัณฑ์

2.3 หลักเกณฑ์เรื่องความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล

2.3.1 พยานบุคคลที่มีคุณสมบัติที่ดี

หลักในการที่ยอมรับบุคคลใดเป็นพยานบุคคลนั้น บุคคลนั้นต้องเป็นบุคคลที่พบเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดี กล่าวคือ เป็นประจักษ์พยานนั่นเอง ประจักษ์พยานถือเป็นหลัก

พยานชั้นที่หนึ่งตาม “กฎแห่งการรับฟังพยานหลักฐานที่ดีที่สุด” (Best Evidence Rule) แต่ “บุคคลที่ประสบพบเห็นเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดี มิใช่ว่าจะเข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาลให้ทุกคนเสมอไป จะต้องพิจารณาด้วยว่าบุคคลนั้นมีความสามารถที่จะเป็นพยานหรือไม่”¹⁸ สาระสำคัญของการรับฟังพยานบุคคล ก็คือ เรื่องความสามารถของบุคคลที่จะเป็นพยานในคดี หลักเรื่องความสามารถของพยานบุคคลยังใช้ในการประเมินค่าและชี้น้ำหนักของพยานบุคคลอีกด้วย¹⁹ ความสามารถของบุคคลที่จะเข้าเบิกความเป็นพยานในคดีได้หรือไม่ ก็พิจารณาจากสิ่งสำคัญของพยานบุคคลนั้น ก็คือ ความน่าเชื่อถือ (Creditability) ของบุคคลนั้น²⁰ กล่าวคือ หลักเรื่องความสามารถและความน่าเชื่อถือคือหลักเดียวกันในการพิจารณารับฟัง ประเมินค่าและชี้น้ำหนักของพยานบุคคลนั่นเอง ความสามารถหรือความน่าเชื่อถือของพยานพิจารณาหลักพื้นฐาน 2 ประการ คือ²¹ เรื่องที่พยานเบิกความนั้นเป็นจริง ตามที่พยานเบิกความ หมายความว่า พยานเบิกความตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งการที่พยานจะเบิกความได้ตรงกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริง ๆ หรือไม่ก็เป็นเรื่องทางระบบประสาทของพยานในการรับรู้และจำเหตุการณ์ได้ดีเพียงใด รวมถึงการบรรยายถ่ายทอดเหตุการณ์ออกมาว่าตรงกับที่พยานรับรู้เพียงใด ซึ่งเรียกรวมได้ว่าพยานมีความฉลาด (Intellect) เพียงพอหรือไม่ที่จะเป็นพยาน ส่วนหลักประการที่สองก็คือ พยานนั้นมีความจริงใจ สุจริตใจ เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจที่จะเบิกความให้ตรงกับข้อเท็จจริงที่พยานรู้เห็นมา ซึ่งความฉลาดและความจริงใจดังกล่าว คือ

1. ความฉลาด (Intellect) คือ พยานมีความฉลาดเพียงพอที่จะรับฟังได้หรือไม่²² ความฉลาดในที่นี้หมายถึง “ความสามารถในการสังเกตและให้ข้อเท็จจริงทางกายภาพ” (Physical facts)²³ เป็นความสามารถทางสรีระประสาทอันเป็นอวัยวะที่ร่างกายใช้ในการติดต่อกับโลกภายนอก คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง เพื่อรับทราบถึงสภาพแวดล้อม และนำเอาสิ่งที่อวัยวะทางสรีระประสาทเหล่านี้แปรสภาพเป็นข้อมูลเข้าสู่สมองเพื่อเรียนรู้ ตีความ และสั่งการ เพื่อให้ร่างกายมีปฏิกิริยา (Reaction) ต่อสภาวะแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น โต้ตอบ ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมนั้น

¹⁸ เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2535, หน้า 162.

¹⁹ จรัญ ภักดีธนากุล, “แนวการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทตัดพยานบอกเล่าของไทย”. วารสารกฎหมาย จุฬา. 2 ตุลาคม 2525, หน้า 64.

²⁰ เข็มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2535. McCormick, Handbook of the Law of Evidence. (Minnesota : West Publishing Co., 1954), p. 139.

²¹ ถานินทร์ ภักดีธนากุล. ศาลกับพยานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หน้าอักษร, 2521, หน้า 24-25.

²² McCormick, Handbook of the Law of Evidence. 140 : Gerald Dacre Nokee, An Introduction to Evidence. 4th ed. (London : Sweet & Maxwell, 1967), p. 379-380.

²³ Nokee, An Introduction to Evidence. (London : Sweet & Maxwell, 1967), p. 380.

2. ความจริงใจ (Sincerity) เป็นคุณสมบัติของพยานในเชิงนามธรรมกล่าวคือ เป็นความซื่อสัตย์ (honesty) ของพยานที่จะเบิกความตรงกับข้อเท็จจริงที่ตนพบเห็นมา ซึ่งการจะยอมรับว่าบุคคลใดมีความจริงใจก็โดยการตรวจสอบ เช่น โดยการให้บุคคลที่จะเป็นพยานต้องสาบาน หลักการที่จะยอมรับฟังพยานบุคคลประการหนึ่ง ก็คือบุคคลนั้นต้องเข้าใจธรรมชาติของการสาบาน

2.3.2 บุคคลที่มีคุณสมบัติในการเป็นพยาน

กรณีบุคคลที่จะเป็นพยานได้นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95, 96 ได้บัญญัติคุณสมบัติเบื้องต้นของบุคคลที่จะมาเป็นพยานศาลได้ และนำไปใช้สำหรับบุคคลที่จะเป็นพยานในคดีอาญาด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ซึ่งกล่าวสรุปได้ว่า จะต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ รวมถึงบุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้ยินได้เห็นหรือทราบข้อความที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ตนจะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง ถึงแม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่พิการ หูหนวก หรือเป็นใบ้ ก็ตาม แต่ถ้าได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองแล้ว ศาลก็ยอมรับฟังคำให้การของบุคคลนั้นเป็นพยานได้

2.4 แนวคิดในเรื่องการนำสืบพยานบุคคล

2.4.1 การสอบสวนปากคำพยานบุคคลในชั้นสอบสวน

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น เป็นการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย กล่าวคือ พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ที่จะต้องสอบสวนคดีอาญาทุกกรณีเมื่อทราบว่ามีกรกระทำผิดเกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก่อนเว้นแต่เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อผลการสอบสวนทราบว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วนั้น พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาขึ้นมาฟ้องร้องต่อไป สำหรับการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด และการสอบสวนพยานบุคคลนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญไว้ดังนี้ คือ

(1) ก่อนการสอบสวนพยานบุคคล พนักงานสอบสวนจะให้พยานผู้นั้นสาบานหรือปฏิญาณตัวก็ได้

(2) การสอบสวนปากคำ หรือการสืบพยานบุคคลต้องเริ่มต้นด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว กล่าวคือ เป็นคำถามที่เกี่ยวกับ ชื่อ อายุ ตำแหน่ง หรืออาชีพ ภูมิลำเนา และความเกี่ยวพันกับคู่ความ หลังจากนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่ยานบุคคลรับรู้หรือพบเห็นมา

(3) เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวน พยานบุคคลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปพนักงานสอบสวนก็จะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เช่น พยานเอกสาร พยานวัตถุ ที่เกี่ยวข้องกับคดีให้ครบถ้วน แล้วรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้ง

พิจารณาพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อมีความเห็นทางคดีส่งไปยังพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 140-142

2.4.2 การสอบสวนพยานบุคคลในชั้นอัยการ

เดิมทีเดียวการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย มิได้มีพนักงานอัยการทำหน้าที่ ดังเช่นปัจจุบัน การฟ้องคดีอาญาเป็นหน้าที่ของราษฎรจะต้องฟ้องร้องเอง ต่อมาปี พ.ศ. 2434 (ร.ศ. 110) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นผู้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนา กระทรวงยุติธรรมขึ้น โดยรวมเอาศาลของกรม และกระทรวงต่าง ๆ มาไว้แห่งเดียวกัน และหลังจาก นั้นอีกหนึ่งปี จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลโปริสภาขึ้น โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเจ้าพนักงาน ผู้ฟ้องคดีเล็ก ๆ น้อย ในนามของแผ่นดินต่อศาลโปริสภา ส่วนคดีข้อหาจรรยาเป็นหน้าที่ของ พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล²⁴

พนักงานอัยการจะเป็นผู้ตรวจไต่สวนและวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ปรากฏนั้นพอเชื่อถือได้หรือไม่ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และใครเป็นผู้กระทำ ถ้าเชื่อก็เสนอคดีฟ้องต่อศาลและดำเนินคดีต่อไปจนถึงที่สุด แต่ถ้าไม่เชื่อก็สั่งไม่ฟ้องปล่อยผู้ต้องหาไป หรือถ้าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานยังไม่แน่ชัด พนักงานอัยการก็อาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือเรียกพยานไปซักถามเพื่อให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้นก็ได้²⁵

จะเห็นได้ว่าตามกระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย พนักงานอัยการจะ เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการแล้วเท่านั้น ซึ่งกระบวนการตรงนี้แตกต่างกับของหลายประเทศในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เยอรมัน อิตาลี เป็นต้น ดังนั้น บทบาทของพนักงานอัยการ ในการนำสืบพยานบุคคลในชั้นตอนที่ยังมีได้ฟ้องคดีหรือก่อนที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล พนักงานอัยการจะมี บทบาทเพียงพิจารณาพยานหลักฐานที่มีปรากฏอยู่ในสำนวนการสอบสวน หรือพยานที่เรียกมาซักถามเท่านั้น²⁶ จะเห็นได้ว่าในชั้นตอนนี้พนักงานอัยการ ไม่มีโอกาสได้นำสืบพยานบุคคลหรือพบเห็น บุคคลที่เป็นพยานในคดีเลย คงอ่านเฉพาะจากบันทึกคำให้การพยานบุคคลที่พนักงานสอบสวน จัดทำไว้ในสำนวนการสอบสวน ยกเว้นกรณีเรียกพยานมาซักถามเท่านั้น

²⁴ กรมอัยการ. "ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ". วารสารอัยการ. หน้า 34-35.

²⁵ ป.วิ.อาญา มาตรา 143.

²⁶ โกเมน ภัทรภิรมย์. "การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการสอบสวน". วารสารอัยการ. หน้า 71.

2.4.3 การนำสืบพยานบุคคลในชั้นศาล

เป็นขั้นตอนหลังจากที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีและนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว บทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการจะเป็นคู่ความในฐานะโจทก์ เข้าทำการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานต่าง ๆ เป็นเครื่องพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏต่อศาลในชั้นคดีนี้ พนักงานอัยการจะเป็นฝ่ายเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบ โดยแถลงถึงลักษณะของฟ้อง และพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วพนักงานอัยการก็จะนำพยานเข้าสืบ เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ศาลอาจจะเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้²⁷ กรณีที่จำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิจารณาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีมีข้อหาอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง²⁸

สำหรับการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลนี้ กฎหมายบังคับไว้ให้ต้องโดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลยเสมอ เว้นแต่มีบางกรณีเท่านั้นที่กฎหมายยกเว้นไว้ว่าศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้²⁹

การพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญา เป็นภาระหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อแสดงให้ศาลเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง ศาลอาจพิพากษาลงโทษจำเลยหรือพิพากษายกฟ้องของโจทก์โดยไม่ต้องพิจารณาพยานของจำเลยก็ได้³⁰ หรือกรณีที่โจทก์นำพยานหลักฐานเข้าสืบหมดสิ้นแล้ว หากศาลยังสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ ศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย

พยานหลักฐานที่โจทก์จะนำสืบในชั้นศาลนั้น มีทั้งพยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พยานที่เป็นปัญหายุ่งยากมากที่สุดได้แก่ พยานบุคคล เพราะบุคคลบางประเภท หรือบางคนอาจจะรู้เห็นเหตุการณ์มาจริง หรือถูกเลี้ยมสอนหรือรับจ้างมาเป็นพยานก็ได้ พยานบางคนอาจรู้เรื่องดีโดยตลอด แต่เวลาเบิกความต่อหน้าศาล เกิดความตื่นเต้น ความจำเลอะเลือน พยานบางคนถูกข่มขู่ หรือได้รับการจ้างให้มาเบิกความ ผลทำให้คดีเสียหาย

²⁷ ป.วิ.อาญา มาตรา 174, 175.

²⁸ ป.วิ.อาญา มาตรา 176.

²⁹ ป.วิ.อาญา มาตรา 172, 172 ทวิ, 180.

³⁰ ปรีชา โกโศยกานนท์. งานของพนักงานอัยการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2527.

2.5 ประเภทของพยานที่ควรให้การคุ้มครองสิทธิ

2.5.1 การคุ้มครองสิทธิพยานกรณีผู้เสียหายฟ้องต่อศาลเอง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 34 กำหนดว่าคำสั่งไม่ฟ้องคดี หมายคดีผู้เสียหายฟ้องคดีโดยตนเองไม่ ฉะนั้นเห็นได้ว่าการดำเนินคดีอาญาสามารถกระทำได้ 2 ทาง คือดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายฟ้องเอง อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ผู้เสียหายไม่เชื่อถือเจ้าพนักงานของรัฐในชั้นสอบสวน¹ ว่าอาจจะไม่ให้ความเป็นธรรมต่อตนเอง จึงต้องให้ทนายยื่นฟ้องต่อศาล ดังนั้นพยานหลักฐานในคดีประเภทนี้ผู้เสียหายจึงมีภาระที่จะต้องหามาเอง ซึ่งพยานทั้งหลายเหล่านั้นหากเป็นพยานบุคคล ซึ่งก็ย่อมสังเกตเห็นว่าพยานที่มาช่วยเหลือผู้เสียหายในการฟ้องคดีนั้น ย่อมจะต้องให้การเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหาย อาจจะทำให้ศาลมองได้ว่าเป็นการเตรียมพยานมาเบิกความ ดังนั้นในกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจึงให้อำนาจศาลได้สวนมูลฟ้องก่อนประทับฟ้องเป็นการได้สวนเพื่อตรวจสอบความเชื่อถือของพยานชั้นหนึ่งก่อน (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162) จึงเป็นปัญหาว่าพยานที่ผู้เสียหายเตรียมการให้การในชั้นศาล จำเป็นหรือไม่ที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือมาตรา 244 ก็ไม่ได้จำแนกแยกแยะให้ชัดเจนว่าพยานในคดีชนิดใดบ้างที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง เพียงแต่กล่าวว่าพยานในคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองการปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ หากจะแปรเจตนารมณ์เพื่อเป็นคุณ ก็น่าที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่พยานในคดีประเภทนี้ด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อคดีอาญาได้เกิดขึ้น ณ ที่ใดก็ตามความเสียหายที่เกิดขึ้น สักคมย่อมเกิดขึ้น อาจเป็นเพราะสังคมบกพร่องจึงก่อให้เกิดคดีอาญา ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยรัฐหรือคดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องเอง พยานก็ย่อมที่จะต้องได้รับการคุ้มครองด้วย แต่ทั้งนี้รัฐควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้แน่ชัดเสียก่อนว่า พยานอย่างไรจึงจะให้ความคุ้มครองเช่นในประเทศแคนาดาพยานที่จะได้รับการคุ้มครอง นั้นจะต้องได้รับการรับรองจากเจ้าพนักงานฝ่ายกฎหมายของรัฐว่าพยานนี้ควรรับเข้าโปรแกรมการคุ้มครองพยาน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ ประการที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณาในการให้การคุ้มครองพยาน เช่น พยานมีความต้องการให้รัฐคุ้มครองหรือไม่ ถ้าไม่ต้องการรัฐก็ไม่จำเป็นต้องคุ้มครองเพราะเท่ากับเป็นการรบกวนสิทธิส่วนตัวของเขาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา 28) เว้นแต่เจ้าพนักงานของรัฐเห็นว่า แม้ว่าพยานจะไม่ต้องการให้ความคุ้มครองก็ตาม แต่หากมีเหตุอันน่าเชื่อถือได้ว่า พยานคนนั้นจะประสบกับอันตรายหรือมีเหตุที่เชื่อว่าพยานอาจเปลี่ยนแปลงคำให้การโดยได้รับอิทธิพลในทางใดก็ตาม อาจทำให้ความจริงไม่อาจพิสูจน์ได้ หรือเสียหายแก่คดี เจ้าพนักงานของรัฐอาจใช้สิทธิในทางศาล ร้องขอให้มีการควบคุมพยานได้ แม้ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของพยานก็ตาม และเมื่อศาลอนุญาตก็สามารถที่จะกำหนดเป็นโครงการให้พยานเข้าสู่

โครงการคุ้มครองพยานได้ อันรวมไปถึงการให้ค่าตอบแทนกับพยานด้วย สำหรับการพิจารณาว่า พยานคนใดควรให้ความคุ้มครองหรือไม่ ก็ควรจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ โดยให้มีอำนาจโดยมีกฎหมายรับรอง

2.5.2 พยานจำเลยในคดีอาญาควรได้รับการคุ้มครองสิทธิจากรัฐ

กรณีที่รัฐจะให้ความคุ้มครองพยานจำเลยนั้น ความรู้สึกย่อมเกิดขึ้นว่ารัฐปกป้อง ช่วยเหลือผู้กระทำผิดหรือไม่ ซึ่งตามแนวคิดนี้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 กำหนดว่า ในคดีอาญาคงสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด... ฉะนั้น เมื่อกฎหมายให้ข้อสันนิษฐานไว้เช่นนี้ รัฐก็น่าจะให้ความคุ้มครองกับพยานจำเลยด้วย อีกเหตุผลหนึ่งพยานจำเลยเป็นบุคคลภายนอก การก้าวเข้ามาในคดีจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม เพื่อพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นให้กระจ่างชัด หากมีเหตุจำเป็นที่พยานจำเลยจะประสบอันตราย หรือมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการมาเป็นพยานก็น่าจะได้รับการช่วยเหลือ

แนวความคิดอีกฝ่ายหนึ่งที่เห็นว่า รัฐไม่สมควรที่จะให้ความคุ้มครองพยานฝ่ายจำเลยในคดีอาญา คือตามประมวลกฎหมายอาญา คือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 2 (2) ได้ให้ความจำกัดความคำว่า “ผู้ต้องหา หมายถึงบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล” ทำให้เข้าใจว่าเมื่อมีการกล่าวหาเกิดขึ้นแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาคนนั้นต้องตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาแล้วสิทธิต่าง ๆ ย่อมถูกรีดรอนไป เช่น อาจถูกควบคุมตัว นำตัวไปมัดฟ้องฝากขังแล้วแล้วแต่กรณี สิทธิบางอย่างเกิดขึ้นก็มีมากกว่าบุคคลปกติ เช่น จะให้การอย่างไรก็ได้ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานให้การเท็จ เป็นต้น สิทธิที่จะมีทนาย ฯลฯ (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ) ซึ่งเป็นกระบวนการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาอย่างเพียงพอแล้ว ดังนั้นการที่จะพิสูจน์ว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงตกเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ต้องหาเองการที่ผู้ต้องหาจะพ้นข้อกล่าวหาได้ ผู้ต้องหาจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องหาพยานมาเอง และในคดีที่รัฐเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง (โดยพนักงานอัยการ) ย่อมเป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ฝ่ายอัยการและฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลย จะต้องชิงไหวพริบเพื่อให้ฝ่ายของตนชนะคดี ดังนั้น หากรัฐจะไปคุ้มครองพยานฝ่ายจำเลยด้วยก็จะทำให้เกิดความไม่เห็นด้วยของสังคมกับกระบวนการยุติธรรมของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พยานจำเลยนั้นแม้ว่าจะเป็นคดีที่รัฐเป็นโจทก์ก็คดี หรือเป็นคดีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องเองก็คดี ก็ไม่ควรที่จะมองข้ามความสำคัญของพยานจำเลยไปเสียเพราะในบางคดีที่รัฐหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเองก็ตามก็มีปรากฏให้เห็นเสมอว่าเป็นคดีที่ถูกกลั่นแกล้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น คดีฆาตของกลางในคดียาเสพติด คดีวิสามัญฆาตกรรม (บางคดี) ดังนั้น เพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยในบางคดี รัฐก็จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่พยานจำเลยด้วย ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่จะต้องกำหนดขึ้นมาก่อนว่าควรจะคุ้มครองพยานจำเลยคนใด อย่างไร

โดยประการที่รัฐมีหน้าที่ที่จะก่อให้เกิดความผาสุกขึ้นในสังคม จึงเป็นสิ่งที่ควรจะต้องให้ความคุ้มครองกับพยานจำเลยด้วยเช่นกัน

2.5.3 คดีในความผิดต่อส่วนตัว รัฐควรให้ความคุ้มครองสิทธิพยาน

ในคดีอาญาอันเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือที่เรียกว่า ความผิดอันยอมความกันได้ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาในมาตราต่าง ๆ ซึ่งความผิดฐานใดเป็นความผิดอันยอมความได้ กฎหมายมักเขียนไว้ท้ายหมวดในเรื่องนั้น ๆ ส่วนกฎหมายอื่นซึ่งเป็นพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา เช่น พ.ร.บ.ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ เป็นต้น ความผิดอันยอมความกันได้เหล่านี้ ถือว่าความเสียหายเกิดขึ้นต่อส่วนตัวไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมมากนัก ดังนั้นแม้จะมีโทษในทางอาญากฎหมายก็เปิดโอกาสให้มีการยอมความกันได้ โดยเปิดโอกาสให้ยอมความกันได้ถึงกว่าคดีจะถึงที่สุด (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 วรรคท้าย) ดังนั้นจึงเห็นว่าความผิดต่อส่วนตัวเป็นความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าของโทษทัณฑ์ที่จะได้รับ ซึ่งอาจมองว่าพยานในคดีเหล่านี้รัฐไม่น่าจะให้ความคุ้มครอง ส่วนค่าตอบแทนก็ให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ หรือให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีอยู่ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 256, 257) ก็น่าจะเพียงพอแล้ว

แต่ผู้วิจัยกลับมีความเห็นในทางตรงข้าม เหตุเพราะการพิจารณาว่าพยานใดควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ไม่ควรที่จะพิจารณาว่าคดีนั้นเป็นคดีที่มีโทษน้อยหรือมีโทษมากเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาให้ลึกลงไปถึงว่าคดีนั้นน่าจะเกิดอันตรายต่อพยานหรือไม่ ถ้าคดีนี้เป็นคดีที่มีอิทธิพลแม้เป็นคดีเล็กน้อย พยานก็อาจได้รับอันตรายถึงชีวิตได้ รัฐในฐานะเป็นผู้ที่จะต้องให้ความคุ้มครอง ความปลอดภัยกับประชาชนจึงสมควรที่จะต้องยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือตามสมควร ซึ่งอาจให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำข้อตกลงกับพยาน หรือฝ่ายตัวความที่พยานผู้นั้นมาเป็นพยานให้ ให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อเป็นการคุ้มครองพยานให้แก่พยานฝ่ายตนเอง เช่น ออกกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถสั่งการให้ตัวความจ่ายค่าเสียหายซึ่งอาจมีขึ้น หรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ในอันที่พยานจะต้องใช้จ่ายไปในการที่จะต้องคุ้มครองตัวพยานเอง และครอบครัวพยานเท่าที่จำเป็น หรืออาจจะให้ตัวความเป็นธุระในการส่งให้พยานของคนได้รับความคุ้มครองจากรัฐในด้านอื่น ๆ ตามข้อตกลงได้ เช่น ตกลงให้ฝ่ายแพคดีเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในเรื่องการคุ้มครองพยาน เป็นต้น

2.5.4 คดีอาญาที่มีความร้ายแรงเล็ก ๆ น้อย ๆ พยานควรได้รับความคุ้มครองสิทธิจากรัฐ

ดังที่ได้กล่าวในเรื่องความผิดต่อส่วนตัวในข้อ 2.5.3 มาแล้ว แต่ความผิดอาญาทั้งปวงที่มีโทษความผิดต่อส่วนตัว เช่น ความผิดเกี่ยวกับหลูโทษ ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก ฯ

ความคิดที่มีโทษปรับสถานเดียวและคดีตามกฎหมายอื่นที่เป็นความผิดกฎหมายบ้านเมือง (Malaprohibita) ซึ่งเป็นที่เข้าใจว่าเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่มีโทษทางอาญา คดีเช่นว่านี้พยานควรได้รับความคุ้มครองด้วยเหตุผลเดียวกันตามข้อ 2.5.3 แต่ทั้งนี้จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐสามารถตกลงทำสัญญาในการให้ความคุ้มครองพยานเหล่านี้ได้ โดยมีข้อจำกัดหรือ โดยใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานเองแล้วแต่กรณี

2.5.5 พยานที่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐควรได้รับการคุ้มครองสิทธิ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 70 กำหนดให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของข้าราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน... จึงเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมาย ดังนั้นการไปเป็นพยานในคดีอาญาเจ้าพนักงานของรัฐจะต้องไปเป็นพยาน หากมองว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องไปเป็นพยานอยู่แล้ว รัฐก็ไม่ต้องสนใจดูแลเอาใจใส่กับพยานชนิดนี้

แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีหน้าที่ตามกฎหมายและมีเงินเดือนประจำอยู่แล้ว แต่จุดมุ่งหมายของการคุ้มครองพยานในที่นี้หมายถึงการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยเป็นหลัก ฉะนั้นหากเจ้าพนักงานของรัฐมีเหตุอันเชื่อว่าจะได้รับภัยอันตรายก็สมควรที่จะต้องให้ความคุ้มครองด้วย โดยพิจารณาเป็นราย ๆ ไป รวมไปถึงค่าตอบแทนที่จะต้องได้รับ เพราะสภาวะปัจจุบันข้าราชการมีรายได้เพียงประทังชีพเท่านั้น ไม่สามารถที่จะเพิ่มภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการไปเป็นพยานได้

สำหรับข้าราชการที่มีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องเป็นพยานสม่ำเสมอ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ โดยเฉพาะผู้จับกุมจะต้องไปเป็นพยานทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาของศาล จึงควรได้รับการคุ้มครองอย่างยิ่ง แม้ว่าจะมีหน้าที่ในการจับกุมอยู่แล้ว แต่ภัยอันตรายที่อาจเกิดแก่ตัวเขาในเรื่องของความเสี่ยงไปถึงครอบครัวของตำรวจผู้นั้น ย็น่าจะให้ความคุ้มครองด้วย แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ และมีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการนี้

ปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่ายในการสืบสวนหาข่าว ปัจจุบันไม่สามารถเบิกงบประมาณได้ ก่อให้เกิดความยากลำบากในการทำงาน เงินในการจ้างสายสืบเพื่อให้ได้ข่าวสารหรือเบาะแสของคนร้ายก็เป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่าคดีสำคัญ ๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมคนร้ายได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องใช้จ่ายเงินส่วนตัวอย่างมาก ส่วนคดีอื่น ๆ ที่ค้างคาไม่สามารถสืบสวนจับกุมคนร้ายได้ ปัญหาหลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้สืบสวนคืองบประมาณค่าใช้จ่ายในการสืบสวน หากรัฐได้จัดสรรงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการสืบสวนได้ ย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานด้านสืบสวนสอบสวนอย่างยิ่ง ทั้งนี้หากมีกฎหมายรับรองในการใช้จ่ายในการสืบสวนจะยังประโยชน์ต่อสังคมอย่างสูง

2.5.6 กรณีพยานเป็นลูกจ้างของเอกชนควรได้รับการคุ้มครองสิทธิ

ตาม พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มิได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องของการไปเป็นพยานของลูกจ้างไว้ แต่กฎหมายกำหนดให้มีการตกลงกันไว้ได้ อันเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ตามมาตรา 11 ซึ่งข้อตกลงเกี่ยวกับการไปเป็นพยานนี้ หากบริษัทใดไม่มีระบุไว้ในข้อตกลง ก็อาจจะทำให้นายจ้างอาจถือเป็นเงื่อนไขในการเลื่อนอัตราค่าจ้าง เปลี่ยนแปลงหน้าที่ค้ำหน้าหนึ่ง หรืออาจเลิกจ้างลูกจ้างคนนั้นเสียได้ ในปัจจุบันทางแก้ไขบัญญัติไว้ในมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในเรื่องเรียกร้องให้มีการตกลงแก้ไขเพิ่มเติมในข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างกันใหม่ ซึ่งเป็นข้อยุ่งยาก³¹

ดังนั้น หากมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานขึ้น สิ่งที่จะล้มเสียมิได้คือ ควรมีการกล่าวถึงข้อยกเว้นให้นายจ้างอนุญาตให้ลูกจ้างผู้นั้นไปเป็นพยานได้ทุกครั้ง และให้ถือเสมือนว่าลูกจ้างผู้นั้นมาทำงานเป็นปกติ และไม่กระทบถึงสิทธิที่ลูกจ้างจะพึงได้รับจากนายจ้างเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการจ้างปกติ เช่น ค่าทำงานนอกเวลาทำการ โบนัสประจำปี เป็นต้น

2.5.7 ผู้เสียหายในฐานะพยานโจทก์จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิ

จริงอยู่ผู้เสียหายอาจที่จะร้องทุกข์หรือฟ้องร้องกับตัวผู้กระทำผิดได้อยู่แล้ว แต่ในเวลาเดียวกันผู้เสียหายเองก็คือ พยานปากสำคัญที่จะยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยและถือเป็นประจักษ์พยานทั้งในชั้นสอบสวน และในชั้นพิจารณาของศาล ในบรรดาพยานทั้งหลายผู้ที่จะถูกเพ่งเล็ง หรือถูกประทุษร้ายต่อชีวิตมากที่สุด ก็คือ ผู้เสียหายเป็นอันดับแรก ฉะนั้นในด้านความปลอดภัยผู้เสียหายในฐานะพยาน จึงควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษมากกว่าพยานปากอื่นด้วยซ้ำ และในเรื่องสิทธิอย่างอื่นก็น่าจะพิจารณาเช่นเดียวกันกับพยานอื่น ๆ

2.5.8 ผู้ใกล้ชิดพยานได้รับการคุ้มครองสิทธิ

การให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ใกล้ชิดพยาน ย่อมถือว่าเป็นการให้ความคุ้มครองพยานผู้นั้นทางอ้อม และในฐานะผู้ใกล้ชิดเป็นบุคคล ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองยกเว้นตราต่อชีวิต หากปรากฏว่า หรือเชื่อว่าจะได้รับอันตราย ผู้ใกล้ชิดอาจหมายถึง บิดามารดา สามิภรรยา บุตรธิดา และผู้ที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ให้ความคุ้มครองบุคคลใกล้ชิดพยานด้วย (รายละเอียดตาม ภาคผนวก)

³¹ ดู มาตรา 11 และมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

สรุป

พยานบุคคลในคดีอาญานั้น นอกจากหมายถึงผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ รู้ข้อเท็จจริง โดยการ ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้กลิ่น รส ได้รู้สึก และได้สัมผัสแล้ว พยานที่มีคุณค่าจะต้องเป็นพยานที่มีความฉลาดและความจริงใจ รวมทั้งมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการไปชี้แจง บอกกล่าว เปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีที่เกิดขึ้น

รัฐควรให้ความคุ้มครองแก่พยานทั้งสองฝ่าย ทั้งพยานโจทก์และพยานจำเลย ทั้งในคดีที่รัฐเป็น โจทก์และในคดีที่ราษฎรเป็น โจทก์ฟ้องเอง ไม่ว่าจะคดีนั้นจะมีโทษสูงหรือต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละคดี พยานที่ เป็นผู้เสียหายก็ย่อมจะได้รับสิทธิในการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้ด้วย และรวม ไปถึงบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดพยาน เช่น สามีน ภรรยา บุตรธิดา บิดามารดา หรือ ผู้ที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน เพราะบุคคลดังกล่าวอาจถือเป็นส่วนหนึ่งของพยาน ซึ่งโดยปกติ ไม่สามารถแยกจากกันได้ เพราะย่อมถือว่ามีผลต่อตัวพยานด้วย

บทที่ 3

สิทธิพยานที่ได้รับการคุ้มครอง

การดำเนินคดีอาญามีสาระสำคัญคือการตรวจสอบให้ได้ความจริงในคดีอาญาว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แล้วดำเนินการนำตัวผู้กระทำความผิดนั้นมาลงโทษหรือปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดนั้นอีก อันเป็นการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

การดำเนินคดีอาญาที่ถูกต้อง ชอบธรรม จะต้องมีกระบวนการระมัดระวังอย่างยั้งที่จะไม่ดำเนินคดีผิดคน และต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้บริสุทธิ์มิให้ได้รับผลร้ายจากการกระทำที่อาจบกพร่อง หรือผิดพลาดของบุคคลผู้มีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเอง ทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมจึงควรร่วมมือกันพัฒนามาตรฐานของกระบวนการพิสูจน์ความผิดของมนุษย์ในประเทศไทยให้มีความถูกต้องชอบธรรมมากที่สุด และมีโอกาสผิดพลาดน้อยที่สุด

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างแท้จริงในการทำให้เกิดความเป็นธรรมในคดีอาญาคือพยาน ทั้งนี้ เพราะกระบวนการยุติธรรมจะพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาได้นั้น ต้องอาศัยการตรวจสอบจากพยานหลักฐาน

ในการที่พยานเดินทางมาเพื่อจะให้การต่อพนักงานสอบสวนหรืออัยการหรือเบิกความต่อศาลในคดีอาญานั้น เป็นการทำหน้าที่พลเมืองดี ที่จะมีส่วนช่วยในการพิสูจน์ความจริงได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ อันควรได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เสียสละอย่างยิ่ง เพราะนอกจากพยานจะต้องระลึกรับทวงและลำดับเหตุการณ์ที่ตนประสบเห็นหรือรับรู้มาเพื่อจะให้การหรือเบิกความได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง อีกทั้งต้องรับผิดชอบในคำให้การหรือคำเบิกความของตนแล้ว พยานยังต้องเสียเวลาทำมาหากินและเสียค่าใช้จ่ายเช่นค่าพาหนะในการเดินทางมาและกลับ จึงควรที่บุคคลทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมจะต้องตระหนักถึงคุณค่าในความเสียสละของพยานและปฏิบัติต่อพยานด้วยวาจาและท่าทีที่ให้เกียรติตามสมควร อย่างน้อยที่สุดพยานในคดีอาญาก็เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในคดีไม่น้อยกว่าบุคคลในกระบวนการยุติธรรมในการทำให้คดีมีความเป็นธรรม³²

³² สถาบันกฎหมายอาญา, “การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน,” บทบัญญัติฯ. 52, ๖ ธันวาคม 2539, หน้า 237.

3.1 สิทธิที่พยานบุคคลในคดีอาญาตามรัฐธรรมนูญ

จากหลักเกณฑ์ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล ย่อมทำให้ทราบว่าพยานที่ดีและรัฐมีความต้องการที่จะได้มาเป็นพยาน เป็นบุคคลที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง โดยเฉพาะบุคคลที่มีความเต็มใจมาเป็นพยานอย่างแท้จริง โดยสมัครใจไม่หวังสิ่งตอบแทน หรือรางวัล ฉะนั้นรัฐจะต้องมีมาตรการที่ปฏิบัติต่อเขาอย่างเหมาะสม และตั้งอยู่บนพื้นฐานการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กำหนดให้พยานบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับจากรัฐ 3 ประการ คือ

- (ก) การได้รับการคุ้มครอง
- (ข) การได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม
- (ค) การได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

สำหรับในบทนี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะสิทธิของพยานในการได้รับความคุ้มครอง

3.2 การได้รับการคุ้มครอง

3.2.1 สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองที่มีอยู่แล้วตามกฎหมาย

โดยทั่วไป เมื่อบุคคลใดมีความน่าเชื่อถือ ก็มีความสามารถในการเป็นพยานแล้ว ถือว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือในการผดุงความยุติธรรมของประเทศจะต้องมาเบิกความเป็นพยานในศาล สำหรับกฎหมายของไทยนั้นการที่ผู้ใดขัดขืนไม่ไปเบิกความเป็นพยานในศาลจะต้องได้รับโทษทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 170 ซึ่งได้บัญญัติว่า “ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์หรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุก....”

โดยปกติพยานบุคคลมีสิทธิ 3 ประการ คือ

- (1) บุคคลมีสิทธิที่จะให้การโดยสมบูรณ์ปราศจากการขัดขวางโดยมิชอบ³³
- (2) พยานบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและความคุ้มกัน สิทธินี้มิได้

กล่าวไว้ในกฎหมายโดยตรง แต่โดยที่การอำนวยความสะดวก รัฐต้องได้รับความร่วมมือจาก

³³ ป.วิ.อาญา มาตรา 133.

ประชาชน และในฐานะที่พยานบุคคลเป็นมนุษย์ในการปฏิบัติต่อมนุษย์จึงต้องคำนึงถึงเกียรติภูมิแห่งมนุษยชาติ (Menschenwürde) ด้วย จึงกล่าวได้ว่าสิทธินี้เป็นเหตุผลของเรื่อง (Nature der Sache)³⁴

(3) พยานบุคคลมีสิทธิที่จะได้รับค่าป่วยการ³⁵

นอกจากนี้ยังอาจแบ่งสิทธิของพยานอีกลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 สิทธิที่เป็นเอกสิทธิ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 108 กำหนดเอกสิทธิของพยานที่ไม่ต้องไปเบิกความเป็นพยานในศาลซึ่งพยานที่มีเอกสิทธิดังกล่าวคือ

1. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินี พระยุพราชหรือผู้สำเร็จราชการแผ่นดินไม่ว่ากรณีใดๆ
2. พระภิกษุสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่ากรณีใดๆ
3. บุคคลใด ๆ ที่อ้างว่าไม่สามารถไปศาลได้เพราะเจ็บป่วย หรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น โดยไม่แจ้งเหตุให้ศาลทราบแล้ว

3.2.1.2 สิทธิของพยานในการไม่ให้การเป็นประจักษ์ต่อตนเอง

(ก) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับ

สิทธิของบุคคลซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งหมายถึงพยานก็คือสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับโดยกฎหมายให้การตอบคำถามที่เป็นประจักษ์ต่อตนเองในทางอาญา ดังนั้น จึงไม่เป็นที่ต้องสงสัยอีกต่อไปว่าสิทธิดังกล่าวได้ขยายไปถึงคู่ความหรือพยานในคดีแพ่งด้วย และไม่แต่เฉพาะในระหว่างการพิจารณาของศาลเท่านั้น แต่รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ก่อนขึ้นสู่ศาลด้วยไม่ว่าการพิจารณาในชั้นลูกขุน การสอบสวนในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือการสอบสวนโดยฝ่ายปกครองหรือคณะกรรมการต่าง ๆ ด้วย การอ้างสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นประจักษ์ต่อตนเองของพยาน

โดยทั่วไปบุคคลผู้ซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องยอมรับการสอบสวน ซึ่งหมายรวมถึงการสาบานหากการสอบสวนนั้นกำหนดให้ต้องมีการสาบาน สิทธิของบุคคลซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีเพียงสิทธิในการที่จะปฏิเสธการตอบคำถามที่เป็นประจักษ์ต่อตนเองเท่านั้น และจะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ก็เฉพาะเมื่อได้มีคำถามที่เป็นประจักษ์ในทางอาญาต่อตนเองเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นการอ้างสิทธิดังกล่าวก็มีได้หมายความว่า จะทำให้การสอบสวนต้องจบสิ้นลง แต่ให้สิทธิในการที่จะอ้างได้

³⁴ คณิต ณ นคร. รวมบทความด้านวิชาการ ของ ศ.ดร.คณิต ณ นคร. กรุงเทพมหานคร : ห.จ.ก.พิมพ์อักษร, 2540, หน้า 382.

³⁵ ป.วิ.อาญา มาตรา 256, 257.

ตลอดหรือทุกครั้งที่มีการถามคำถามในลักษณะเช่นนั้น จากข้อกำหนดให้พยานต้องตอบคำถามและจะอ้างสิทธิได้ต่อเมื่อมีคำถามที่เป็นปรปักษ์ต่อตนเองในทางอาญาเกิดขึ้นแล้วนี้ อาจเป็นอันตรายต่ออุดมการณ์ของสิทธิที่จะไม่ให้การ โดยเฉพาะในกรณีที่พยานต้องตอบคำถามต่าง ๆ มากมายซึ่งเขาอาจจะตอบไปโดยมิได้อ้างสิทธิก็ได้ทั้งนี้เพราะความสับสนหรือความเร่งรีบมากกว่าความตั้งใจที่จะสละสิทธิดังกล่าวแต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้อาจจะเป็นผลดีต่อประโยชน์สาธารณะ (public interest) ในการได้รับข้อมูลที่มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่ฝ่าฝืนสิทธิของพยาน โดยตรงยิ่งกว่านั้นจุดประสงค์ของการสอบสวนก็มีได้มุ่งกระทำต่อพยาน โดยตรงอันตรายอันเกิดจากการสอบสวนที่ไม่ถูกต้องจึงลดลง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลจึงได้มีการกำหนดวิธีการที่เข้มงวดและสลับซับซ้อนในการอ้างสิทธิของบุคคลผู้ซึ่งมิใช่ผู้ถูกกล่าวหา

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองในเรื่องของการให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไว้ในมาตรา 243 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ถูกฟ้องคดีอาญา” นอกจากนั้นยังคุ้มครองบุคคลที่ให้ถ้อยคำโดยไม่เต็มใจโดยตามวรรคสองของมาตราเดียวกันได้กำหนดว่า “ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญหลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

(ข) ความรับผิดชอบทางอาญาของพยาน

ข้อกำหนดที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญานั้นศาลมิได้เคร่งครัดนักตัวอย่างเช่น คำให้การนั้นในตัวของมันเองไม่ต้องถึงขนาดเป็นเหตุสนับสนุนให้ถูกลงโทษทางอาญา โดยตรงหากคำให้การนั้นตกอยู่ในสถานการณ์แวดล้อม ของพยานหลักฐานที่อาจจะถูกลงโทษได้แล้วก็เป็นเพียงพอที่จะอ้างสิทธิได้ ยิ่งกว่านั้นไม่มีความจำเป็นถึงขนาดว่าพยานจะต้องรู้ล่วงหน้าว่าคำให้การของเขา นั้นจะถูกนำมาใช้ชันเขาในภายหลังแม้เพียงแต่คำให้การนั้นจะนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐานที่จะนำมาลงโทษเขาได้ในภายหลังก็เป็นเพียงพอ นั่นคือ เพียงแต่คำให้การนั้นมีแนวโน้ม (tendency) ที่จะทำให้เขาต้องรับผิดชอบทางอาญาก็เป็นการเพียงพอที่จะอ้างสิทธิไม่ให้การได้แล้ว³⁶

³⁶ สุชิน คำงาม. “การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต . คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529, หน้า 40

(ค) การสละสิทธิของพยานในกรณีให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

- การสละสิทธิโดยปริยาย คือผลไม่ยอมอ้างสิทธิที่ตัวเองให้ตลอด ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญานั้น สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองหรือไม่ให้การใดๆ เลยก็ได้หรือจะโกหกหรือให้การเท็จอย่างไรก็ได้ โดยไม่มีความผิดฐานให้การเท็จ ซึ่งหลักนี้ไม่อาจนำมาใช้กับบุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ บุคคลซึ่งไม่ใช่ผู้ถูกกล่าวหา นั้น ไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธในการให้การและอาจเป็นไปได้ที่เขาอาจจะไม่สามารถอ้างสิทธินั้นได้อีกต่อไป ปัญหาที่คือเมื่อใดจึงจะถึงจุดหมายที่พยานไม่อาจจะอ้างสิทธิได้อีกต่อไป

คดีตัวอย่างของเรื่องนี้ คือ คดี Rogers v. United States³⁷ ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีนี้คือลูกขุนได้พยายามค้นหามันทีกต่างๆ ของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งมีสาขาอยู่ที่เมืองเดนเวอร์ (Denver) พยานคือ Rogers ได้ยอมรับต่อลูกขุนว่าเธอเคยเป็นเหรียญิกของสาขาพรรคนี้ และครอบครองหนังสือและรายชื่อสมาชิกพรรคจนถึงเดือนมกราคม 1948 หลังจากนั้นเธอจึงได้ส่งมอบต่อให้กับบุคคลอื่น เมื่อถูกถามถึงลักษณะของบุคคลที่เธอส่งมอบบันทึกให้เธอปฏิเสธที่จะให้คำตอบ ศาลท้องถิ่นจึงพิพากษาลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล และศาลสูงสุดโดยเสียงข้างมาก (5:3) ก็ได้เห็นตามโดยศาลให้เหตุผลว่าในการให้การครั้งก่อนของเธอ ๆ ไม่ได้ปฏิเสธในการที่จะเปิดเผยถึงชื่อบุคคลที่ครอบครองเอกสารเหล่านั้น ฉะนั้นโดยหลักอันเป็นที่ยอมรับกันเป็นอย่างดีแล้วว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาได้ถูกเปิดเผยโดยไม่ได้อ้างสิทธิที่จะปฏิเสธในการเปิดเผยแล้วสิทธินั้นย่อมไม่อาจอ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อเท็จจริงในรายละเอียดได้อีกต่อไป

- การสละสิทธิโดยมีข้อตกลง นอกจากพยานจะถูกจำกัดสิทธิอันเนื่องมาจากคำให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองโดยสมัครใจดังได้กล่าวมาแล้ว ปัญหายังมีว่าพยานอาจจะทำข้อตกลงในการสละสิทธิในความคุ้มครองที่ได้รับไว้ล่วงหน้าได้หรือไม่

Wigmore ได้ให้ความเห็นว่าสัญญาไม่ว่าจะโดยการแสดงออกชัดหรือสื่อให้เห็นว่าเป็นการสละสิทธิแล้วย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญา แต่ในขณะที่สัญญานั้นยังมีได้มีการบังคับใช้อย่างแท้จริง กล่าวคือ คู่สัญญายังมิได้มีการละเมิดข้อตกลงที่จะปฏิเสธในการให้การแล้วคู่สัญญาย่อมมีสิทธิ

³⁷ 340 U.S. 367 (1951) cited by Yale Kamisar, Wayne R. Lafave, Jerold H. Israel. Basic Criminal Procedure, Cases, Comments and Questions, (American Casebook Series), Sed. West Publishing Co., 1980 p.750.

จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้เว้นแต่จะมีเรื่องเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ(public policy) เข้ามาเกี่ยวข้อง ผลของข้อตกลงใดๆ ที่ทำขึ้นเกี่ยวกับสิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็นประจักษ์ต่อตนเองตาม รัฐธรรมนูญนั้นถูกทำให้มีผลบังคับน้อยลงโดยศาลสูงของสหรัฐในคดี Stevens v. Marks ซึ่งจำเลยใน คดีนี้เป็นตำรวจของรัฐนิวยอร์กได้ลงชื่อในการสละสิทธิเพื่อแลกเปลี่ยนกับการไม่ถูก ไล่ออกจากงาน ซึ่งศาลตีความว่ามีผลเท่ากับเป็นการสละสิทธิของเขาซึ่งหมายถึงความคุ้มกันใดๆ ที่เขาจะมีสิทธิได้รับตามกฎหมายของรัฐนิวยอร์กแต่ศาลสูงของสหรัฐได้กลับคำพิพากษาศาลล่างที่ให้ลงโทษจำเลยในฐานะละเมิดอำนาจศาลเพราะเหตุที่จำเลยปฏิเสธที่คำให้การโดยศาลสูงของสหรัฐให้เหตุผลว่าข้อตกลงในการสละสิทธินั้นสมบูรณ์แต่เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องที่จะปฏิเสธของจำเลยที่จะถอนข้อตกลงนั้น ดังนั้น จำเลยจึงมีสิทธิที่จะถอนข้อตกลงและอ้างสิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็นประจักษ์ต่อตนเองได้ซึ่งหลังจากคดี Stevens นี้แล้วทำให้คุณค่าของข้อตกลงในการสละสิทธินี้ลดน้อยลงอย่างมาก เพราะในคดีนี้ทำให้เป็นที่กระจ่างชัดว่าถึงแม้ว่าข้อตกลงในการสละสิทธินี้ลดน้อยลงอย่างมาก เพราะในคดีนี้ทำให้เป็นที่กระจ่างชัดว่าถึงแม้ว่าข้อตกลงดังกล่าวโดยทั่วไปจะถือว่าสมบูรณ์ และสามารถใช้อย่างได้ก็ตามแต่ก็ไม่มีผลจำเป็นใดๆ ที่จะต้องใช้วิธีการบังคับให้ต้องให้การตอบคำถามเหล่านั้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าในระบบคอมมอนลอว์นั้นได้มีการศึกษาและให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็นอย่างไร ศาลในอังกฤษเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องของสิทธิที่สำคัญที่สุด (most important) และล่วงละเมิดมิได้ (sacred) ส่วนในอเมริกานั้นเห็นว่าสิทธิดังกล่าวเป็นผลจากการต่อสู้อันยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ทำให้ตนเป็นผู้เจริญ (one of the great land marks in man's struggle to make himself civilised) ซึ่งต่างกับความคิดเห็นในทางระบบซีวิลลอว์ที่หลักในเรื่องนี้ไม่มีบทบาทสำคัญมากนักไม่ว่าในเยอรมันหรือในประเทศภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบซีวิลลอว์ถึงแม้ในระบบซีวิลลอว์โดยเฉพาะในเยอรมันจะมีบทบัญญัติในเรื่องนี้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกันก็ตาม แต่เนื่องจากศาลในเยอรมันและประเทศในภาคพื้นยุโรปมีอำนาจในการวินิจฉัยคดีอย่างกว้างขวางแม้การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ ผู้ถูกกล่าวหาในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธที่จะให้การ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายว่าเหตุใดหลักดังกล่าวจึงไม่มีคุณค่าที่สูงส่งเช่นในระบบคอมมอนลอว์ โดยเฉพาะศาลสูงสุด ของสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยว่า สิทธิที่จะไม่ให้เกิดการเป็นประจักษ์ต่อตนเองในทางอาญาตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 นั้นมีผลเป็นการห้ามอัยการอเมริกันในการชักนำ หรือกระตุ้น ให้ลูกขุนวินิจฉัยความผิดของผู้ถูกกล่าวหาจากการไม่ให้การของผู้ถูกกล่าวหา

ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งถูกหมายเรียกมาเป็นพยานสิทธิที่จะไม่ให้การเป็น ประปักษ์ ต่อตนเองในทางอาญานี้ถึงแม้ว่าพยานจะสามารถสละสิทธิได้ทั้งโดยปริยายและโดยมิ ข้อตกลงก็ตาม แต่การสละสิทธิโดยปริยายก็ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของพยานซึ่งไม่มีหลักประกันหรือกฎเกณฑ์ ใดๆ มาบังคับได้แม้เป็นการสละสิทธิโดยมิข้อตกลง ศาลก็พยายามจำกัดหรือลดการบังคับตามข้อตกลง นั้นจนแทบจะไม่มีผลใช้บังคับ³⁸

3.2.2. การคุ้มครองภัยอันตรายแก่พยาน

การเป็นพยานในฐานะพลเมืองดี หากมิได้รับการคุ้มครองป้องกันด้วยมาตรการ ต่างๆ จากรัฐแล้ว ก็ย่อมได้รับผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม ผลกระทบ ดังกล่าวอาจแยกรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

(1) ผลกระทบต่อชีวิตและร่างกายและจิตใจของพยาน ผลสืบเนื่องมาจากการได้รู้เห็น เหตุการณ์ หรือการเป็นพยานในคดีอาญา พยานอาจต้องตกเป็นผู้ถูกฟ้องร้าย บางรายอาจได้รับอันตราย สาหัส พิการ หรือถึงแก่ชีวิต หรืออาจทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ในระยะเวลาหนึ่ง หรือตลอด ไปมีบาดแผลติดตัวทำให้เสียโฉม ทำให้น่าเกลียดแก่ผู้พบเห็น มีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไป หรือต้อง เป็นภาระแก่คนอื่นที่ต้องเลี้ยงดู

(2) ผลกระทบต่อทรัพย์สินของพยาน พยานอาจถูกข่มขู่ด้วยการทำลายทรัพย์สินโดย ไม่ทราบว่าเป็นผู้กระทำ หรือเป็นกรณีถูกทำร้ายแต่พลาไปถูกทรัพย์สินเสียหาย

(3) ผลกระทบต่อญาติและผู้ใกล้ชิด ในทำนองเดียวกันกับพยาน

3.2.2.1 ภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ในชั้นสอบสวน ที่เห็นได้ชัดเจนได้แก่

ปัญหา

ในชั้นพนักงานสอบสวนเมื่อจับตัวผู้ต้องหาได้ จะมีการนำพยานผู้เห็นเหตุการณ์และผู้เสียหายมาชี้ตัวและถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐานประกอบสำนวนคดี ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนมักใช้วิธีการชี้ตัวอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ถ่ายภาพได้ชัดเจน โดยมีได้คำนึงถึงความปลอดภัยของพยาน รวมทั้งอาจ ทำให้พยานหรือผู้เสียหายรู้สึกหวาดกลัว อาจทำให้ถูกประทุษร้ายด้วยวิธีการต่างๆ มีความเสี่ยงสูงต่อ การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมอีกครั้งหนึ่ง ในการชี้ตัวผู้ต้องหาหน้าพนักงานสอบสวนใช้กระจกที่ มองทะลุได้ด้านเดียว (One Way Mirror) ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับพยานได้ ถือเป็นความคุ้มครอง ให้กับพยาน ได้อีกวิธีหนึ่ง

³⁸ สุชิน ต่างงาม. แหล่งเดิม, หน้า 44

ในชั้นสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสืบสวนสอบสวนปรากฏแน่ชัดว่า มีบุคคลใดทราบหรือรู้เห็นเหตุการณ์คดีที่เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนก็จะขอความร่วมมือบุคคลนั้นให้มาเป็นพยานโดยการสอบสวนบันทึกถ้อยคำให้การไว้รวมเข้าในสำนวน ซึ่งบุคคลที่ให้การเป็นพยานนี้จะต้องไปเบิกความต่อศาลอีกครั้งหนึ่งเมื่อมีการฟ้องคดี แม้ตามกฎหมายจะให้อำนาจพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกพยานมาให้การได้³⁹ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะใช้วิธีการเชื้อเชิญหรือร้องขอความร่วมมือแทนการออกหมายเรียก เพราะถือว่าเป็นการให้เกิดพยานที่ดีกว่า

ปรากฏว่ามีพยานจำนวนไม่น้อยที่ปฏิเสธไม่ยินยอมเป็นพยาน ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากสาเหตุต่างๆ หลายประการ เช่น กลัวเสียเวลา เกรงกลัวอิทธิพล ไม่มั่นใจในความสะดวกหรือความปลอดภัย และที่สำคัญที่สุดคือพยานมีทัศนคติไม่ดีต่อกระบวนการยุติธรรม แม้พนักงานสอบสวนจะใช้ความเพียรพยายามสักเพียงใดก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดของพยานได้

จากการสัมภาษณ์ย่อ พนักงานสอบสวนผู้ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการสอบสวนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้ความสรุปได้ดังนี้⁴⁰

(1) พยานบุคคลเมื่อมาให้การเป็นพยานในชั้นสอบสวนมักจะให้การไม่มั่นคงแน่นอน พยานอยู่ฝ่ายไหนก็จะให้การเข้าข้างฝ่ายนั้น ไม่มีจิตสำนึกที่จะให้การอย่างตรงไปตรงมา หรือเมื่อตีกันแล้วก็พากันมาให้การใหม่ ทำให้ข้อเท็จจริงต้องเปลี่ยนไปเป็นปัญหาต่อการสอบสวน

(2) ติดตามหาตัวพยานเพื่อนำตัวมาสอบสวนได้ลำบาก เพราะพยานมักอ้างว่าติดธุระสำคัญ หรือต้องเดินทางไปต่างจังหวัด ไปต่างประเทศ นัดหมายแต่ละครั้งลำบาก พนักงานสอบสวนไม่อยากจะออกหมายเรียกเพราะจะทำให้พยานอาจให้การโดยไม่เต็มใจ หรือไม่ยอมมาให้การเป็นพยาน

(3) พยานไม่มีความรู้ หรือมีอาการมึนเมา สอบสวนอย่างไรก็ไม่ได้ความจริง ครั้นจะตัดพยานปากนี้ออกไปก็ไม่สามารถหาพยานอื่นมาได้ ถามไม่รู้เรื่องขัดกันในคำให้การของตนเองทั้งที่พนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าพยานปากนี้เป็นประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่เมื่อได้สอบถามปากคำเข้าจริง ๆ ก็คล้าย ๆ กับคนที่ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้ภาษาให้การ ไม่มั่นคงเป็นต้น

³⁹ ป.วิ.อาญา มาตรา 52

⁴⁰ พ.ต.ท.สุเทพ ปิ่นโพษา, สารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน. สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน. 24 ตุลาคม 2540.

(4) พยานในคดีสำคัญ ๆ ที่เป็นประจักษ์พยาน พนักงานสอบสวนได้สอบสวนปากคำไว้ดีแล้ว แต่ด้วยความที่พยานเหล่านั้นมีความจำเป็นในการหาเลี้ยงชีพ เช่น เป็นกรรมกรก่อสร้าง เป็นคนงานทำงานอยู่กับเรือต้องเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ในระหว่างที่ยังมิได้นำพยานปากนี้ขึ้นเบิกความในชั้นพิจารณาของศาล พนักงานสอบสวนจะต้องรักษาพยานเหล่านี้ไว้อย่างดี บางครั้งต้องนำมาเลี้ยงไว้เปิดโรงแรมให้พัก ดูแลด้านอาหารการกิน บางรายอยู่เป็นเดือน ๆ บางรายต้องเลี้ยงดูพยานดังกล่าวจะต้องอาศัยงบประมาณส่วนตัว รัฐไม่สามารถจ่ายให้ได้และมีหน้าข้าราชการวยังได้สั่งให้พิจารณาข้อบกพร่องเอากับพนักงานสอบสวนที่ไม่ดูแลรักษาพยานสำคัญเหล่านั้นจนกระทั่งถึงเวลาขึ้นเบิกความในชั้นศาลซึ่งก็มียุ่ยย่อย ๆ พนักงานสอบสวนจึงต้องรับภาระนี้เอง

(5) พยานที่เต็มใจมาให้การเป็นพยานตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนใหญ่มักจะเป็นญาติกับคู่กรณี หรือมีความสนิทสนมส่วนตัวมาก่อน พยานเหล่านี้มักจะทำให้การเข้าข้างกับฝ่ายของตน พยานที่จะให้การตรงไปตรงมาและมีความรับผิดชอบนั้นหาได้น้อย

(6) พยานบางปากเกรงกลัวอิทธิพลของฝ่ายตรงข้าม จึงหนีไปไม่ยอมที่จะมาให้การเป็นพยาน หรือมาให้การเป็นพยานในครั้งแรก แต่ยังไม่ได้นำเข้าสืบพยานในชั้นศาล พยานเหล่านี้ได้หลบหนีไปเพราะกลัวอิทธิพลทำให้เกิดความเสียหายแก่คดี พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในทางกฎหมายที่จะสั่งการให้เขาอยู่ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ในระยะเวลาอันสมควรได้อีกทั้งไม่มีค่าตอบแทนให้เขา หรือให้การคุ้มกันภยันตรายต่อพยานได้เขาจึงจำเป็นต้องเอาตัวรอดด้วยวิธีการหลบหนีไม่ยอมมาเป็นพยานในชั้นศาล

(7) พยานที่ได้รับประโยชน์จากฝ่ายตรงข้าม เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าพยานปากนั้น ทำให้เขาต้องสูญเสียประโยชน์ หรือทำให้ต้องถูกลงโทษ เขาจะพยายามทุกวิถีทาง เช่น จ้างพยานให้หลบหนี เพื่อให้ศาลสั่งตัดพยานปากนั้นเสีย ก็จะทำให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตน

(8) พยานที่บังเอิญเข้ามารู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ส่วนใหญ่มักจะไม่ยอมมาเป็นพยาน เพราะถือว่าทำให้มีแต่ผลเสียแก่ตนเอง เพราะทุกคนจะเห็นประโยชน์ของตนเป็นหลัก จึงไม่ยากที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับคดีความ หากรัฐมีมาตรการให้ความคุ้มครองพยานเหล่านี้ ให้ได้รับความปลอดภัยหรือให้ค่าตอบแทนตามสมควร กำหนดรูปแบบวิธีการเบิกความที่ไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในศาล เช่น ใช้วิธีทัศนัยแทนการเผชิญหน้าเป็นต้น

3.3 ปัญหาการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาขณะเบิกความในศาล

ข้อขัดข้องเกี่ยวกับพยานบุคคล เนื่องจากการเบิกความของพยานบุคคลถือว่าเป็นกิจการเฉพาะตัวจะแต่งตั้งแทนหรือมอบหมายผู้อื่นไปเบิกความแทนไม่ได้ ดังนั้น เมื่อระบุอย่างบุคคลใดเป็นพยานไว้ จะนำบุคคลอื่นเข้าสืบแทนไม่ได้ โดยปกติการยื่นบัญชีพยานบุคคลจะต้องยื่นต่อศาลก่อน

วันสัปดาห์ไม่น้อยกว่าสามวัน เว้นแต่กรณีระบุขานเพิ่มเติมซึ่งอาจดำเนินการหลังจากกำหนดดังกล่าวได้ ในฐานะที่ผู้วิจัยรับราชการอยู่กองคดีกรมตำรวจ มีหน้าที่ในการตรวจพิจารณาสำนวนการสอบสวนที่ผ่านการพิจารณาในชั้นอัยการมาแล้ว จะต้องมีความเห็นชอบหรือมีความเห็นแย้งความเห็นของอัยการในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ฟ้องกรณีอัยการสั่งไม่ฟ้องหรือ กรณีอัยการเห็นควรไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกา กองคดีกรมตำรวจก็ต้องพิจารณาว่าจะเห็นชอบ หรือมีความเห็นแย้งกับพนักงานอัยการหรือไม่ หากมีความเห็นแย้งก็จะเสนอให้อัยการสูงสุดชี้ขาดความเห็นนั้น ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 145 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีโอกาที่จะได้รับทราบความเห็นของศาลและอัยการในทุกชั้นตอน จึงพบเห็นข้อบกพร่องข้อผิดพลาด ของสำนวนในหลายๆ คดี พอจะสรุปในเรื่องของพยานบุคคลได้ ดังนี้

ในชั้นศาลปรากฏเสมอว่าพยานบุคคลหลบเลี่ยงไม่ไปเบิกความด้วยวิธีการต่างๆ เช่น อ้างความเจ็บป่วย หรือหลบหนีไม่ไปเบิกความตามกำหนดจนในที่สุดศาลสั่งคดีพยานปากนั้น ในแต่ละปีมีคดีที่ศาลต้องพิพากษาฟ้องเพราะพยานสำคัญไม่ไปเบิกความจำนวนไม่น้อย

(1) พยานเกิดความสับสน ทั้งนี้เกิดขึ้นจากสาเหตุต่างๆ เช่น

- ความสามารถในการรับรู้เหตุการณ์ (Perception)
- ความสามารถในการจดจำเหตุการณ์ (Memory)
- ความสามารถในการเข้าใจและถ่ายทอดขณะเบิกความ (Expression)
- ความสับสนที่เกิดจากคำถามของพนักงานอัยการ ทนายความ และศาล
- ความหวาดกลัว ตื่นเต้น ประหม่าขณะเบิกความ

ความสับสนนี้ย่อมเกิดขึ้นได้กับพยานบุคคลทุกประเภทไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาหรือสถานะภาพทางสังคมอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเรื่องเวลานับว่ามีความสำคัญอย่างมาก คือการจดจำและการถ่ายทอดของพยาน กล่าวคือถ้าเหตุการณ์ผ่านพ้นไปแล้วเป็นเวลานาน พยานก็จะเกิดความหลงลืมและสับสนได้ง่ายกว่าเหตุการณ์ที่เพิ่งผ่านไปใหม่ๆ เช่น มีคดีหนึ่งพนักงานสอบสวนได้ออกหมายจับไว้วันาน 13 ปี จึงจับผู้ต้องหาได้ พยานจึงจำเหตุการณ์ไม่ได้

(2) พยานเบิกความผิดพลาด มีทั้งกรณีที่เกิดจากการถูกงูใจของพยานและการไม่ตั้งใจ กรณีพยานงูใจเบิกความผิดพลาด เกิดจากหลายสาเหตุต่างๆ กัน เช่น ได้รับอามิสสินจ้าง ถูกบังคับข่มขู่ ได้รับการร้องขอ เป็นต้นหน้า

กรณีพยานไม่ตั้งใจเกิดขึ้นได้เพราะ ความหลงลืม เข้าใจคำถามไม่ถูกต้อง ถูกล่อหลอกด้วยคำถามที่ซับซ้อนสับสนหรือการคาดเดาของพยานเอง

(3) พยานกลับคำให้การ กรณีนี้เกิดขึ้นได้เมื่อพยานให้การกับพนักงานสอบสวนไว้อย่างหนึ่ง แต่ไปเบิกความในชั้นศาลเป็นอีกอย่างหนึ่งซึ่งแตกต่างกันในสาระสำคัญ มีคดีลักษณะนี้เกิด

ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข และส่วนใหญ่จะเกิดจากการจงใจของพยาน ส่วนสาเหตุที่ทำให้พยานกลับคำให้การนั้น มีได้หลายประการ ประการหนึ่งซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญคือการที่รัฐไม่มีมาตรการให้ความคุ้มครองแก่ตัวเขา

(4) พยานไม่ไปเบิกความ เกิดขึ้นได้จากการจงใจและไม่จงใจของพยาน โดยมีสาเหตุทำนองเดียวกับกรณีพยานเบิกความผิดพลาดดังกล่าวมาแล้วในข้อ (2) และอาจจะมีสาเหตุอื่นๆอีก เช่น พยานไม่มีค่ายานพาหนะเดินทางไปศาล พยานไม่ได้รับหมายเรียก ฯลฯ เป็นต้น แต่จากการติดตามสังเกตสถิติที่ผ่านมาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นกรณีพยานจงใจไม่ไปเบิกความเพราะได้รับอามิสสินจ้าง และเกรงกลัวอิทธิพล ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องได้รับการพิจารณาหาทางแก้ไขโดยเร่งด่วนที่สุด เนื่องจากปัญหานี้มีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และประสิทธิภาพของการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

มาตรการคุ้มครองพยานบุคคลจัดว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเรื่องพยานไม่ไปเบิกความ เพราะการเกรงกลัวอิทธิพลนับเป็นปัญหาใหญ่ ส่วนปัญหาเรื่องพยานรับอามิสสินจ้างก็เป็นเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน แต่สาเหตุและแนวทางแก้ไขอาจจะแตกต่างกัน

(5) พยานถึงแก่กรรม กรณีพยานถึงแก่กรรมโดยเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือชรภาพ ย่อมถือเป็นเหตุปกติที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน แต่ถ้าพยานถึงแก่กรรมเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยความจงใจที่ต้องการทำลายล้างพยาน ก็จัดว่าเป็นเรื่องกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมที่ต้องรีบหาทางป้องกันและแก้ไขด้วยมาตรการคุ้มครองพยานเช่นเดียวกับกรณีพยานไม่ไปเบิกความเพราะเกรงกลัวอิทธิพลดังกล่าวมาแล้ว

(6) พยานต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณา

สำหรับปัญหาของพยานบุคคลที่จะต้องขึ้นเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลนั้น หากมองในด้านการให้ความคุ้มครองภัยอันตรายที่อาจเกิดกับพยานในประการสำคัญนั้น ได้แก่ การที่พยานจะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก่อให้เกิดการอาฆาตมาดร้ายของจำเลยที่มีต่อพยาน อาจส่งผลถึงการที่พยานไม่กล้าให้การปรักปรำจำเลย ทั้งที่คำให้การที่ตั้งใจไว้แต่เดิมต้องการที่จะแสดงข้อเท็จจริงให้ศาลเห็น กลับมีลดน้อยลง จากที่เห็นชัดเจนก็กลายเป็นเห็นไม่ชัดเจน ทำให้ศาลเห็นว่าพยานเบิกความมีพิรุธน้ำหนักในการรับฟังพยานปากนี้ต้องลดน้อยลง

อย่างไรก็ดีในคดีอาญา จำเลยย่อมมีสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานตามหลักคอนฟรอนท์เทชัน (Right to Confront Witness หรือ Confrontation)

เพราะในคดีอาญานั้นจำเลยถือว่าเป็นประธานของคดี มีสิทธิต่างๆ ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ในชั้นพิจารณาคดีสิทธิของจำเลยก็คือ สิทธิที่จะได้ร่วมอยู่ในการดำเนินคดีของศาล และสิทธิของจำเลยที่จะได้อยู่ร่วมในการดำเนินคดีของศาลที่สำคัญที่สุด ก็คือ สิทธิของจำเลยในการที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานจึงเป็นการยากที่จะเสนอเหตุผลให้มีการยกเว้นหลักเรื่องนี้

ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากหลักในการรับฟังพยานบุคคล ก็คือ การพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล ซึ่งความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลพิจารณาได้จากหลัก 2 ประการ คือความสามารถและความจริงใจของพยานบุคคลนั้น ๆ สิทธิของจำเลยในการที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน ก็เพื่อการตรวจสอบและทำลายความน่าเชื่อถือในเรื่องความสามารถหรือความจริงใจของพยานบุคคล ซึ่งวิธีการตรวจสอบหรือทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลของจำเลย ก็โดยผ่านกระบวนการ 3 ประการคือการให้จำเลยถามค้านพยาน การให้พยานเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลย เพื่อให้ศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้ามสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และทั้งนี้การเบิกความของพยานต่อหน้าศาลและจำเลย และการถามค้านต้องผ่านกระบวนการให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ

ในระบบของกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นให้น้ำหนักในการถามค้านมาก โดยถือว่าหลักการสำคัญที่สุดที่จำเลยได้เผชิญหน้ากับพยานก็เพื่อการถามค้าน อาจกล่าวได้ว่าสิทธิของจำเลยในการที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน เป็นหลักการสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่วนหลักการสำคัญรองลงมาของสิทธิของจำเลยในการที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน ก็คือ การปรากฏตัวของพยานต่อหน้าศาลและลูกขุน ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น ระบบการรับฟังพยานหลักฐานเป็นระบบกล่าวหาซึ่งศาลจะเป็นคนกลางมากที่สุด และคู่กรณีจะดำเนินคดีในลักษณะต่อสู้กันเอง การถามค้านจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดของจำเลยในการต่อสู้คดี ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงให้ความสำคัญกับการถามค้านมากที่สุดจนถือว่าเป็นสาระสำคัญอันดับแรกของสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน

สิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานจึงเป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดของจำเลยในชั้นพิจารณา เพราะเป็นการให้โอกาสแก่จำเลยที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่โดยการตรวจสอบและทำลายความน่าเชื่อถือของพยานด้วยตัวเอง ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิอันนี้ของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานได้ถูกนำไปบัญญัติเอาไว้ใน Sixth Amendment ว่า “...ในคดีอาญานั้น ผู้ถูกกล่าวหา (จำเลย) มีสิทธิที่จะ... เผชิญหน้ากับพยานของฝ่ายที่กล่าวหาฟ้องร้องตนเอง...” และกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาใน Fourteenth Amendment ซึ่งได้วางหลัก Due Process อันเป็นหลักประกันพื้นฐานสิทธิของจำเลย

การปฏิเสธสิทธิของจำเลยที่รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะถือเป็นการขัดต่อหลักพื้นฐานความยุติธรรมต่อจำเลย สิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานจึงถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง จากกฎหมายรัฐธรรมนูญอเมริกาต้องนำไปบัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจน

สำหรับประเทศไทยนั้นหลักในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ส่วนในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่ปรากฏว่าหลักเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานไว้ แต่สิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานก็เป็นสิทธิประการหนึ่งของสิทธิพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญาดามรัฐธรรมนูญปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในอาญาไม่มีความผิด และก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ หลักที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นการถือเป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญาเอาไว้กว้างๆ ซึ่งในมาตรา 241 วรรคแรก ได้บัญญัติเอาไว้ว่า “ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม” ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใกล้เคียงกับหลัก Due Process of Law ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่บัญญัติเอาไว้ใน Fourteenth Amendment ซึ่งหลักประกันสิทธิเสรีภาพของจำเลยถือหลักพื้นฐานความยุติธรรม ดังนั้นแม้กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยไม่บัญญัติเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานโดยตรงในฉบับใดก็ตาม แต่สิทธิดังกล่าวก็เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญาที่กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้บัญญัติรับรองมาโดยตลอด และหลักในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานที่บัญญัติเอาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ศาลไทยก็ได้ตีความและใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาอย่างเคร่งครัดตลอดมา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า “การพิจารณาและการสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” หลักในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับจำเลย มาตรา 172 ได้บัญญัติเอาไว้ชัดเจนว่า การพิจารณาคดีและการสืบพยานในศาลต้องทำ “ต่อหน้าจำเลย” เพราะเป็นโอกาสที่จำเลยจะได้ปกป้องสิทธิของตนเองในการตรวจสอบและทำลายความน่าเชื่อถือของพยานตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน ก็คือ การที่จำเลยได้ถามค้านพยานประกอบกับการสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน โดยผ่านกระบวนการที่พยานได้สาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ หลักการตาม มาตรา 172 ศาลไทยได้ถือเคร่งครัดมาตลอดว่า ถ้าการ

สืบพยานไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยถือว่าคำเบิกความของพยานรับฟังไม่ได้⁴¹ การสืบพยานที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยจะรับฟังไม่ได้แม้แต่ในกรณีต่อไปนี้คือ

1. คำให้การของพยานในชั้นสอบสวน ถ้าไม่สามารถนำสืบในศาลต่อหน้าจำเลยได้ ก็รับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁴² แม้จำเลยจะยอมให้ถือคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นคำเบิกความของพยานในชั้นศาลด้วย ก็ไม่อาจถือได้ว่าคำให้การในชั้นสอบสวนเป็นคำเบิกความของพยานในศาล⁴³

2. คำพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่พยานไม่ได้มาเบิกความในศาลด้วย รับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้⁴⁴

3. คำให้การพยานในคดีอาญาเรื่องก่อนจะรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ถ้าพยานไม่ได้มาเบิกความคดีเรื่องใหม่⁴⁵

กรณีทั้ง 3 กรณีที่ถือว่าคำเบิกความพยานรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้เหตุผลตามคำพิพากษาที่กล่าวถึงในกรณีทั้ง 3 กรณี ก็คือ “จำเลยไม่มีโอกาสในการถามค้านพยาน” ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่ตัวจำเลยแล้ว การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานที่จำเลยสามารถกระทำได้ดีที่สุด ก็คือ การถามค้านนั่นเอง โดยการสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานที่จำเลยจะทำลายน้ำหนักพยานนั้น และโดยการให้พยานสาบานหรือปฏิญาณก่อนเบิกความเป็นส่วนประกอบคำพิพากษาจึงกล่าวเป็นการเน้นถึงเรื่องโอกาสในการถามค้านของจำเลย

ในหลักเรื่องสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ศาลไทยจะเคร่งครัดมาก กรณีที่จะยกเว้นเรื่องสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานก็ต้องเป็นตามที่มาตรา 172 วรรคแรก คอนท้ายบัญญัติเอาไว้คือ “...เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” กรณีที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้เป็นการยกเว้น มาตรา 172 วรรคแรก คือ การพิจารณาไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยก็ได้มี 3 กรณีคือ

⁴¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 103-104/2461 การสืบพยานในคดีอาญานั้นต้องสืบต่อหน้าจำเลยเพื่อให้จำเลยมีโอกาสดูและซักถามได้ ถ้ามิฉะนั้นจะยกเอาคำพยานนั้นมาขึ้นจำเลยมิได้.

⁴² คำพิพากษาฎีกาที่ 1043/91.

⁴³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1264/14.

⁴⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 254/2477, 1573/2521, 1383/31.

⁴⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 706/2469.

1. กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ⁴⁶

2. กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180 ซึ่งเป็นเรื่องบทบัญญัติเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลในคดีอาญา ซึ่งให้นำบทบัญญัติเรื่องการรักษาความเรียบร้อยในศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ เป็นกรณีที่ศาลสามารถสั่งจำเลยในคดีอาญาให้ออกจากห้องพิจารณา และศาลสามารถพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ถ้าจำเลยขัดขวางการพิจารณา

3. กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 เป็นกรณีการส่งประเด็น ไปสืบที่ศาลอื่นเมื่อจำเลยไม่คิดใจที่จะมาประเด็น ไปฟังการพิจารณาศาลที่รับประเด็นก็สามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใดไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลึกลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

กรณียกเว้นสิทธิของจำเลยตามมาตรา 172 ทวิ เป็นกรณีที่แม้จะสืบพยานลับหลังจำเลย แต่ก็มิกระทบกระเทือนสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานเพื่อตรวจสอบพยาน เพราะเป็นกรณีที่จำเลยมีโอกาสดำเนินการตามคำขอโดยทนายจำเลยตามคำแทนจำเลย (172 ทวิ (1) หรือเป็นกรณีที่การสืบพยานนั้นไม่เกี่ยวข้องกับจำเลยโดยตรง (172 ทวิ (2) , (3) ซึ่งในมาตรา 172 ทวิก็ได้บัญญัติรับรองว่าการสืบพยานที่กระทำลึกลับหลังจำเลยจะเป็นผลเสียหายแก่จำเลยไม่ได้ เพราะฉะนั้นการที่มาตรา 172 ทวิ ยกเว้นให้สืบพยานเพราะเห็นว่าเป็นกรณีที่ไม่มีผลเสียหายแก่จำเลย คือ เป็นกรณีที่จำเลยยังมีโอกาสดำเนินการพยานหรือเป็นกรณีที่ไมเกี่ยวข้องกับจำเลยโดยตรง

⁴⁶ มาตรา 172 ทวิ ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรค 2 แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนาย และจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงขอโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใดศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่งๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

กรณียกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 เป็นกรณีที่จำเลยได้ทราบการส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นแล้ว ซึ่งจำเลยจะตามไปฟังการพิจารณาเองหรือยื่นคำถามเป็นหนังสือให้ศาลที่สืบก็ได้ ถ้าจำเลยไม่คิดจะไปฟังการพิจารณาหรือยื่นคำถามเป็นหนังสือ ศาลที่รับประเด็นก็สามารถสืบพยานลับหลังจำเลย เพราะเป็นกรณีที่จำเลยไม่ใช่สิทธิของจำเลยในการตรวจสอบพยานเอง

กรณียกเว้นตามมาตรา 180 เป็นบทบัญญัติไว้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาล ซึ่งให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลสามารถส่งจำเลยให้ออกจากห้องพิจารณา และศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ถ้าจำเลยขัดขวางการพิจาราคดี กรณีตามมาตรา 180 นี้สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานถูกกระทบกระเทือนโดยตรง ก็เพราะว่าบทบัญญัติในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลเป็นบทบัญญัติเพื่อให้อำนาจศาลมีความศักดิ์สิทธิ์ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาลและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคำเนินไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว ซึ่งเป็นเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ดังนั้นถ้าจำเลยขัดขวางอำนาจพิจารณาของศาล ศาลจึงมีอำนาจที่จะให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

จึงเป็นการเสนอปัญหาให้เห็นว่า มีข้อกฎหมายที่รองรับถึงสิทธิของจำเลยที่จะต้องเผชิญหน้ากับพยานในศาล ฉะนั้นจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิแก่พยาน โดยวิธีการใช้วีดิทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิด (Closed Circuit Television) จะเหมาะสมหรือไม่ซึ่งอาจใช้ในกรณีสำหรับพยานที่จำเป็นต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษบางรายที่จำเป็นจริงๆ

สรุป

สิทธิที่พยานจะได้รับความปลอดภัยและการคุ้มครองนั้น ได้แก่การได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยจากการข่มขู่ การรบกวน การที่ต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาในการชี้ตัวในชั้นสอบสวน การเผชิญหน้ากับจำเลยในศาล รวมถึงการได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินของพยานด้วย การเปลี่ยนชื่อ - สกุล สถานภาพตลอดจนการต้องย้ายถิ่นที่อยู่หากจำเป็น การคุ้มครองเริ่มตั้งแต่เกิดเหตุ และให้ความคุ้มครองตลอด 24 ชั่วโมง

บทที่ 4

สิทธิพยานที่ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

จากการศึกษา เรื่องการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พบว่าประเทศไทยยังไม่ มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาไว้โดยตรง เท่าที่ดำเนินการ อยู่ทุกวันนี้ก็เป็นไปตามขบวนการและกำลังสติปัญญาของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีภาระมากที่สุด รัฐบาลยังมิได้จัดงบประมาณสนับสนุนภารกิจเรื่องนี้และไม่มีข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติไว้แต่อย่างใด แม้จะมีเงินเป็นค่าป่วยการและค่ายานพาหนะของพยานแต่ก็จำนวนเล็กน้อย ไม่คุ้มกับการที่พยานต้อง เสียเงินและเสียเวลาเดินทางไปพบพนักงานสอบสวนและไปเบิกความที่ศาล ต้องเสี่ยงภัยเสี่ยงชีวิต เพราะอาจถูกพวกของจำเลยคุกคามทำร้าย โดยไม่มีสิ่งใดตอบแทนนอกจากคำว่า “พลเมืองดี”

ดังนั้น จึงไม่แปลกอะไรที่คนจำนวนไม่น้อยปฏิเสธการเป็นพยาน เพราะเขาเหล่านั้นต้องเลือกการมีชีวิตอยู่มากกว่าการเป็นพลเมืองดีแต่ตัวเองและครอบครัวต้องทุกข์ลำเค็ญใน ภายหลัง

การนำพยานหลักฐานเข้าสู่คดี มีความสำคัญและยากลำบากยิ่งกว่าการแสวงหา พยานหลักฐานขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าจะแสวงหาพยานหลักฐานได้แล้ว แต่ถ้าไม่ สามารถนำพยานหลักฐานนั้นเข้ามาสู่คดีได้ หรือนำมาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์พยานหลักฐานที่หา ได้นั้นก็ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์ต่อคดีแต่ประการใดเลย เช่น คดีที่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ ในขณะที่เกิดเหตุ แต่เมื่อจะนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นพยานในคดีกลับได้รับการตอบปฏิเสธและไม่ ร่วมมือ ถึงแม้ว่าการปฏิเสธไม่ร่วมมือดังกล่าวจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 168,⁴⁷ 169⁴⁸ มีโทษถึงขั้นจำคุก แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่บังเกิดผลสำเร็จ อาจกล่าวได้ว่าพยานบุคคลจัด ว่ามีความยากลำบากมากที่สุดในการนำเข้ามาสู่คดี เว้นแต่พยานบุคคลประเภทที่เขาได้รับความ เสียหายจากการกระทำความผิด หรือเป็นญาติ เพื่อนฝูงที่สนิทกันกับฝ่ายของตน ที่จะยินยอมให้ ความร่วมมือเข้ามาเป็นพยาน ทั้งนี้พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่เป็นเหตุให้พยานบุคคลปฏิเสธการ ให้ความร่วมมือ พอสรุปได้ดังนี้

⁴⁷ มาตรา 168 ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุก...๑ล๑

⁴⁸ มาตรา 169 ผู้ใดขัดขืนคำสั่งบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้ส่งหรือจัดการส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ให้สาบาน ให้ปฏิญาณ หรือให้ถ้อยคำ ต้อง ระวางโทษจำคุก...๑ล๑

4.1 การปฏิบัติต่อพยานในชั้นสอบสวน

กรมตำรวจได้วางระเบียบการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องการคุมพยานและการป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญาไว้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

(1) การคุมพยาน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนจดคำบลสถานที่อยู่และที่พักอาศัยของพยานไว้ให้ชัดเจน และต้องออกไปสอดส่องเยี่ยมเยียนพยานอยู่เสมอให้สามารถส่งหมายและติดตามตัวไปเบิกความต่อศาลได้ หากเห็นว่าพยานจะบิดพลิ้วไม่ไปเบิกความ พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาสั่งการและถ้าพยานคนใดยากจนขัดสนก็ให้แจ้งพนักงานอัยการเพื่อขอเบิกเงินค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยง

(2) การป้องกันพยาน กรณีที่เป็นพยานสำคัญในคดีและไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือ มีเหตุน่าเชื่อว่าจะเกิดอันตรายก่อนที่พยานจะไปเบิกความหรือมีการดำเนินการจะให้พยานหลบหนี พนักงานสอบสวนจะต้องรายงานชี้แจงเหตุผลขอเบี้ยเลี้ยงเพื่อจัดหาสถานที่พักอาศัยชั่วคราวให้พยาน ถ้าเป็นกรณีฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ก็ให้แจ้งเหตุให้พนักงานอัยการทราบเพื่อขอสืบพยานปากนั้นโดยเร็ว

ส่วนการปฏิบัติต่อพยานของพนักงานสอบสวนคือ ห้ามมิให้พูดดักเตือน พูดให้ท้อใจ ใช้กลอุบาย เพื่อไม่ให้พยานให้ถ้อยคำโดยเต็มใจ

จากมาตรการคุ้มครองพยานของพนักงานสอบสวนดังกล่าวใน (1) และ (2) นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงการให้เกิดความสะดวกแก่พยาน และการติดตามสอดส่องพยานเพื่อให้สามารถนำพยานไปเบิกความต่อศาลได้เท่านั้น กรณีที่พยานถูกอิทธิพลข่มขู่หรือจะได้รับการอันตรายหรือจะหลบหนีตามระเบียบกำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราวแก่พยานก่อนเบิกความต่อศาลเท่านั้นหลังจากพยานเบิกความต่อศาลแล้วจะถูกอิทธิพลคุกคามหรือได้รับการข่มขู่อย่างไร ยังไม่มีมาตรการใดๆ ของทางราชการให้ความคุ้มครองไว้โดยเฉพาะ พยานคงต้องเสี่ยงภัยและช่วยเหลือตนเองดังเช่นบุคคลทั่วไป ซึ่งจุดอ่อนตรงนี้เองทำให้บุคคลไม่น้อยเกิดความหวาดกลัวและปฏิเสธการเป็นพยาน เพราะมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอที่จะสร้างความอบอุ่นใจและความเชื่อมั่นให้บุคคลกล้าเสี่ยงภัยมาเป็นพยานได้เลยจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนที่จะหาพยานเข้าสู่คดี

(1) ผลกระทบต่อความรู้สึกของพยาน เนื่องจากอาชญากรรมมีอยู่หลายประเภท มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ในคดีบางคดีพยานหรือแม้แต่ผู้เสียหายเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับการประกอบอาชญากรรม แต่บังเอิญอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม ทำให้ต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง

ข้องกับการรับรู้ในการก่ออาชญากรรม ส่งผลกระทบต่อจิตใจในลักษณะรุนแรง อาจฝังแน่นอยู่ในความรู้สึกไปนานแสนนาน หรืออาจตลอดชีวิต เกิดความฝังใจ หวาดกลัวต่ออาชญากร สถานการณ์ในทำนองเดียวกันกับที่ได้พบเห็น หรือสถานที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับที่พยานได้ประสบมาแล้ว เนื่องจากเกิดการเรียนรู้แบบฝังใจขึ้น ความรู้สึกซึมเศร้า ตื่นเต้น ตกใจ หงุดหงิด เบื่อหน่าย ไม่ไว้วางใจบุคคล และมาตรการที่จะให้ความคุ้มครองแก่พยานเป็นประการสำคัญ โดยถือเอาตนเองเป็นเครื่องชี้วัด นอกจากนี้ความรู้สึกกลัวกร่อนต่อจิตใจ ทำให้เกิดความวิตกกังวลอันมีผลต่อบุคลิกภาพของพยานต่อไป ความรู้สึกที่คนมาเป็นพยานอาจทำให้พยานเห็นว่าเกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติยศ ขาดความเชื่อถือ อับอาย หรือถูกตั้งข้อรังเกียจจากสังคม เช่น บางคดีสังคมได้ตัดสินโดยสื่อมวลชนว่า คู่ความฝ่ายหนึ่งเป็นผู้กระทำผิด แต่พยานจะต้องไปเป็นพยานมให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

(2) ผลกระทบต่อญาติพี่น้องผู้ใกล้ชิดพยาน กรณีที่พยานจำเป็นที่จะต้องไปเป็นพยานให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะพยานจำเลย โดยกระแสดังกล่าวหน้าว่าเป็นผู้กระทำผิดเสียแล้ว ญาติของพยานเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสังคม การพูดจากดาด่าง หรือกรณีพยานถูกปองร้ายบุคคลในครอบครัวพยานอาจถูกปองร้ายไปด้วย การที่จะต้องโยกย้ายถิ่นฐานก็เป็นความลำบากของครอบครัวพยานด้วยเช่นกัน อาจเป็นผลกระทบอยู่ในระยะหนึ่ง

(3) ผลกระทบต่อหน้าที่การงาน การที่พยานต้องมีหน้าที่จะต้องไปเป็นพยานจะต้องหยุดงานประจำของพยาน ย่อมส่งผลกระทบต่ออะไรหลายประการ เช่น ถูกตัดค่าจ้าง ไม่ได้ประกอบกิจการของตนไป 1 วัน ทำให้ขาดรายได้ หรือไม่ได้รับเงินเพิ่มพิเศษ, โบนัส, ค่าอาหาร, ค่ายานพาหนะประจำ โอกาสที่จะได้รับการเลื่อนขั้นให้สูงขึ้น หรือ อาจถูกเลิกจ้าง ฯลฯ

(4) ผลกระทบต่อสังคมและชุมชน เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นยังชุมชนโดยอ้อมก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อสมาชิกของชุมชนนั้นอยู่ระยะหนึ่ง ทำให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนอาชีพในชุมชนอาจมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ความกลัวต่ออาชญากรรมทำให้คนปรากฏตัวต่อสาธารณะน้อยลง เมื่อคนออกมาปรากฏตัวน้อย การควบคุมอาชญากรรมอย่างไม่เป็นทางการก็พลอยตกต่ำลงไป คนจะพาหลบหนีไปพร้อมๆกับการเกิดอาชญากรรม ขณะเดียวกันความเต็มใจที่จะเป็นพยานก็พลอยตกต่ำลงไปด้วย⁴⁹

(5) ผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม การที่พยานไม่ได้รับการคุ้มครองในด้านต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อพยานไม่กล้ามาเป็นพยาน คนส่วนใหญ่จะเชื่อสภาพของอาชญากรรมจาก

⁴⁹ อัมฉพ ชูบำรุง และศรีสมบัติ โชติประจักษ์ชัด. ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534 หน้า 103-105

สื่อมวลชน คือสื่อมวลชนรายงานอย่างไรก็เชื่ออย่างนั้น สภาพความเป็นจริงมีเพียงใดไม่มีใครรู้ ความกลัวต่ออาชญากรรมของบุคคลรวมทั้งพยานจึงเป็นคว่ำสร้างปัญหาอาชญากรรมขึ้นใหม่ ทำให้สังคมรับภาระหนักในการแก้ไขปัญหาระบบงานยุติธรรม ต้องเพิ่มงบประมาณในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

อาจสรุปได้ว่า ผลกระทบที่มีต่อพยาน ครอบครัวพยานตลอดถึงชุมชนและความเป็นอยู่ รัฐจะต้องปฏิบัติต่อพยานอย่างไร เป็นการพิจารณาถึงการที่จะต้องปฏิบัติ ดูแล เอาใจใส่ในด้านต่างๆ เช่น การให้ความสนใจพยานและครอบครัว การดูแลเอาใจใส่ในเรื่องส่วนตัว จัดหาที่พัก ให้ใหม่กรณีมีความจำเป็นต้องย้ายที่อยู่ อาจจัดหางานใหม่ให้ ให้ความสนใจพยานและครอบครัว พยานให้ความช่วยเหลือส่วนตัว การให้ความสะดวก ฯลฯ

4.2 การปฏิบัติต่อพยานในชั้นศาล

โดยทั่วไปเมื่อพยานมายังศาลมักจะไม่ทราบว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ไม่มีภารกิจแจ้งให้เข้าใจ การเลื่อนนัดของศาลหลายๆ ครั้งทำให้พยานเกิดความเบื่อหน่าย การไม่ได้รับการต้อนรับจากเจ้าหน้าที่ศาล การสร้างบรรยากาศที่น่าเกรงกลัวทำให้พยานเกิดความวิตกกังวล ท้อแท้ เบื่อหน่าย ในบางครั้งพยานอยากจะปรึกษาปัญหา หรือต้องการข้อมูล การได้คำรับรองในบางเรื่อง ก็ไม่ได้รับความสะดวกการเบิกความในศาล บางครั้งอาจถูกทนายชกถามในเรื่องที่เป็นการเสียชื่อเสียง ศาลก็ไม่สั่งห้ามให้หยุดการกระทำเช่นนั้นปล่อยให้พยานถูกถามด้วยคำถามที่ทำให้ได้รับความอับอาย นอกจากนี้ปัญหาในการเดินทางมาศาลก็เป็นอุปสรรคสำหรับพยานอยู่ไม่น้อย ไม่ทราบว่าศาลอยู่ที่ไหน เป็นต้น

4.3 การให้การคุ้มครองพยานหลังจากที่ได้เบิกความในชั้นพิจารณาของศาลแล้ว

จากการที่ได้ศึกษากฎหมาย ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายไทยฉบับใดได้รับรองคุ้มครองพยานบุคคลหลังจากที่เบิกความเสร็จสิ้นแล้ว เพราะอาจมีเหตุผลจากมีการมองว่าการมาให้การเป็นพยานถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พยานในคดีอาญาไม่ยอมมาเบิกความ ถือว่าไม่ใช่ธุระก่อให้เกิดศัตรู ไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐ มีผลเสียมากกว่าผลดี และถึงแม้จะถูกบังคับให้มาเบิกความ ตามหมายเรียกของศาลหรือของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ แต่พยานเหล่านั้นก็หาได้เต็มใจไม่ แม้จะเห็นเหตุการณ์ก็อาจจะให้การว่าไม่เห็น มีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงหลายคดีที่ปรากฏว่า หลังจากให้การเป็นพยานแล้ว ถูกฝ่ายตรงข้ามประทุษร้ายถึงชีวิตฉะนั้นเมื่อเสร็จคดีแล้วหากพยานถูกทำร้ายหรือถูกฆ่าตาย อันมีเหตุจากการเป็นพยานบุคคลผู้นั้นน่าจะได้รับ

4.4 การให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่พยานบางประเภท

4.4.1 เด็กเป็นพยานในคดีอาญา

กรณีเด็กเป็นพยานก็อาจจะต้องผ่านกระบวนการ ขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้ว เด็กยังมีจุดอ่อนอยู่ตรงที่สภาพทางร่างกาย จิตใจ และประสบการณ์ของชีวิตเมื่อต้องเข้าสู่บรรยากาศแห่งการอยู่ในฐานะเป็นพยานก็อาจจะเกิดปัญหาค้นต่างๆ และปัญหาเหล่านั้นก็อาจส่งผลกระทบต่อข้อเท็จจริงที่จะปรากฏในการพิจารณาคดี หรือทำให้ขั้นตอนการพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความไม่ราบรื่น เกิดข้อเคลือบแคลงสงสัยเป็นปัญหาในการพิเคราะห์พยานหลักฐานซึ่งจะเป็นผลนำไปสู่การชี้ขาดทางคดี ความยุติธรรมอาจจะเบี่ยงเบนไป นอกจากนี้ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม (fair trial) ว่าเป็นไปอย่างเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายหรือไม่ โดยเฉพาะในคดีอาญานั้นมาตรฐานในการพิสูจน์ความผิดเน้นหนักที่การพิสูจน์โดยปราศจากสงสัย (Proof beyond reasonable doubt) และมุ่งสู่ผลลัพธ์สุดท้ายคือคนที่กระทำผิดได้รับการพิจารณาลงโทษ คนที่บริสุทธิ์ได้รับการคุ้มครอง ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับกรณีของเด็กเป็นพยานในคดีอาญา จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาทำความเข้าใจในรายละเอียดเป็นอย่างดี⁵⁰

เด็กนั้นโดยสภาพมีข้อจำกัดในเรื่องขอความอ่อนอายุหรือเขาวัยคลอลดจนความด้อยประสบการณ์ทั้งในด้านการศึกษาอบรม คลอดจนประสบการณ์เรียนรู้ของชีวิต ดังนั้นเด็กจะแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ทั้งในด้านของสภาพร่างกายและจิตใจ เด็กอาจจะไม่มีวุฒิภาวะพอที่จะเข้าใจในบางสิ่งบางอย่าง หรือพบเห็นสิ่งใดแล้วอาจจะไม่สามารถแยกแยะ จดจำทำความเข้าใจได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ ดังนั้น ในบางเรื่องที่สังคมเห็นว่าไม่เป็นการสมควรที่จะให้เด็กรับรู้ในขณะที่อยู่ในโอกาสและวัยอันสมควรก็จะป้องกันมิให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่อง เช่นเรื่องที่หมิ่นเหม่ศีลธรรม เรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กในอนาคต การให้ทำงานหนัก การตกอยู่ในสภาพแวดล้อมแห่งความกดดัน เป็นต้น ในประเทศที่เจริญแล้วจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับเด็ก และพยายามสร้างแนวทางหรือแบบฉบับให้เด็กยึดถือปฏิบัติตาม

⁵⁰ สุพิศ ปรามิตพลกรัง. "บทความเรื่องปัญหาและข้อพิจารณากรณีเด็กเป็นพยานในคดี."

อาญา. เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ 33, 367, เมษายน 2540, หน้า 15-22.

1. ความสามารถในการเป็นพยาน (Competency)

เมื่อเด็กเป็นบุคคลที่อยู่ในสภาพเข่าววัย อ่อนประสบการณ์ โอกาสที่จะจดจำเหตุการณ์ในคดีซึ่งอาจจะเป็นเหตุการณ์ที่น่ากลัว ไม่เคยพบเห็น ก็อาจจะค่อยประสิทธิภาพลงไป เพราะอาจจะเกิดความตกใจหวาดกลัวหรือแยกแยะเหตุการณ์ได้ยาก นอกจากนี้ก็อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของความสามารถในการถ่ายทอดข้อเท็จจริง ตลอดจนเหตุผลที่จะนำมาสนับสนุนยืนยันหรืออธิบายข้อเท็จจริง ดังนั้น ปัญหาประการหนึ่งของเด็กในกรณีเป็นพยานในคดีอาญา ก็คือ เด็กมีความสามารถเป็นพยานในคดีอาญาหรือไม่ สมควรรับเด็กให้เข้าเบิกความเป็นพยานในคดีอาญาหรือไม่

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ในกรณีของไทย กฎหมายลักษณะพยานเดิมก่อนใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477 ก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการไม่ยอมรับพยานหลายประการ ซึ่งเรียกว่า “อูตรีพยาน” ได้แก่ ช่วงเกือกเพราะเป็นอาชีพค้า ชาวประมงเพราะทำบาปมาก หญิงมีครรภ์เพราะจิตใจและอารมณ์แปรปรวน คนอ่อนอายุ คนอายุมากจนแก่เฒ่า เป็นต้น ในเรื่องของอายุพยานนั้นกฎหมายลักษณะพยานเดิมได้ให้ความสนใจทั้งในกรณีอายุน้อยมาก และอายุมากเกินไป เหตุผลก็เพราะว่าอายุน้อยก็ค่อยประสบการณ์ อายุมากก็หลงๆ ลืมๆ บางครั้งความจำก็เลอะเลือน อย่างไรก็ตาม หลังจากได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในมาตรา 95 วรรคแรก ได้บัญญัติว่า ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่จะให้การเป็นพยาน ซึ่งแสดงว่า กฎหมายมิได้จำกัดเกี่ยวกับอายุของบุคคลที่จะเป็นพยานไว้ แต่เน้นหนักไปที่ความสามารถของพยาน คือสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้และได้รู้เห็นเหตุการณ์จริง

กรณีของประเทศอังกฤษ โดยหลักการแล้ว ถือว่าพยานต้องผ่านการปฏิญาณ (take on oath) ซึ่งคนที่จะปฏิญาณได้ก็ต้องเป็นคนที่มีรับรู้ เข้าใจความหมายของการปฏิญาณ ซึ่งในกรณีของผู้ใหญ่ก็ย่อมได้รับการสันนิษฐานหรือยอมรับว่าสามารถที่จะเข้าใจหรือรับรู้การปฏิญาณได้ แต่ในกรณีของเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี แล้ว ถือว่ามีได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นเด็กจะถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยศาลก่อนที่จะอนุญาตให้เบิกความ ถ้าผลของการตอบคำถามเป็นไปในลักษณะที่เด็กไม่เข้าใจลักษณะของการปฏิญาณแล้วตาม มาตรา 38 ของ The Children and Young Person Act 1933 ให้ศาลพิจารณาคำถามที่จะอนุญาตให้เด็กเบิกความโดยไม่ต้องปฏิญาณ ถ้าหากเด็กมีความสามารถในการรับรู้ จดจำข้อเท็จจริง และเข้าใจภาระหน้าที่ในการกล่าวความจริง

ในทางปฏิบัติแนวโน้มของศาลอังกฤษได้รับการวิจารณ์ว่า มีการใช้กฎเกณฑ์ดังกล่าวอย่างเคร่งครัดในกรณีของเด็กเล็ก อายุน้อย ดังปรากฏในคดี Walkwork (1958) ซึ่ง The

Court of Criminal Appeal เห็นว่า เป็นการไม่สมควรสำหรับผู้พิพากษาที่จะอนุญาตให้เด็กซึ่งมีอายุเพียง 5 ปี เข้าเบิกความเป็นพยาน ซึ่งผลคำพิพากษาดังกล่าวก็มีข้อวิจารณ์ติดตามมาว่า เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า หากพิจารณาประกอบกับหลัก Hearsay rule หรือหลักการไม่ยอมรับฟังพยานบอกเล่า ซึ่งคิดกันมิให้ศาลรับฟังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก จากปากคำของผู้ใหญ่หรือพ่อแม่ซึ่งเด็กได้เล่าข้อเท็จจริงให้ฟัง ก็ยิ่งแทบเป็นไปได้เลยที่จะเอาผิดกับคนที่กระทำผิด กรณีล่วงเกินทางเพศกับเด็กเล็กๆ เว้นเสียแต่ว่า ผู้ต้องหาเฝ้าพอที่จะกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในลักษณะต่อหน้าพยาน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ หรือเขาได้รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริง

ต่อมาในปี 1990 แนววินิจฉัยในกรณีดังกล่าวได้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป โดยในคดี R v. Z (1990) ซึ่ง The Court of Appeal ได้กล่าวคำวินิจฉัยถึงการที่ผู้พิพากษาจะกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กที่จะเข้าเบิกความได้ โดยไม่ค้นหาความจริงหรือพิจารณาถึงความสามารถในการเป็นพยานได้อย่างเป็นที่พอใจ ทั้งนี้เพราะมีการเกรงกลัวกันว่าความกดดัน ความเครียดขณะเบิกความเป็นสิ่งที่เลวร้ายสำหรับเด็ก และเกรงว่าพยานหลักฐานที่ได้จากเด็กจะไม่น่าเชื่อถือ เกิดผลเสียต่อความยุติธรรม ซึ่งในปัจจุบัน ความเกรงกลัวดังกล่าวได้หมดไปแล้ว เพราะมีการใช้ระบบ video หรือ Live videolink มาช่วยในการพิจารณา และปัญหาความน่าเชื่อถือด้านพยานหลักฐานจากเด็กก็ได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้นว่า มีความน่าเชื่อถือเหมือนผู้ใหญ่ หากได้มีการเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้าสำหรับการเบิกความ คำวินิจฉัยดังกล่าวทำให้ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการเป็นพยานของเด็กหมดไป แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังเห็นได้ว่ากรณีขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นหลัก

สำหรับในกรณีของ Scotland นั้น ไม่มีกฎหมายข้อจำกัดห้ามรับเด็กเข้าเบิกความเป็นพยานแต่อย่างไรก็ตาม ศาลก็มีความจำเป็นที่จะต้องสอบถามเด็กก่อนว่ามีความรู้ความเข้าใจ และแยกแยะความแตกต่างระหว่างความจริงกับความเท็จได้ สำหรับประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญนักยังคงถือหลักตาม ป.วิ.อาญาแพ่ง มาตรา 95

2. ปัญหาในการเบิกความในชั้นพิจารณาคดี

เนื่องจากโดยสภาพของเด็กมีความเข่าววัย ขาดประสบการณ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แม้จะผ่านในขั้นตอนของความสามารถในการเป็นพยานได้แล้ว ปัญหาต่อมาและเป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาในขณะเบิกความในชั้นพิจารณาคดี เพราะเด็กจะต้องพบกับบรรยากาศที่อาจทำให้รู้สึกกลัว วิดกกังวล มากกว่าจะเกิดความอบอุ่นใจหรือประทับใจ ในเบื้องต้นเด็กอาจจะไม่คุ้นเคยกับบรรยากาศหรือสภาพทางโรงศาล ต้องพบเห็นผู้คนแปลกหน้าต้องถูกตั้งคำถาม ตลอดจนการถามคำถามอาจทำให้เกิดอาการเกรงกลัว ตื่นตกใจ ซึ่งจะมีผลต่อการเบิกความทำให้ข้อเท็จจริงเบี่ยงเบนไป

ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย เด็กต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดี ทำให้สภาพจิตใจย่ำแย่โดยเฉพาะในกรณีของการถูกระทำล่วงเกินทางเพศ ซึ่งผู้กระทำอาจเป็นคนรู้จักหรือเป็นญาติสนิท การเบิกความทำให้ต้องมีกรบอกเล่าเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เป็นเสมือนฝันร้ายและต้องการจะลืมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งเป็นการรื้อฟื้นความทุกข์ทรมานซึ่งจะมีผลต่อจิตใจของเด็กในอนาคต

ปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้มีการเรียกร้องในนานาประเทศ และต่างพยายามผลักดันให้มีการปรับปรุงและหาทางแก้ไขปัญหาไปในแนวทางที่เห็นว่าสมควร และสามารถคุ้มครองเด็กกรณีมาเป็นพยานได้พอสมควร โดยมุ่งแก้ปัญหาไปที่แนวทางหรือวิธีการที่จะให้เกิดความคุ้มครองเด็กมากที่สุด ในชั้นเบิกความ โดยในปัจจุบันได้มุ่งให้ความสนใจไปที่เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาคดี เช่น โทรทัศน์วงจรปิด วิดีโอเทป เป็นต้น

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่เริ่มบุกเบิกเกี่ยวกับหลักการแยกเด็กออกจากการเผชิญหน้ากับจำเลยในขณะที่เบิกความโดยใช้เครื่องรับโทรทัศน์ในลักษณะ closed circuit television โดยฝ่ายนิติบัญญัติของหลายมลรัฐได้เริ่มปรับปรุงกฎหมายและนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในกรณีเกี่ยวกับเด็กในการพิจารณาคดีอาญาโดยเริ่มประมาณปี 1983 และต่อมาถึงปี 1990 ปรากฏว่าจำนวน 29 มลรัฐ มีบทบัญญัติของกฎหมายในลักษณะดังกล่าวและประเทศแคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอังกฤษ ก็เริ่มมีแนวโน้มที่จะเริ่มใช้วิธีการดังกล่าว

กรณีของสหรัฐอเมริกานั้น เกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อเด็กที่เป็นพยานในศาล เป็นผลพวงมาจากบทบาทของสตรี หรือ woman movement ในปี 1970 ซึ่งในขณะนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดฐานข่มขืนเป็นจำนวนมาก และปรากฏว่าผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กต้องผ่านกระบวนการทางการพิจารณาคดีเหมือนผู้ใหญ่ จึงมีการรณรงค์และพยายามที่จะลดบรรยากาศความกดดันที่เด็กได้รับในห้องพิจารณาของศาล ผลจากการกระทำทำให้สาธารณชนเกิดความสนใจ ได้มีการเรียกร้องให้ออกเป็นกฎหมาย โดยใน The Victims of Child Abuse Act 1990 รัฐบาลกลางได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและความคุ้มครองสำหรับผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กไว้หลายประการ เช่น

1. การให้ทางเลือกในการสืบพยานในศาล โดยอาจใช้วิธี two way closed circuit television หรือโดยวิดีโอเทป
2. ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เด็กมีความสามารถที่จะเป็นพยานได้
3. ปิดห้องพิจารณาขณะเด็กกำลังเบิกความ

4. ใช้วิธีต่างๆ ในการรักษาเยียวยาร่างกาย จิตใจของเด็กซึ่งเป็นผู้เสียหาย มีการถามความหรือซักถามอย่างผู้มีความเชี่ยวชาญ มีการจัดการเกี่ยวกับคดีตลอดจนมีการฝึกอบรม ผู้พิพากษาและบุคลากรของศาล

5. การพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว

6. มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการเบิกความ เช่น คิวคา ภาพวาด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กรณีของสหรัฐอเมริกาที่มีปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ บทแก้ไขเพิ่มเติมที่ 6 (sixth Amendment) ซึ่งบัญญัติให้ต้องมีการพิจารณาคดีหน้าจําเลยในลักษณะของการเผชิญหน้าคล้ายของประเทศไทย ซึ่งแต่ละมลรัฐต่างก็ได้หาทางแก้ไขในลักษณะต่างๆ (คดี Coy v. Iowa 1998 และ Maryland v. Craig 1990) แต่ก็ยังเน้นหนักการให้ความคุ้มครองเด็กซึ่งเป็นพยาน และนอกจากนี้ก็มีปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อความรู้สึกของลูกขุน (jury) ด้วย อย่างไรก็ตามนับถึงวันที่ 31 ธันวาคม 1989 ปรากฏว่าจำนวน 31 มลรัฐ ได้ออกกฎหมายยอมรับเอาวิธีการใช้โทรทัศน์วงจรปิดจำนวน 36 มลรัฐเลือกใช้วิธีการแบบวิดีโอเทป 22 มลรัฐเลือกใช้ทั้งสองวิธีการ ในขณะที่มีเพียงอีก 7 มลรัฐไม่เลือกใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแต่อย่างใด

สำหรับในกรณีของอังกฤษ ในปี 1987 The London Central Criminal Court ได้อนุญาตให้เด็กเบิกความหลังฉากกัน (screen) ไม่ต้องเผชิญหน้ากับจําเลย ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ The Court of Appeal ในปี 1990 ก็ให้การยอมรับ ในขณะที่รัฐสภาได้ผ่านกฎหมาย The Criminal Justice Act 1988 โดยในมาตรา 32 ของกฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้อนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี สามารถเบิกความในการพิจารณาคดีในศาล Crown Court ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศและกระทำทารุณกรรมโดยใช้วิธี live videolink ได้

กรณีของ Scotland ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในขณะเบิกความ โดยในปี 1980 ประชาชนเริ่มตระหนักถึงปัญหาของเด็กที่เบิกความเป็นพยาน ต้องมีการทบทวนหรือฟื้นความทุกข์ทรมาน เกิดความวิตกกังวล ต้องบอกเล่าเรื่องราวต่อศาล ทนายความ เจ้าหน้าที่ของศาลและจําเลย ในขณะที่เดียวกันในปี 1987 อังกฤษและเวลส์เริ่มแก้ปัญหามาใช้ทาง Scotland ก็เห็นความสำคัญ ดังนั้น Scottish Law Commission ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่ศึกษาเสร็จสิ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 1990 ได้มีการตีพิมพ์รายงานการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการได้ตั้งข้อสังเกตว่า ต้องตระหนักถึงความจําเป็นที่จะต้องคุ้มครองเด็กในขณะเดียวกันก็ต้องดูว่าวิธีการดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลเสีย (prejudice) ต่อสิทธิของผู้ต้องหาในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม (fair trial) ซึ่งตามมาตรา 6 แห่ง

European Convention on Human Rights ได้บัญญัติให้การพิจารณาคดีต้องทำต่อหน้าจำเลย คณะกรรมการจึงเห็นว่า การเบิกความของเด็กควรเป็นไปตามวิธีการเดิมโดยมีเทคนิค วิธีการต่างๆ ที่จะมีส่วนช่วยให้การเบิกความเป็นไปได้ด้วยดี

ประมาณ 2-3 ปีต่อมา ได้มีการพยายามที่จะลดความเป็นทางการ (formality) ในการพิจารณาของศาลขณะเด็กเข้าเบิกความ โดยในบางกรณีจะมีการนำเด็กเข้ามาชมห้องพิจารณาก่อนเป็นการล่วงหน้า ในขณะเดียวกัน The Scottish Law Commission ก็ได้พิจารณาความเห็น และเห็นควรที่จะมีการลดความหวาดวิตกของเด็กในการเบิกความเป็นพยานในลักษณะของวิธีการดั้งเดิม โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้ตั้งข้อสังเกต ดังต่อไปนี้

1. Lord Justice General (ซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาวุโสสูงสุดใน Scotland) ควรออกคำแนะนำ แก่ผู้พิพากษาในการที่จะสนับสนุนให้ใช้วิธีการพิจารณาคดีกรณีเด็กเป็นพยานโดยเน้นรูปแบบความไม่เป็นทางการ (informal) มากกว่าการเบิกความในคอกพยาน มีการอนุญาตให้ญาติหรือผู้ใหญ่ที่นั่งใกล้ๆ เด็กในขณะเบิกความ

2. ควรมีการแจกจ่ายคดีที่มีเด็กเป็นพยาน ไปยังห้องพิจารณาคดีที่เหมาะสมมีบรรยากาศแห่งความน่ากลัวน้อยที่สุด

3. ควรมีการสนับสนุนการเตรียมเด็กล่วงหน้า เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นพยานในศาลให้แพร่หลายมากขึ้น

4. มีอุปกรณ์ มีขั้นตอนในการถามความครบถ้วน ไม่ต้องถามซ้ำหลายครั้ง มีการจัดด้านระบบเสียงตลอดจนการติดตั้งไมโครโฟนในห้องพิจารณา

5. ควรมีห้องพัก (waiting room) สำหรับเด็กก่อนเข้าเบิกความเป็นพยาน โดยไม่ให้ผู้ใหญ่ออกจากผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กเข้ามายุ่งเกี่ยว รบกวน ในห้องพักควรมีการตกแต่งที่เหมาะสม มีของเล่น หนังสือเกมส์ต่างๆ สำหรับเด็ก

ผลจากข้อสังเกตของคณะกรรมการดังกล่าว ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 1990 Lord Justice General of Scotland ได้ออกคำแนะนำ (Memorandum) แก่ผู้พิพากษาในลักษณะการเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ประกอบดุลพินิจในคดีซึ่งเด็กเป็นพยานไว้หลายประการ เช่น

1. ให้ผู้พิพากษา ทนาย อัยการ ถอดวิก (wig : วิกผม) และเสื้อครุย (gown) ออก
2. ให้พยานเบิกความในลักษณะนั่งโต๊ะล้อมรอบโดยศาล ทนาย อัยการ ไม่ใช้การเบิกความจากคอกพยาน และศาลนั่งอยู่บนบัลลังก์
3. อนุญาตให้ญาติหรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กนั่งอยู่ใกล้เด็กในขณะเบิกความได้
4. ห้ามมิให้บุคคลผู้ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในห้องพิจารณาขณะเด็กเบิกความ

นอกจากนี้ให้ศาลใช้ดุลพินิจประกอบเกี่ยวกับอายุและความมีวุฒิภาวะของเด็ก หากอ่อนวัยมากก็ต้องยิ่งลดความเป็นทางการในการพิจารณาคดีลงมายิ่งขึ้น นอกจากนี้ให้พิจารณาเกี่ยวกับสภาพของคดีความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับจำเลย (ถ้าหากมี) ตลอดจนประเด็นปลีกย่อยอื่นๆ และการดำเนินการเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวนี้ต้องให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงภาระหน้าที่ของศาลที่ต้องเป็นประกัน หรือทำให้แน่ใจว่าจำเลยได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและมีโอกาสอย่างเต็มที่ในการต่อสู้คดีด้วย

ปัญหากรณีของไทย

กรณีของไทยนั้น หากกล่าวโดยรวมๆ แล้วก็จะเห็นได้ว่า คงมีเพียงการแยกเป็นคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวเท่านั้น ที่มีบรรยากาศที่อาจช่วยให้เด็กซึ่งเป็นพยานคลายความหวาดวิตกลงไปได้บ้าง เพราะมีสภาพบรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นแบบฉบับของศาลเยาวชนและครอบครัว ลักษณะของห้องพิจารณา การมีผู้พิพากษาประจำ ผู้พิพากษาสมทบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่างๆ อยู่ในสภาพที่อาจจะเอื้ออำนวยแก่เด็กได้ แต่ก็อาจจะยังไม่สมบูรณ์แบบในเรื่องของห้องพักพยานซึ่งเป็นเด็ก พี่เลี้ยงหรือญาติสนิทที่จะมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับเด็กในขณะเบิกความ เป็นต้น

ในแง่ของคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาในศาลต่างๆ ไปนอกจากศาลเยาวชนและครอบครัว เด็กซึ่งเป็นพยานหรือเป็นผู้เสียหายตกอยู่ในภาวะเดียวกับผู้ใหญ่ ทั้งในแง่ของบรรยากาศทางโรงศาล การถูกซักถามซักค้าน การตกอยู่ในภาวะที่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลย ซึ่งในปัจจุบันก็มีข่าวเกิดขึ้นมากมายเกี่ยวกับผู้กระทำผิดซึ่งอาจจะเป็นญาติใกล้ชิดหรือเป็นคนที่เด็กรู้จักมาก่อน ย่อมทำให้เด็กเกิดความหวาดกลัว การเบิกความอาจจะไม่สามารถดำเนินไปได้ หรือไม่สามรถค้นหาความจริงที่แท้จริงได้หรือได้ข้อเท็จจริงที่คลาดเคลื่อนไปประกอบกับเป็นการดกย้าความทุกข์ทรมานที่เด็กได้รับอยู่แล้วให้เกิดมากขึ้นอีกจนยากแก่การเยียวยารักษาได้โดยเฉพาะในด้านของจิตใจ

ปัญหาเกี่ยวกับเด็กในการเป็นพยานในคดีอาญา เป็นปัญหาที่ควรได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการศึกษาและหาทางแก้ไข กรณีของไทยยังมีโอกาสคืออยู่บ้างที่ไม่มีข้อตกลงจำกัดอย่างเคร่งครัดในเรื่องของพยานบอกเล่า (hearsay) และการกล่าวอ้างว่ามีการล่วงละเมิดสิทธิของจำเลยตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเหมือนกรณีของสหรัฐอเมริกา ดังนั้น การแก้ไขจึงน่าจะทำได้โดยสะดวกพอสมควรแนวทางแก้ไขปัญหาคงจะมีการวางแผนทั้งการแก้ไขในระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะสั้นเป็นการบรรเทาเบาบางปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนในระยะยาวเป็น

เรื่องของการบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับแนวทางที่ชัดเจนและควรได้รับการปฏิบัติ เช่น ปัจจุบันได้มีการร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นมาตรา 12 ทวิ, มาตรา 133 ทวิ, มาตรา 171 วรรคสอง, มาตรา 115 มาตรา 172 ครี, 172 จัตวา, 237 ทวิ ยกเลิกแล้วแก้ไขใหม่, ซึ่งร่างแก้ไขกฎหมายนี้ได้ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วเมื่อ 27 ม.ค. 2541 โดยมีสาระสำคัญในการขอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้ คือ

1. กำหนดให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่จะเข้าร่วมสอบถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ในการร้องทุกข์ การสอบสวน หรือการไต่สวนมูลฟ้อง หรือในการพิจารณาคดีที่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เป็นพยานต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และการจ่ายค่าตอบแทนให้เป็นตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กำหนดในกฎกระทรวง (เพิ่มเติม มาตรา 12 ทวิ)
2. กำหนดวิธีการถามปากคำและการบันทึกปากคำเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ในชั้นการสอบสวนแยกต่างหากจากการถามปากคำผู้ใหญ่โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ เข้าร่วมในการถามปากคำเด็กด้วย และให้นำวิธีการถามปากคำและการบันทึกปากคำดังกล่าวไปใช้กับการจับบันทึกคำร้องทุกข์และการไต่สวนมูลฟ้องด้วย (เพิ่มวรรค 4 ของมาตรา 124, เพิ่มมาตรา 133 ทวิ, และเพิ่มวรรค 2 ของมาตรา 171)
3. กำหนดวิธีการสืบพยานในการพิจารณาคดีที่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี เป็นพยานไว้เป็นพิเศษ และให้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับแก่การไต่สวนสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ การไต่สวนมูลฟ้อง และการสืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 15 ปีด้วย (เพิ่มวรรคสองมาตรา 115 และ วรรคสองมาตรา 171, เพิ่ม มาตรา 172 ครี, และจัตวา)
4. ปรับปรุงเหตุและวิธีการเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาล และให้นำวิธีการสืบพยานสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ในชั้นศาลไปใช้กับการสืบพยานไว้ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 237)

4.4.2 ผู้หญิงที่เป็นพยานในคดีอาญา

ในด้านความคิดทั่วไป เห็นว่าสตรียังถูกแบ่งแยกทางเพศและมิได้รับโอกาสทัดเทียมกับบุรุษในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะหรือกิจกรรมของงาน การแต่งกาย ระบบการศึกษา ความรู้สึกนึกคิดของชายและหญิงเอง เป็นต้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือความเสมอภาคของสตรีในสังคมไทยได้แก่ สภาพสรีระทางร่างกาย การอบรมเลี้ยงดู ค่านิยมของสังคม ระบบการศึกษา ความใจกว้างของเพศชาย ข้อบัญญัติทางกฎหมายและระเบียบ ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา ในขณะที่ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สตรียังไม่มีความเสมอภาคนั้นเป็นเรื่องของ

ทัศนคติของคนไทย การศึกษา ข้อบกพร่องหรือข้อดีของสตรีเอง ระเบียบกฎเกณฑ์ การขาดมาตรการในเชิงรุก และยืนยันสื่อที่ยังคงยกย่องภาพลักษณ์เก่า และการขาดความกระตือรือร้นของผู้หญิงเองในส่วนบุคคลที่รัฐควรกระทำในการส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีในปัจจุบัน ได้แก่ การออกกฎหมาย การให้โอกาสหญิงทดลองทำงานที่ยากแล้วประเมินผล การยกย่องให้เกียรติ การเพิ่มความดูแลความเสมอภาคสตรีในชนบท การจัดหลักสูตรสอนงานอาชีพที่ใช้ฝีมือและเทคนิคสมัยใหม่ การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ การเพิ่มโทษชายที่นอกใจคู่สมรส และการจัดสื่อเผยแพร่สำหรับความคิดเห็นอื่นๆ นั้น มีทั้งการเน้นบทบาทสื่อมวลชนช่วยส่งเสริมความเสมอภาคบทบาทสตรีในการพัฒนาตนเองให้เป็นมืออาชีพ การจัดอบรมสัมมนาอย่างสม่ำเสมอ การวางแผนแก้ไขความเสมอภาคทั้งระยะสั้นและระยะยาว การจัดตั้งสถาบันสตรีศึกษาในระดับต่างๆ เป็นต้น⁵¹

กรณีความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราทัศนคติและค่านิยมของผู้ใช้กฎหมายมีผลกระทบต่อหญิงผู้เสียหายไม่น้อย เท่าที่เป็นอยู่กระบวนการดำเนินคดียังไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเท่าใดนัก โดยเฉพาะกระบวนการพิสูจน์ความผิดสำเร็จ ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้นั้นถึงรายละเอียดในการกระทำเป็นอย่างมากเกิดความรู้สึกทรมานและขมขื่นของผู้เสียหาย จนมีการกล่าวกันว่าเป็นกรณีที่หญิงผู้เสียหายถูกข่มขืนอย่างแท้จริง (Real rape) โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งทัศนคติของผู้พิพากษาซึ่งมีผลต่อการใช้วิจารณญาณในการพิพากษาคดีเช่นเดียวกัน ซึ่งควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องนี้ด้วย⁵² ผู้เสียหายในคดีเช่นนี้ย่อมเป็นพยานอีกฐานะหนึ่งที่จะต้องเบิกความในความผิดที่ถูกละเมิด รวมไปถึงการที่จะต้องเบิกความในความผิดที่ถูกละเมิด รวมไปถึงการที่จะต้องมาให้การในชั้นสอบสวนเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งคดีที่เกิดขึ้นกับตนเองต่อหน้าบุคคลที่ไม่รู้จัก ยิ่งถ้าพนักงานสอบสวนเป็นชายด้วยแล้วย่อมทำให้พยานหรือผู้เสียหายเกิดความอับอาย

ฉะนั้นหากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมสามารถพัฒนาปรับปรุงระบบการสอบสวนหรือระบบการสืบพยานเสียใหม่โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย เช่น บันทึกด้วยแถบบันทึกเสียงและภาพ (Video) หรือการโต้ตอบผ่านจอภาพ โดยถ่ายทอดจากคำเบิกความของผู้เสียหายหรือ

⁵¹ สำนักงานอัยการสูงสุด, “รัฐธรรมนูญใหม่ หนทางสู่ความเสมอภาคของผู้หญิงจริงหรือ” เอกสารสรุปผลการเสวนาทางวิชาการ เสนอต่อสำนักงานอัยการสูงสุด 24 พฤศจิกายน 2538 หน้า 7-8

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 119

พยานนี้จากห้องพิจารณาห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่ง ย่อมหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและบรรเทาความรู้สึกทางอารมณ์ทั้งหลายอันอาจเกิดขึ้นได้ วิธีเหล่านี้อาจช่วยให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นหญิงรู้สึกดีขึ้น

4.5 การจัดให้มีบ้านพักสำหรับพยานหรือผู้เสียหายชั่วคราว

กรณีพยานหรือผู้เสียหายถูกข่มขู่ คุกคาม อันเนื่องมาจากการเผชิญหน้ากับผู้กระทำความผิด กระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็มิได้จัดให้มีมาตรการใดๆ เช่น เก็บตัว การเปลี่ยนชื่อพยานชั่วคราว ผู้เสียหายจึงอาจได้รับผลร้าย จึงน่าจะได้รับการคุ้มครองในเรื่องนี้เหมาะสม

4.6 มาตรการจูงใจให้พยานมาเบิกความตามความจริง

คำว่า มาตรการจูงใจที่วุ่น มีใช่เป็นการให้รางวัล เพราะอาจเป็นเหตุให้ขัดต่อหลักกฎหมายมิให้จูงใจพยาน แต่ในที่นี้หมายถึงการให้ความมั่นใจว่า พยานจะต้องเบิกความหรือให้การตามความจริง โดยไม่ต้องหวาดระแวง หากใช่เป็นมาตรการที่จะจูงใจให้พยานให้การเท็จเพื่อหวังผลประโยชน์ในเรื่องนี้ไม่ เช่น เมื่อพยานมาเบิกความในศาล พยานได้รับความสะดวกหรือไม่ มีห้องพักพยานที่เป็นสัดส่วนและได้รับการบริการที่ดีจากเจ้าพนักงานธุรการเพียงใดหรือไม่ การที่พยานมาศาลแล้วไม่ได้เบิกความก็ดี การที่พยานต้องมานั่งรอศาล ได้มีการอธิบายหรือชี้แจงเหตุผลให้พยานฟังหรือไม่ มาตรการเหล่านี้ย่อมทำให้พยานรู้สึกผ่อนคลาย และเต็มใจที่จะมาเบิกความต่อศาล, พยานบุคคลเป็นพยานที่มีความอ่อนไหว เปลี่ยนแปลงได้ง่ายเมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากระทบจิตใจ ดังนั้นการที่พยานจะได้รับการปฏิบัติที่ดีย่อมทำให้พยานมีความเชื่อมั่นที่จะเป็นพยาน โดยไม่หวั่นเกรงภัยอันตราย การปลูกจิตสำนึกแก่บุคคลให้มีอุดมการณ์รักความยุติธรรมก็เป็นมาตรการหนึ่ง สื่อมวลชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสูง ดังนั้นรัฐควรที่จะใช้สื่อประชาสัมพันธ์เร่งเร้ากระตุ้นให้บุคคลพร้อมที่จะไปเป็นพยาน โดยความสมัครใจรัฐไม่ควรที่จะมีมาตรการในเชิงบังคับให้บุคคลมาเป็นพยานเพราะจะไม่ได้ความจริงจากปากคำของเขา มาตรการเช่นว่านี้จะต้องเป็นมาตรการที่ทำให้พยานเต็มใจมาให้การตามความจริงเท่านั้น มิใช่มาให้การเพื่อหวังประโยชน์หรือสิ่งตอบแทน หรือประสงค์เพื่อช่วยเหลือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อขัดข้องเกี่ยวกับพยานบุคคลดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ บางกรณีเป็นความผิดกฎหมายอยู่ในตัวแล้ว เช่น การปฏิเสธเป็นพยาน การเบิกความผิดพลาดโดยจงใจ การกลับคำให้การ การไม่ไปเบิกความโดยจงใจ และการทำลายชีวิตพยาน เป็นต้น แต่ต้องยอมรับว่ามาตรการทาง

กฎหมายดังกล่าวที่มีอยู่ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และไม่สามารถป้องกันเหตุต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากตามสภาพความเป็นจริงยังคงมีกรณีต่างๆ เหล่านั้นเกิดขึ้นอยู่เสมอมา โดยเหตุนี้เองจึงกล่าวเป็นข้อสรุปได้ว่าลำพังแต่มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่น่าจะไม่เพียงพอที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ได้ จึงจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมาเสริมซึ่งประสพผลดีมาแล้วในต่างประเทศได้แก่มาตรการคุ้มครองพยานบุคคลซึ่งนำเสนอในการศึกษาครั้งนี้ในบทต่อไป

สรุป

การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพยาน ได้แก่ การได้รับการดูแลและเอาใจใส่ การจัดหางานให้ทำ การให้ที่พัก การให้ความสนใจพยานและครอบครัว การจัดการศึกษาบุตร - ธิดา การสงเคราะห์บุตรกรณีพยานตาย, การจัดศูนย์ให้คำปรึกษา 24 ชั่วโมง การบริการด้านข้อมูลต่างๆ การให้คำปรึกษากฎหมาย ได้รับยกเว้นให้หยุดงานเพื่อมาเป็นพยาน การให้การรับรอง การให้ความสะดวกต่างๆ การบริการด้านศาล เช่น การให้การต้อนรับ การให้คำแนะนำในศาล การรับ - ส่งพยานไปศาล การไม่ถูกพุดจาเสียคดีในศาล การช่วยเหลือด้านหมายต่างๆ กรณีพยานเป็นเด็กหรือหญิงต้องปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษโดยคำนึงถึงสภาพจิตใจที่พยานได้รับจากการสอบสวนและการพิจารณาในศาล เช่น การสอบสวนเด็กต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือบิดามารดาอยู่ด้วย ต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม กรณีเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การสอบสวนควรกระทำโดยลับ ควรใช้พนักงานสอบสวนหญิง ไม่ใช่คำถามทำร้ายจิตใจก่อให้เกิดความอับอาย

บทที่ 5

สิทธิพยานที่ควรได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

แม้ว่าพยานจะได้รับค่าป่วยการ ค่ายานพาหนะ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 152 ได้รับค่าป่วยการวันละ 150 บาท ค่าเช่าที่พักและค่าพาหนะตามสมควร ก็จริงอยู่ แต่ความสูญเสียในคำทรัพย์สินยังไม่เพียงพอ เช่น กรณีที่พยานถูกทำลายทรัพย์สิน ความจำเป็นที่จะต้องย้ายถิ่นฐานชั่วคราว ค่าดำรงชีพในระหว่างนั้นของพยานและครอบครัว ค่ารักษาพยาบาล อีกมากมายที่คิดตามมา ล้วนแต่ส่งผลต่อพยานทั้งสิ้น รัฐไม่มีหลักประกันยอมทำให้เขาไม่ต้องการที่จะมาเป็นพยาน

ในเรื่องของค่าตอบแทนพยาน เป็นค่าตอบแทนในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน เช่น เงิน และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีพ ระหว่างเวลาที่เขาต้องรับภาระที่มาเป็นพยาน และรวมถึงประโยชน์อื่นใดที่พยานจะได้รับ เช่น การรักษาพยาบาลในเหตุเจ็บป่วยตามปกติในระหว่างนั้น อาจขยายไปถึงการได้รับการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น เช่น การได้มีอาชีพใหม่ มีที่พักใหม่ชั่วคราว ได้รับการหยุดทำงานโดยได้รับเงินเดือน

กรณีพยานได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต หรือได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ, หรือทรัพย์สินเสียหาย พยานอาจได้รับค่าชดเชยในฐานะเป็นผู้เสียหายจากผู้ที่กระทำต่อพยานตามปกติที่กฎหมายบัญญัติไว้ จากการฟ้องร้องเองต่อศาล หรือจากการร้องทุกข์ให้สอบสวนเป็นคดีอาญา (คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา) หรือฟ้องเป็นคดีแพ่งได้อยู่แล้ว แต่กรณีบาดเจ็บหรือตายในระหว่างที่อยู่ในกระบวนการคุ้มครองพยานเพราะสาเหตุอื่น ยังมีไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ค่าทดแทนไว้ เพียงใดอย่างไร

ค่าขาดประโยชน์จากการทำมาหาได้ ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ปกติ เพราะเหตุที่จะต้องเป็นพยาน เป็นเรื่องที่น่าออกเหนือจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันที่จำเป็น เช่น พยานต้องใช้จ่ายเป็นค่าดำรงชีพวันละ 100 บาท แต่พยานหาเงินได้หรือมีรายได้ตามปกติวันละ 500 บาท แต่เหตุที่พยานต้องมาเป็นพยาน จะต้องขาดประโยชน์ไป ก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาว่าพยานควรได้รับค่าขาดประโยชน์ไปเท่าใด มิใช่จะต้องจ่ายให้พยานเพียง 100 บาท เท่านั้น คงจะต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป ตามที่เห็นสมควร คงเป็นเรื่องที่จำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับพยานบางคน ที่จำเป็นต้องย้ายถิ่นที่อยู่ใหม่ ซึ่งเป็นพยานที่รัฐยอมรับให้ได้รับการคุ้มครองแล้ว ค่าใช้จ่ายที่ตามมา เช่น ค่าขนย้าย ค่าเช่าที่พักในระยะเวลาหนึ่ง หากจำเป็นที่จะต้องย้ายถิ่นที่อยู่ทั้งครอบครัว ค่าใช้จ่ายก็จะต้องมีเพิ่มขึ้น เป็นรายละเอียดปลีกย่อย แต่ต้องเป็นสิ่งจำเป็นและสมควร เช่น ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนใบขับขี่ ย้ายทะเบียนบ้าน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานของรัฐที่จัดให้มีการ
คุ้มครอง ดังนี้

(1) จัดให้มีการออกเอกสารที่เป็นเครื่องยืนยันตัวบุคคล เช่น บัตรประจำตัว
ประชาชน บัตรอื่นๆ ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ ทะเบียนบ้าน หนังสือเดินทาง รวมตลอดถึงหลักฐาน
ทุกชนิดที่จะทำให้พยานและครอบครัวกลายเป็นบุคคลใหม่ที่ไม่มีการรู้จัก และสงสัยว่าเดิมเป็นใคร
และไม่สามารถตรวจสอบได้ถึงหลักฐานเดิม

(2) จัดหาที่อยู่ให้เป็นการชั่วคราว (temporary housing) เพื่อคุ้มครองพยานและ
บุคคลในครอบครัว

(3) จัดให้มีการขนย้ายเครื่องเรือนและเครื่องใช้ของพยานและครอบครัวจากที่อยู่
เดิมไปยังที่อยู่ใหม่

(4) จัดเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตของพยานและครอบครัวตาม
ความจำเป็น

(5) ให้ความช่วยเหลือพยานเพื่อให้ได้มีงานทำ เพื่อหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว
ในสถานที่อยู่ใหม่

(6) จัดให้มีการช่วยเหลืออื่นๆ ที่จำเป็นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้พยานและครอบครัว
สามารถจะเลี้ยงชีพตนเองได้

นอกจากนี้กฎหมายยังให้ขยายความคุ้มครองไปถึงญาติและบุคคลที่ใกล้ชิดกับ
พยานซึ่งเชื่อว่าจะถูกฆ่าหรือทำร้ายโดยจำเลยหรือพวกของจำเลยจากการเบียดเบียนของพยานอีกด้วย

เมื่อพยานได้รับการคุ้มครองด้วยวิธีการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด แล้วห้ามมิให้
เจ้าหน้าที่ของรัฐล่วงรู้ถึงกระบวนการแปลงตัวพยานเป็นบุคคลใหม่ เปิดเผยชื่อตัวคนเดิมหรือชื่อ
เดิมของพยานและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายยกเว้นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีสิทธิเปิดเผย
ถึงชื่อและตัวคนดั้งเดิมของพยานได้ ถ้าต่อมาภายหลังพยานนั้นถูกสอบสวนหรือถูกจับด้วยข้อหาว่า
ได้กระทำความผิดอาชญากรรมร้ายแรง

ในเรื่องของค่าตอบแทน ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ คงมี
อยู่เล็กน้อยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 152 ซึ่งโยงมาใช้กับเรื่องทางอาญา
ได้ตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับค่าป่วยการ
พยานว่า จะได้รับจำนวนเท่าใดมีระบุไว้ในตารางต่อท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
รวมทั้งค่าป่วยการพยานซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งมีสิทธิได้รับตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ยุติธรรม โดยเฉพาะกำหนดให้ตามที่เห็นสมควร⁵³ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและความยากง่ายของงานที่ต้องทำและระยะเวลาที่ต้องเสียไปในการทำรายงานตลอดจนฐานะทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญนั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 165/2509)

ส่วนพยานโจทก์ที่มีผู้เชี่ยวชาญ ในคดีอาญาจะได้รับเพียงค่ายานพาหนะที่ได้เสียไปจริงตามสมควร⁵⁴ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้ และจะได้รับการแก้ไขเฉพาะพยานโจทก์เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีความเหมาะสม

นอกจากนี้รัฐควรจะคำนึงถึง ค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องใช้จ่ายไปจากการต้องซื้อข่าวสารจากแหล่งข่าวทั้งที่เป็นทางการและจากแหล่งปกปิด เพราะทางปฏิบัติตำรวจต้องจ่ายเงินอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายมาจากไหนบ้าง ผู้วิจัยในฐานะเคยทำหน้าที่ฝ่ายสืบสวนอยู่ระยะเวลาหนึ่งจึงทราบว่า เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อเจ้าพนักงานอย่างยิ่ง อาจเรียกได้ว่าเงินเหล่านี้มาจากเงินนอกระบบที่ผิดกฎหมายไม่สามารถเปิดเผยได้สังเกตได้ว่าคดีใดที่เป็นคดีโด่งดังปรากฏต่อสื่อมวลชน ตำรวจมักติดตามจับกุมได้เกือบทุกคดี แต่หารู้ไม่ว่าผู้รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนจะต้องหุ้มนเงินส่วนตัวไปเป็นจำนวนเท่าใด เพื่อรักษาไว้ซึ่งหน้าตา ความจริงตรงจุดนี้น่าจะยอมรับกันได้ หากปล่อยไว้เช่นนี้ ไม่แก้ไขให้เบิกค่าใช้จ่ายประเภทนี้ได้ การจับกุมผู้กระทำผิดก็ย่อมมีประสิทธิภาพน้อย

สรุป

เรื่องค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรนั้น อาจสรุปได้ว่า ได้แก่ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าใช้จ่ายตามค่าครองชีพเบื้องต้น ค่าเสียเวลาในการประกอบกิจการ ค่าขนย้ายครอบครัว ค่ารักษาพยาบาล ค่าฝึกงานและฝึกอบรม ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าที่อยู่อาศัย ค่าปลงศพ ค่าช่วยเหลือกรณีเร่งด่วน ทั้งนี้ควรจัดตั้งเป็นกองทุนเงินอุดหนุน

⁵³ คู่มือร่างต่อท้าย ป.วิ.แห่ง ตารางที่ 4.

⁵⁴ ดู ป.วิ.อาญา มาตรา 256, 257.

ศาล ทั้งนี้โดยไม่กระทบถึงความปลอดภัยของพยานและบุคคลในความคุ้มครอง (มาตรา 2523 และ 2524)

ขั้นตอนการรับบุคคลเข้าอยู่ในความคุ้มครองและป้องกันพยาน

การที่หน่วยตำรวจมาร์แชลจะรับบุคคลใดเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองและป้องกันนั้น จำเป็นที่พิจารณาถึงคุณสมบัติของบุคคลนั้นก่อน ข้อพิจารณาประการสำคัญที่สุดคือ บุคคลนั้นต้องเป็นพยานสำคัญในคดีเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม หรือคดีอาญาอุกฉกรรจ์อื่นๆ ตามที่รัฐมนตรียุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องมีหลักฐานยืนยันว่าบุคคลนั้นหรือสมาชิกของครอบครัว ตกอยู่ในภัยอันตรายเนื่องจากการให้การเป็นพยานต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา 3524 (a))

สำหรับขั้นตอนในทางปฏิบัตินั้น ในขั้นแรกให้พนักงานอัยการทำหนังสือร้องขอต่อหน่วยตำรวจมาร์แชล โดยให้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคดีและความสำคัญของพยานตลอดจนภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้หลังจากนั้นหน่วยตำรวจมาร์แชลก็จะไปทำการสืบสวนเบื้องต้น แล้วทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรียุติธรรม โดยมีความเห็นว่าสมควรจะรับบุคคลดังกล่าวเข้าอยู่ในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานหรือไม่ ซึ่งรัฐมนตรียุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติเท่านั้น ซึ่งใช้ระยะเวลาพอสมควร

นอกจากนั้นก่อนที่รัฐมนตรียุติธรรมจะพิจารณาอนุมัติ กฎหมายบัญญัติให้พิจารณาถึงความเหมาะสมของบุคคลด้วย ด้านประวัติอาชญากรรม และการวิเคราะห์ทางจิตของบุคคลนั้น ตลอดจนผลดีผลเสียของการรับบุคคลเข้าอยู่ในความคุ้มครอง หากผลประโยชน์ของชุมชนอยู่เหนือกว่าหลักฐานที่จะได้จากบุคคลนั้น ก็ให้พิจารณาไม่รับบุคคลนั้นเข้าอยู่ในความคุ้มครองก็ได้

ข้อผูกพันของพยานในโครงการ

หากพยานและคนในครอบครัวที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี ก่อนที่จะรับบุคคลใดเข้ามาในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยาน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องให้พยานอ่านและลงลายมือชื่อบันทึกข้อตกลงเบื้องต้น (memorandum of understanding) ซึ่งจะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับข้อปฏิบัติหรือสัญญาที่พยานและบุคคลในครอบครัวต้องปฏิบัติตาม หากไม่ทำตามอาจถูกเพิกถอนจากโครงการฯ ได้ และเอกสารดังกล่าวห้ามมิให้มอบให้แก่พยานหรือบุคคลใด

รายละเอียดของข้อผูกพันมีดังต่อไปนี้ (มาตรา 3521 (d))

1. ต้องให้การเป็นพยานแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. ต้องไม่กระทำความผิดคดีอาญา
3. ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการหลีกเลี่ยงการถูกเหนี่ยวรั้งกักขังจากผู้อื่น โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ให้นำบุคคลมาเป็นพยาน
4. ต้องยินยอมและปฏิบัติตามข้อผูกพันทางกฎหมายและสัญญาทางแพ่งที่จะเกิดภายหลัง
5. ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามสมควร เมื่อได้รับการร้องขอ
6. ต้องแต่งตั้งบุคคลอื่นให้เป็นผู้แทนในการรับหมาย
7. ต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันตามกฎหมายแพ่งและการอุปการะเลี้ยงดูบุตร - ธิดา
8. ต้องรายงานถึงกิจกรรมและถิ่นที่อยู่ของตนเป็นประจำ

นอกจากนี้นักโทษที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ก็สามารถเข้าร่วมในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานได้เช่นกัน หากมีคุณสมบัติเหมาะสมที่สามารถจะเข้าร่วมในโครงการได้ ซึ่งต้องทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา สำหรับในการดำเนินการเกี่ยวกับนักโทษที่เป็นพยานนี้ ทางรัฐบาลจะย้ายนักโทษเหล่านี้มาอยู่ในเรือนจำของรัฐบาลกลาง แล้วทำการประสานงานกับเจ้าหน้าที่เรือนจำในการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลประเภทนี้ต่อไป

ปัญหาข้อขัดข้องที่ผ่านมา

ในการดำเนินการให้การคุ้มครองพยานนั้น มีปัญหาหลายประการ เท่าที่รวบรวมได้มีดังนี้คือ

1. ปัญหาความล่าช้าในการออกหลักฐานเปลี่ยนชื่อ - ที่อยู่ เพื่อหาอาชีพใหม่ เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วย บางหน่วยไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งรัฐบาลของสหรัฐก็ดำเนินการแก้ไขโดยตราเป็นพระราชบัญญัติ ให้อำนาจแก่รัฐมนตรียุติธรรมสามารถดำเนินการได้
2. ปัญหาที่ว่าพยานบุคคลส่วนมาก มักจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือเคยมีประวัติในการกระทำความผิดมาก่อน จึงใช้ความคุ้มครองตามโครงการนี้ ทำให้ตนเองพ้นผิดหรือลบล้างประวัติเดิม
3. ปัญหาอีกอย่างคือ หลักฐานที่พยานบุคคลได้เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองแล้ว ก็มักจะถือโอกาสไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลแพ่งในเรื่องเกี่ยวกับหนี้สินและการอุปการะเลี้ยงดูบุตร

เช่น ไม่ชำระหนี้ หรือแอบเอาบุครธิดาที่ตนเองไม่มีสิทธิอุปการะเลี้ยงดู ไปอยู่ในความปกครองของ ตนเอง ฯลฯ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐก็ได้แก้ไขโดยออกกฎหมายตามมาตรา 3523 และ 3524 สรุปได้อย่าง คร่าวๆ ว่า พยานต้องปฏิบัติตามคำสั่งของศาลในเรื่องนี้หากไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องอาจ เปิดเผยชื่อ - ที่อยู่ใหม่ ของพยานให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้ (รายละเอียดตาม ผนวก ก.)

6.2 การคุ้มครองป้องกันพยานในสหราชอาณาจักร

โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลไม่ได้จัดการให้ความคุ้มครองและป้องกันแก่พยานในสห ราชอาณาจักร หน้าที่และความรับผิดชอบด้านนี้ตกอยู่แก่หัวหน้าตำรวจในหน่วยนั้น ซึ่งโดยสรุป แล้วในขั้นแรกเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจัดหาที่อยู่ให้แก่พยาน จนกว่าจะเสร็จสิ้นการให้การเป็นพยานใน ชั้นศาล หลังจากนั้นก็จะมีการเปลี่ยนชื่อที่อยู่ใหม่ให้แก่พยานดังกล่าว หากแต่ยังปัญหาอุปสรรคใน ด้านข้อกำหนดในการเปลี่ยนชื่อที่อยู่ ซึ่งยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าตำรวจทั้งหมด

กล่าวโดยสรุปแล้ว รูปแบบของการให้ความคุ้มครองป้องกันในสหราชอาณาจักร จะคล้ายคลึงกับที่มีอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา หากแต่ดำเนินการโดยตำรวจ และบางสิ่งที่ให้แก่ พยานไม่มีกฎหมายรองรับ สิทธิผลประโยชน์ที่มอบให้แก่พยานมีดังต่อไปนี้คือ

1. การให้ความอารักขา
2. การเปลี่ยนชื่อ - ที่อยู่ใหม่ พร้อมกับจัดหาอาชีพให้
3. การช่วยเหลือทางคดีให้พยานที่ร่วมกระทำผิดได้รับ โทษน้อยลง หรือบรรเทา

โทษ

4. มีมาตรการไม่เปิดเผยตัวพยานในขั้นตอนพิจารณาคดีชั้นศาล โดยแบ่งออกเป็น

2 กรณี คือ

กรณีคดีอาญาต่างๆ ไปพยานบุคคลจะได้รับการปกปิดชื่อ และที่อยู่ไว้เป็นความลับ กรณีคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากจะได้รับการปกปิดชื่อและที่อยู่แล้ว พยานอาจร้องขอ ต่อศาลให้ดำเนินการเบิกความ โดยมีฉากกั้นไม่เผยโฉมหน้า หรือเบิกความผ่านกระจกใสที่มองผ่าน ได้ทางเดียวไม่ให้จำเลยมองเห็นพยาน

อนึ่ง การคุ้มครองและป้องกันพยานในประเทศออสเตรเลียและประเทศแคนาดา นั้น มีวิธีการคล้ายคลึงกับประเทศในเครือสหราชอาณาจักร แต่แตกต่างกันตรงที่มีคณะกรรมการ ประสานงาน เพื่อคอยประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยตำรวจของรัฐบาลกลางกับตำรวจของ รัฐ และไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจหรือบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

6.3 การคุ้มครองพยานของรัฐแคลิฟอร์เนียมีกฎหมายบัญญัติดังนี้

1. ให้ความคุ้มครองป้องกันพยานและผู้เสียหาย
2. จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้เสียหายและพยาน
3. ห้ามมิให้ข่มขู่พยาน
4. จัดตั้งโครงการคุ้มครองป้องกันพยานอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรี
ยุติธรรม
5. มีการจัดหาถิ่นที่อยู่และอาชีพใหม่ ทั้งชั่วคราว หรือถาวร
6. คุ้มครองพยานในคดีอาญาเมื่อปร ฎกฏหลักฐานน่าเชื่อว่าพยานอาจได้รับ
อันตรายจากการข่มขู่ หรือแก้แค้น
7. รัฐมนตรียุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำการตกลงกับพยานตามกฎหมายนี้
8. พยานบุคคลประกอบด้วย
 - บุคคลที่คาดว่าจะถูกเรียกมาเป็นพยาน
 - ครอบครัว เพื่อนฝูง คนรู้จัก ซึ่งรัฐมนตรียุติธรรมเห็นว่าจะได้รับ
อันตราย
9. การเข้ารับการคุ้มครองต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

การคุ้มครองอันตราย กระทำโดยตำรวจและ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

1. คุ้มครองตั้งแต่ระหว่างคดีและหลังคดีเสร็จ
2. เปลี่ยนแปลงย้ายถิ่นที่อยู่หรืออาชีพ

ค่าใช้จ่าย

1. ให้ค่าที่พัก
2. ให้ค่าเปลี่ยนชื่อ - สกุล
3. ให้ค่าขนย้ายและเก็บทรัพย์สินของพยาน
4. ให้ค่าครองชีพ - ค่าอาหาร - ค่าเดินทาง - ค่าสาธารณูปโภค - ค่ารักษาพยาบาล
5. ให้ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นโดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรียุติธรรม (รายละเอียด

ตามผนวก ข.)

บทที่ 6

การคุ้มครองพยานของประเทศต่างๆ

6.1 การคุ้มครองและป้องกันพยานในสหรัฐอเมริกา

การให้ความคุ้มครองและป้องกันพยานในประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1970 โดย พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรม ค.ศ. 1970 (the Organised Crime Control Act of 1970) บรรพ 5 ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรียุติธรรม (the United States Attorney-General) ที่จะดำเนินการจัดการเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัย ตลอดจนความเป็นอยู่ของพยานบุคคลและครอบครัวของพยาน ที่จะให้การยืนยัน การกระทำผิดของบุคคลในองค์กรอาชญากรรม และหน้าที่นี้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยตำรวจมาร์แชล (the U.S. Marshals) ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงยุติธรรม (The Department of Justice)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 สภาองคตได้ผ่าน พ.ร.บ. คุ้มครองและป้องกันพยาน (the Witness Security Act of 1984) ให้อำนาจตามกฎหมายอย่างเต็มที่แก่รัฐมนตรียุติธรรมที่จะให้การคุ้มครองและป้องกันพยานในคดีสำคัญทั่วไป ตลอดจนอำนาจในการเปลี่ยนชื่อ - ถิ่นที่อยู่ และอาชีพของพยานสำคัญ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายนี้ปรากฏอยู่ใน United States Code บท 224 เรื่องการคุ้มครองและป้องกันพยาน มาตรา 3521 ถึง 3528 ส่วนหน้าที่ความผิดชอบในการปฏิบัติงานยังคงเป็นของหน่วยตำรวจมาร์แชล

ความคุ้มครองที่จัดให้แก่พยาน

พยานบุคคลตลอดจนครอบครัวและผู้ใกล้ชิด เมื่อเข้ามาอยู่ในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานของรัฐบาลแล้ว รัฐมนตรียุติธรรมมีอำนาจให้ความคุ้มครองป้องกันและบริการตามมาตรา 3521 อนุมาตรา 6 วรรค A-G ดังต่อไปนี้

1. จัดหาเอกสารเพื่อให้พยานสามารถเปลี่ยนชื่อ - สกุล ที่อยู่ใหม่
2. จัดหาที่พักอาศัยสำหรับพยาน
3. จัดการขนย้ายเฟอร์นิเจอร์หรือทรัพย์สินของพยานไปสู่ที่พักอาศัยใหม่
4. จัดหาค่าใช้จ่ายให้เพียงพอในการดำรงชีพ ตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนด

โดยรัฐมนตรียุติธรรม

5. ช่วยเหลือให้พยานมีอาชีพการงาน
6. จัดหาบริการอื่นๆ เพื่อช่วยให้บุคคลยังชีพด้วยตนเองได้

นอกจากนี้รัฐมนตรียุติธรรมยังมีอำนาจในการออกกระเบียบ เพื่อให้การบังคับคดีด้วยความรับผิดชอบทางแพ่งและความอุปการะบุตรธิดา เป็นไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของ

6.4 การคุ้มครองพยานในประเทศแคนาดา มีสาระดังนี้

1. การคุ้มครองป้องกันหมายถึง

- การเปลี่ยนชื่อ
- เปลี่ยนที่อยู่
- การเปลี่ยนแปลงหลักฐานที่แสดงว่าเป็นบุคคลนั้น
- การให้คำปรึกษาและการให้ความสนับสนุนการเงิน

2. พยานหมายถึง

- ตัวพยาน ที่ให้ข้อมูลด้านสืบสวน สอบสวน และฟ้องต่อศาล
- ผู้มีความสัมพันธ์กับพยาน

3. จัดตั้งโครงการคุ้มครองป้องกันพยาน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของผู้บัญชา

การกองกำลังตำรวจ

4. การคุ้มครองป้องกันกระทำโดยกองกำลังตำรวจ และเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยอื่น

5. การคุ้มครองป้องกันพยานทำได้ 2 แบบ

- แบบรับเข้าสู่โครงการ โดยได้รับคำรับรองจากตำรวจและต้องสมัครใจ

โดยมีข้อผูกพัน

- แบบฉุกเฉิน ก็ให้ความคุ้มครองได้ภายใน 90 วัน (รายละเอียดตาม

ผนวก ก.)

สรุป

จากการศึกษาสิทธิของพยานที่ได้รับการคุ้มครองในต่างประเทศมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันบ้างในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น จึงควรนำมาเป็นแบบอย่างในการพิจารณากฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิพยานของไทย

บทที่ 7

บทสรุป

บทสรุป

การที่จะพิจารณาให้เกิดความเป็นธรรมในคดีอาญา ในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาของศาลก็ถาม สิ่งที่จะค้นหาความจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดนั้นได้แก่พยานหลักฐาน (Evidence) พยานบุคคลเป็นพยานที่เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุด ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน เช่น เปลี่ยนทรัพย์สิน เวลา ความไม่ชอบธรรมต่อคู่กรณี เพราะพยานบุคคลมีความอ่อนไหวแปรเปลี่ยนได้ตามแรงขับ (Drive) ต่อจิตใจของพยาน ก่อให้เกิดความผิดพลาดขึ้นในกระบวนการยุติธรรม อาจก่อให้เกิดผู้บริสุทธิ์ต้องรับโทษทัณฑ์ดังที่เกิดขึ้นมาแล้วในคดีฆ่า น.ส.เชอร์รี่ แอน คินแคน เป็นต้น

การที่พยานไม่ยอมบอกเล่าเหตุการณ์ตามความจริง ไม่ยอมไปเป็นพยาน หรือการไปเป็นพยานอย่างไม่เต็มใจ เสมือนว่าพยานไม่ได้มีจิตสำนึกในการทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เกิดผลเสียหายต่อราชการ สังคม และภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้วิจัยในฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ผู้หนึ่ง ที่มีความสนใจกับปัญหาดังกล่าวที่ว่า ทำไม? ผู้เห็นเหตุการณ์จึงไม่ยอมที่จะเป็นพยาน หรือพยานไม่ยอมบอกเล่าเหตุการณ์ ตามที่ตนได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส ไม่อยากปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีด้วยวิธีนี้

จากการปฏิบัติงานและจากการศึกษาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพอจะสรุปเหตุได้ว่า การที่พยานไม่ยอมเป็นพยาน ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ เพราะความหวาดกลัว การถูกข่มขู่ ความหวาดระแวง การถูกบีบบังคับทางจิตใจ การถูกปองร้าย ต้องเผชิญกับผลกระทบทางสังคมและภาวะทางเศรษฐกิจ ทำให้พยานไม่อยากไปเป็นพยาน

อนึ่ง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 กำหนดให้พยานมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม ได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรมัน จากสิทธิดังกล่าวก็น่าจะทำให้พยานเปลี่ยนทัศนคติต่อการปฏิเสธการเป็นพยานได้ถ้าพยานได้รับทราบบทบัญญัตินี้ และรัฐมีมาตรการและกฎหมายที่ละเอียดชัดเจนอย่างเป็นธรรม รัฐมีความรับผิดชอบต่อผลต่างๆ ที่จะเกิดกับพยานแล้ว ผลที่ได้รับคาดว่า พยานจะมีความเต็มใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมืองดีอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากฎหมาย ข้อเท็จจริง และความเป็นไปได้เพื่อนำมาเสนอแนะการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 244 นี้ ว่าควรจะเป็นอย่างไรจึงจะเหมาะสม โดยนำเอาแนวทาง มาตรการในเรื่องสิทธิพยานในต่างประเทศ มาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะสิทธิของพยาน และศึกษาถึงการบริหาร โดยศึกษาจาก เอกสารคำรา บทความกฎหมาย และประสบการณ์ และตัวอย่างที่ปรากฏในประเทศและต่างประเทศนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการออกกฎหมายให้สอดคล้องกับแนวกฎหมายในประเทศในอนาคต และได้ตั้งสมมุติฐานของการวิจัยไว้ว่า หากสิทธิของพยานคือ การให้ความคุ้มครอง การปฏิบัติอย่างเหมาะสม และการให้ค่าตอบแทน เพียงบัญญัติไว้เท่านั้นผู้ปฏิบัติไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และไม่บังเกิดประสิทธิภาพต่อพยาน และไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบอย่างแน่ชัด และในทางกลับกันหากมีการบัญญัติให้ไม่มีองค์กรรับผิดชอบและกฎหมายรองรับอย่างถูกต้องเพื่อการปฏิบัติแล้ว จะทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ในทางป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

ในการดำเนินคดีอาญานั้นในหลายประเทศที่ใช้กันอยู่ก็มีอยู่ 2 แนวทางคือ

1. หลักการดำเนินคดีอาญาคตามกฎหมาย คือ เมื่อคดีอาญาเกิดขึ้นต้องมีการดำเนินคดีทันที ส่วนศาลจะพิจารณาอย่างไรจึงไม่ต้องคำนึงถึง
2. หลักการดำเนินคดีอาญาคตามดุลยพินิจ หมายถึง เมื่อมีการกระทำผิดขึ้นสอบสวนแล้วอาจจะไม่มีการฟ้องร้องก็ได้ถ้าในคดีนั้นๆ มีเหตุผลพอ ในประเทศไทยอาจอนุมานได้ว่าใช้ทั้ง 2 หลัก คือการสอบสวนของพนักงานสอบสวนมักถือหลักการดำเนินคดีตามกฎหมาย ส่วนในชั้นอัยการและศาลมักถือหลักการดำเนินคดีอาญาคตามดุลยพินิจ ดังนั้นในการที่จะกล่าวถึงสิทธิพยานก็จะต้องมีความชัดเจน โดยเฉพาะต้องมีเหตุผลรองรับว่าอย่างไรทำได้อย่างไรทำไม่ได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะให้สิทธิ

สิทธิที่พยานควรได้รับ ปกตินั้นมีอยู่กระจัดกระจายตามกฎหมายอยู่บ้างแล้ว เช่น การได้รับค่าพาหนะ การได้รับค่าป่วยการ แต่ก็ยังเป็นจำนวนเล็กน้อยสุดแต่ศาลจะสั่งให้เท่าใด ส่วนในเรื่องการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานโดยตรงนั้นยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เพราะถือว่าการเป็นพยานเป็นหน้าที่ของประชาชนหากมีผู้ใดมาทำร้ายพยานหรือฆ่าพยาน พยานผู้นั้นก็สามารถที่จะร้องทุกข์ หรือฟ้องร้องเป็นคดีอาญาได้เองตามกฎหมาย หรืออาจฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามสิทธิทั่วไป แต่หาได้คำนึงถึงผลเสียต่อคดีที่ผู้นั้นจะต้องไปเป็นพยานไม่ หากมองในแง่ว่ามีกฎหมายให้ฟ้องร้องกันเองได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องคุ้มครองพยานเป็นการมองที่ปลายเหตุ หรือให้เหตุเกิดขึ้นเสียก่อนแทนที่จะมองการป้องกันมิให้เหตุเกิดซึ่งจะได้ผลดีกว่า จึงควรมีการคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานโดยมีกฎหมายรองรับ

สิทธิเป็นเอกสิทธิ เช่น เจ็บป่วยไม่ต้องไปศาล หรือสิทธิที่ไม่ต้องให้การกรณีเป็นปรปักษ์ต่อตนเอง สิทธิเหล่านี้แม้มีอยู่แล้วก็จริงแต่ก็ทำได้เพียงพอไม่ และแม้จะมีอยู่ แต่พยานไม่

ทราบถึงสิทธิอันนี้ศาลถือว่าสถานะสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง ความไม่รู้ถึงสิทธิต่างๆ ก็เป็นปัญหาสำหรับตัวพยานอยู่น้อย พยานอาจต้องรับผิดชอบทางอาญาและทางแพ่งต่อบุคคลอื่นได้ ดังที่ได้กล่าวมาเป็นสิทธิเล็กๆ น้อยๆ ที่มีบัญญัติไว้แล้ว แต่ไม่มีการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานไม่มีองค์กรรับผิดชอบที่ชัดเจนเมื่อจะพิจารณาปกป้องคุ้มครองสิทธิพยานแล้ว การพิจารณาไปตามขั้นตอนของกระบวนการที่มีผลกระทบต่อตัวพยาน ทรัพย์สินพยาน ครอบครัวพยานอย่างไรบ้าง จากการศึกษา ก็พบว่า ตั้งแต่เริ่มค้นที่พยานได้รู้เห็นเหตุการณ์ก็ส่งผลกระทบต่อพยานแล้ว เช่น ผลกระทบต่อความรู้สึกของพยานที่เห็นเหตุการณ์ ผึงใจ คั่นคั่นตกใจ หดหู่ เบื่อหน่าย อับอาย บางครั้งถูกรังเกียจจากสังคม กัดกร่อนจิตใจก่อให้เกิดความวิตกกังวลไปต่างๆ นานา กลัวว่าคนร้ายจะกลับมาทำอันตราย เพราะเหตุที่รู้เห็นแล้วว่าเมื่อเป็นพยานให้ฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งก็จะโกรธเคือง อาฆาต ถ้าเป็นพยานให้กับจำเลยในคดี ก็อาจถูกตราหน้าจากสังคม และผลกระทบอาจตกถึงญาติ และผู้ใกล้ชิดติดตามไป เช่นเดียวกับตัวพยานการส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของพยานและครอบครัว เช่นการต้องย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อหนีภัยจากผู้ปองร้าย ภัยจากถูกสังคมตราหน้า ค่าดำรงชีพพยานต้องเพิ่มขึ้น ค่าขนย้าย ค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากการป่วยไข้ที่อาจเกิดขึ้นทั้งตัวพยานและครอบครัวพยาน ผลกระทบต่อหน้าที่การงานของพยาน เช่น หยุดงานเพื่อไปเป็นพยานทำให้นายจ้างไม่พอใจ หรือถ้าพยานเป็นเจ้าของกิจการก็ต้องขาดรายได้ ไม่ได้รับโบนัส เงินพิเศษ ไม่ได้รับการเลื่อนชั้น ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีผลในทางอ้อมต่อสังคม เมื่อพยานหวาดกลัวต่ออาชญากรรม คนจะปรากฏตัวต่อสาธารณะน้อยลง การควบคุมอาชญากรรมตกต่ำ คนไม่กล้ามาเป็นพยานส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในทางอ้อมที่กล่าวมานี้เป็นข้อที่จะต้องนำมาพิจารณาในการให้ความคุ้มครองสิทธิพยานในด้านการที่จะให้ความคุ้มกัน และการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่พยาน พยานจะได้รับค่าตอบแทนคือค่าตอบแทนในระหว่างที่ทำหน้าที่เป็นพยาน เป็นเงิน สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีพ และประโยชน์อื่นใดในระหว่างที่เป็นพยาน เช่น ค่ารักษาพยาบาล เหตุเจ็บป่วยตามปกติ ในระหว่างนั้น การได้มีอาชีพใหม่ การมีที่พักใหม่ชั่วคราว ได้รับค่าตอบแทนเมื่อหยุดงาน กรณีเสียชีวิตเพราะเหตุปกติของมนุษย์ในระหว่างที่เป็นพยาน ค่าเช่าที่พักชั่วคราว ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนชื่อ ฯลฯ การจ่ายค่าต่างๆ ให้คณะกรรมการสิทธิพยานที่จัดตั้งขึ้นเป็นผู้พิจารณาเป็นรายๆ ผู้วิจัยขอเสนอความจำเป็นประการหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับพยานคือการซื้อข้าวจากสายลับที่ปกปิด อาจถือได้ว่าเป็นพยานในชั้นสืบสวนที่ปกปิดชื่อ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้องได้ข้าวจากบุคคลเหล่านี้เพื่อเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะสาวไปถึงตัวผู้กระทำผิด (ได้เบาะแส) พยานปกปิดเหล่านี้จะไม่นำเข้ามาในสำนวนการสอบสวน

พยานบางประเภทที่ต้องการปฏิบัติเป็นพิเศษ ได้แก่พยานที่เป็นเด็ก และพยานที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เด็กมีความอ่อนไหวควรป้องกันมิให้กระทบต่อจิตใจ ส่วนหญิงมักเกิดความละอายในความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยเฉพาะพยานที่เป็นผู้เสียหายเอง จึงจำเป็นที่ต้องมีวิธีการที่พิเศษออกไป เช่น ให้นางาคืออยู่ด้วยในขณะที่เบิกความหรือให้การในชั้นสอบสวน ต้องกระทำโดยลับสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม หรือเบิกความโดยมีฉากกั้น หรืออาจใช้ระบบตอบคำถามในศาลโดยใช้โทรศัพท์วงจรปิด ถือว่าเป็นการกระทำในศาล ค่อนข้างคล้ายเหมือนกัน หรือกรณีจำเป็นต้องให้พนักงานสอบสวนหญิง เป็นผู้สอบสวนพยานหรือผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น กรณีที่ต้องปฏิบัติต่อเด็กก็ในทำนองเดียวกันได้มีการร่างแก้ไข ป.วิ. อาญา ให้มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาหรือบิดา มารดาอยู่กับเด็ก เป็นต้น

สำหรับการคุ้มครองสิทธิพยานในต่างประเทศที่น่าเป็นแบบอย่างคือประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง และการคุ้มครองพยานของรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งอาจนำมาเป็นแนวคิดในการที่จะออกกฎหมายในอนาคตว่าควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

ก. ความปลอดภัยและความคุ้มครอง

- การให้ความคุ้มครองพยาน ให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต, และการถูกข่มขู่, ครอบงำ
- การให้ความคุ้มครอง ครอบครัว ญาติและผู้ใกล้ชิดในครอบครัว
- การให้ความคุ้มครอง ทรัพย์สิน
- การให้การป้องกัน, การชี้ตัวผู้ต้องหาไม่ให้เผชิญหน้า และหามาตรการการเผชิญหน้าในศาล
- การให้ความคุ้มครอง
- ป้องกัน เริ่มตั้งแต่คดีเกิดหรือพยานสมัครใจเป็นพยานจนเสร็จสิ้นคดี และหลังจากเสร็จสิ้นคดี
- การให้ความคุ้มครองป้องกัน 24 ชั่วโมง
- การดำเนินการเปลี่ยนชื่อสกุล การย้ายที่อยู่ใหม่

ข. การปฏิบัติกับพยานที่เหมาะสม

- การได้รับอนุญาตให้หยุดงานเพื่อเป็นพยาน
- การได้รับการดูแลเอาใจใส่
- การจัดหางานให้ทำ
- การให้ที่พัก

- การให้ความสนใจพยานและครอบครัว
- การจัดการศึกษานูต - ธิดา
- การสงเคราะห์บุตรกรณีพยานตาย
- การจัดศูนย์ให้คำปรึกษา 24 ชั่วโมง
- การบริการด้านข้อมูลต่างๆ
- การให้คำปรึกษากฎหมาย
- การให้การรับรอง
- การให้ความสะดวก
- ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ
- งานบริการด้านศาล เช่น การให้การต้อนรับ การให้คำแนะนำในศาล
- การช่วยเหลือด้านหมายศาล การรับส่งพยานไปศาล การไม่ถูกพุดจา
เสียคดีในศาล
- กรณีพยานเป็นเด็ก หรือหญิงต้องปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษโดยคำนึงถึง
สภาพจิตใจที่พยานได้รับจากการสอบสวนและการพิจารณาของศาล เช่น
การสอบสวนเด็กต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือบิดามารดาอยู่ด้วย การ
สร้างบรรยากาศให้เหมาะสม กรณีเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ
ควรกระทำโดยลับ ควรใช้พนักงานสอบสวนหญิง ไม่ใช่คำถามทำร้าย
จิตใจก่อให้เกิดความอับอาย

ค. การให้คำตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

- ค่าพาหนะเดินทาง
- ค่าใช้จ่ายตามค่าครองชีพเบื้องต้น
- ค่าเสียเวลาในการประกอบกิจการ
- ค่าขนย้ายครอบครัว
- ค่ารักษาพยาบาล
- ค่าฝึกงาน - ฝึกอบรม
- ค่าใช้จ่ายการศึกษา
- ค่าที่อยู่อาศัย
- ค่าปลงศพ
- พยานที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐควรได้รับค่าชื้อข่าวคืน
- เงินช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน

จึงอาจสรุปตามสมมติฐานได้ว่า เรื่องการคุ้มครองสิทธิยานตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 เป็นบทบัญญัติยังไม่ชัดเจนยังไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างชัดเจนไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบที่แท้จริง จึงจำเป็นที่จะต้องมีบทบัญญัติที่แน่ชัดมีองค์กรรับผิดชอบและกฎหมายรองรับอย่างถูกต้องจะทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และส่งผลดีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และเสริมสร้างจิตสำนึกให้แก่บุคคลที่จะมาเป็นพยาน

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยานของประเทศไทย

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐต้องออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พยานและผู้เสียหายมีสิทธิตามกฎหมาย 3 ประการ คือ

- 1.1 สิทธิได้รับการคุ้มครอง
- 1.2 สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และ
- 1.3 สิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร

2. ข้อพิจารณาในการออกกฎหมายคุ้มครองและป้องกันพยาน

- ระยะเวลาที่ให้ความคุ้มครองและป้องกัน

เริ่มตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุหรือก่อนที่จะมีการร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ใดผู้หนึ่ง เช่น สายลับที่คอยให้ข่าวแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ระหว่างการสอบสวน จนถึงการพิจารณาคดีในชั้นศาล

เสร็จสิ้นคดีโดยมีคำพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องผู้ถูกกล่าวหาแล้ว

- ผู้มีสิทธิได้รับการคุ้มครองป้องกัน

1. ผู้เสียหายหรือพยานที่เห็นเหตุการณ์ในคดี
2. พยานที่ร่วมกระทำผิดซึ่งยังไม่ถูกดำเนินคดี หรืออยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี
3. พยานที่ร่วมกระทำผิดและถูกศาลตัดสินลงโทษแล้ว
4. พยานที่ไม่ได้ร่วมกระทำความผิดอื่น
5. ครอบครัวและผู้ใกล้ชิดกับพยาน

- แนวทางในการให้การคุ้มครองป้องกัน ปฏิบัติที่เหมาะสม ตลอดจนค่าเสียหาย

1. บัญญัติกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการฆ่า ทำร้าย ขู่เข็ญ หรือกระทำการด้วยประการใดๆ เพื่อขัดขวางไม่ให้พยานหรือผู้เสียหายไปให้การยื่นชั้นการกระทำผิดที่เกิดขึ้น

2. บัญญัติกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองและป้องกัน การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยาน ตลอดจนกำหนดค่าตอบแทนแก่พยานและผู้เสียหาย เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ และการจัดตั้งกองทุนสำหรับดำเนินการเรื่องนี้

3. แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการคุ้มครองและป้องกันพยาน เช่น พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร และ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ ฯลฯ

4. การออกกฎหมายห้ามมิให้นำพยานหลักฐานใดๆ มานำสืบในคดี ซึ่งอาจจะทำให้ทราบชื่อ-ที่อยู่ของผู้เสียหายหรือพยาน หรือทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงเกียรติยศ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งผู้ต้องหาอาจจะนำสืบพยานที่เกี่ยวข้องกับความประพฤตินี้ที่เสียหายในคดีของพยาน หรือผู้กล่าวหา

- ขอบเขตของการให้ความคุ้มครองป้องกันและการปฏิบัติที่เหมาะสม จะกำหนดขอบเขตแค่ไหน

1. ให้ความคุ้มครองโดยส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไปอารักขา หรือจัดหาที่อยู่ให้ใหม่ จนกว่าจะมีการเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาล

ข้อดีคือ ไม่ยุ่งยากในทางปฏิบัติ ไม่จำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานใหม่

ข้อเสียคือ เพิ่มงานให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพยานหรือผู้เสียหายอาจได้รับอันตรายได้ในภายหลัง จะส่งผลให้ไม่มีบุคคลโดยยากเป็นพยานให้แก่รัฐในภายหน้า ตลอดจนจะเป็นการดำเนินการที่มีค่าใช้จ่ายสูงมากหากว่าต้องอารักขาพยานหรือผู้เสียหายเป็นเวลานาน

2. จัดให้มีการเปลี่ยนชื่อ-ที่อยู่ใหม่ ตลอดจนหาอาชีพให้แก่พยานหรือผู้เสียหายใหม่ตามกฎหมาย

ข้อดีคือ เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่พยานว่าเขาจะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และยังเป็นภาระลดค่าใช้จ่ายของรัฐในระยะยาว

ข้อเสียก็มีคือ มีข้อปฏิบัติที่ยุ่งยาก ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของหลายหน่วยงาน ตลอดจนต้องมีการแก้ไขระเบียบหรือข้อกฎหมายบางอย่างที่จำเป็น

- หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. จัดตั้งหน่วยงานใหม่ เพื่อรับผิดชอบหน้าที่นี้โดยตรงทั่วประเทศ

2. ใช้หน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว อาจจะเป็นหน่วยงานของตำรวจ อัยการ ศาล หรือราชทัณฑ์ แล้วมอบหน้าที่ให้รับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว

3. ใช้หน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว (ตำรวจ อัยการ ศาล หรือราชทัณฑ์) ให้รับผิดชอบร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการประสานงานคอยควบคุมกำกับดูแล ตลอดจนประสานงาน

4. ให้กรมตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

- รูปแบบของการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยาน

คืออาญาทั่วไป อาจดำเนินการดังนี้

1. ออกกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดต่อผู้กระทำการขู่แจ้ง บังคับ หลอกหลวง หรือกระทำการด้วยประการใด โดยมีวัตถุประสงค์ขังขังขังให้มีผู้เสียหายหรือพยานไปให้การยืนยันการกระทำผิด และลงโทษผู้ถูกกล่าวหา

2. ออกกฎหมายห้ามมิให้นำพยานหลักฐานใดๆ มานำสืบในคดี ซึ่งอาจจะทำให้พยานหรือผู้เสียหาย ได้รับความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียง เกียรติยศ หรือศักดิ์ศรี เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งผู้ต้องหาอาจจะนำสืบพยานที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติก่อเสียหายในคดีของพยานหรือผู้กล่าวหา

3. ออกกฎหมายห้ามมิให้กระทำการใดๆ ที่อาจทำให้ผู้อื่นทราบถึงชื่อ ที่อยู่ ของพยานและผู้เสียหาย รวมทั้งบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตนต่อพยานและผู้เสียหายให้เหมาะสม เช่น ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของพยานและผู้เสียหาย, กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือแก่พยานและผู้เสียหายตามสมควร ซึ่งอาจมีหลายประการได้แก่ ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียกร่องสิทธิต่างๆ, ให้ช่วยเหลือเรื่องค่าตอบแทนหรือค่าเสียเวลา, ให้การบริการในด้านข้อมูลเกี่ยวกับคดีว่าคดีอยู่ระหว่างชั้นตอนใด ผู้ต้องหาได้รับประกันตัวหรือไม่เป็นต้น

คืออาญาสำคัญๆ นอกจากการดำเนินการตามรูปแบบคดีอาญาทั่วไปแล้ว อาจออกกฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ความคุ้มครองและป้องกันพยานและผู้เสียหายตามรูปแบบที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการเปลี่ยนชื่อ-ที่อยู่ใหม่ และการบริการดังต่อไปนี้คือ

1. ให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน ประกอบด้วย

- การให้การรักษาพยาบาล

- การให้ที่พักอาศัยและอาหาร

- การให้ความคุ้มครองและปลอดภัย

- การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินในกรณีเร่งด่วน

- การให้ความสะดวกต่างๆ

2. ให้ความช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษา
 - จัดให้มีศูนย์ฮอตไลน์ ให้คำปรึกษาด้านต่างๆ ตลอด 24 ชั่วโมง
 - การบริการเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลต่างๆ
3. การให้บริการด้านให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการดำรงชีพ
 - ให้ความช่วยเหลือส่วนตัว
 - ให้ความช่วยเหลือด้านการจ้างงาน
 - ให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย
 - ให้ความช่วยเหลือเรียกคืนทรัพย์สินต่างๆ
 - ให้ความคุ้มครองความปลอดภัยจากการขู่ทำร้าย
 - การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย
 - การให้คำรับรองด้านต่างๆ
4. ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียกร้องสิทธิในด้านต่างๆ
 - ให้ความช่วยเหลือให้การเรียกร้องสิทธิจากบริษัทประกันภัย
 - ให้ความช่วยเหลือการชดเชยค่าเสียหาย
 - ให้ความช่วยเหลือค่าตอบแทนพยาน
5. การให้บริการด้านศาล
 - การให้การต้อนรับพยาน
 - การให้คำแนะนำในด้านศาล
 - ให้ความช่วยเหลือด้านหมายศาล
 - ให้ความช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์บุตร
 - ให้ความช่วยเหลือด้านการรับ - ส่งไปศาล
6. ให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ
 - การให้การศึกษา
 - ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย
 - การช่วยเหลือด้านการฝึกฝนงานด้านต่างๆ

4. การกำหนดแนวทางในการรับบุคคลเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองป้องกัน

1. ต้องมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมขอรับการรับบุคคลเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองป้องกันในด้านต่างๆ รวมถึงความสำคัญของพยานต่อรูปคดี ภัยอันตรายที่อาจเกิดแก่พยาน และความเหมาะสมของพยานหากเข้ามาอยู่ในโครงการ

2. ต้องมีการทำบันทึกข้อตกลงให้พยานยอมรับข้อผูกพันที่ต้องปฏิบัติตาม เช่น ต้องให้การเป็นพยานต้องไม่กระทำผิดกฎหมาย ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

3. พิจารณาถึงกองทุนที่จะใช้การบริหารการดำเนินการว่าจะมาจากงบประมาณส่วนกลาง หรือกองทุนที่รัฐจัดตั้งขึ้นมา

- ปัญหาอุปสรรคของประเทศที่มีการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยาน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยานและผู้เสียหายในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา มีดังต่อไปนี้คือ

1. ใช้เงินทุนจำนวนมาก รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณด้านนี้โดยเฉพาะ
2. การพิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะรับบุคคลเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองและ

ป้องกัน

2.1 ส่วนมากบุคคลที่จะขอเป็นพยานให้รัฐบาล มักจะเป็นพวกที่ร่วมกระทำผิดด้วย หรือเป็นพวกที่มีคดีติดตัว ต้องการให้การพยานเพื่อแลกเปลี่ยนกับการลดหย่อนผ่อนโทษ

2.2 ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นมีจิตใจปกติหรือไม่

3. ในการเปลี่ยนชื่อ - ที่อยู่ ให้แก่พยานใหม่ มักจะมีปัญหาในด้านการแก้ไขเอกสารราชการ เช่น ใบเกิดทะเบียนบ้าน หรือใบประกาศนียบัตร

4. ในการเปลี่ยนชื่อ - ที่อยู่ ให้แก่พยานใหม่อาจก่อให้เกิดปัญหาดังนี้คือ

4.1 การรักษาความลับของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

4.2 โดยปกติการแก้ไขเอกสารราชการจะเป็นความผิดอาญา

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องสิทธิพยานในคดีอาญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 244 พบว่าไทยจำเป็นต้องออกกฎหมายที่มีรายละเอียดในเรื่องการให้ความคุ้มครองแก่พยาน การปฏิบัติที่เหมาะสม และการได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร โดยมีรายละเอียดในเรื่องสิทธิตามที่ได้สรุปไว้ข้างต้น แต่เนื่องจากสิทธิบางอย่างอาจมองดูว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่จำเป็นสำหรับพยานบางคน สิทธิบางอย่างมีความจำเป็นกับทุกคน รัฐจะต้องให้อย่างเสมอภาคกัน จึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมนอกจากนี้ในเรื่องการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบการจัดตั้งขึ้นมาใหม่ หรือจะใช้หน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้วรวมถึงงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายจะได้นำมาจากไหน ควรที่จะได้มีการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดองค์กรให้มีความเหมาะสม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมอัยการ. ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2529.
- เกียรติจักร วิจารณ์สวัสดิ์ และคณะ. สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- โกเมน ภักธรภิรมย์. ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2529.
- เข้มชัย ชุตินวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จวนพิมพ์, 2535.
- คณิต ฉนกร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เนติธรรม, 2528.
- จรัญ ภักดีธนากุล. คำบรรยายวิชากฎหมายลักษณะพยาน. ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตยสภา, 2531.
- ชวลิต โสภณวัต. ดุลพินิจ. ปีที่ 28 เล่ม 6, กรุงเทพมหานคร, 2524.
- ชานินทร์ กรีวิเชียร. ศาลกับพยานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หน้าอักษร, 2521.
- ประมูล สุวรรณศร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2526.
- ปรีชา โกไศยกานนท์. งานของพนักงานอัยการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2527.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รัชดา, 2536.
- สุพิศ ปราณิตพลกรัง. หลักการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและชี้แจงนำพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร : จีรัชการพิมพ์, 2537.
- สุพิศ ปราณิตพลกรัง. ตำรวจ. ปีที่ 33 เล่ม 367, กรุงเทพมหานคร, 2540.
- สุรินทร์ ตฤณภู่งศ์. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพยานหลักฐานสำหรับรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.
- โอสถ โกสิน. กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2538.

วารสาร

- คณิต ฌ นคร. "HUMAN RIGHTS IN THAILAND" บทบัณฑิต. เล่มที่ 51 ตอน 2, 2538.
- เจริญ ภักดีธนากุล. "แนวการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับบทคัดพยานบอกเล่าของไทย"
วารสารกฎหมายจุฬา 2, 2525.
- เริงธรรม ลักพลี. "ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษและผู้มีความรู้เชี่ยวชาญ" วารสารกฎหมาย
จุฬาลงกรณ์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2, 2523.
- มนตรี จิตรวิวัฒน์. "ตำรวจกับกระบวนการยุติธรรม" เอกสารส่งเสริมวิชาการตำรวจ. 2540.
- สถาบันกฎหมายอาญา. "การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชน" บทบัณฑิตย์. เล่ม 52 ตอน 4, 2539.
- สภาร่างรัฐธรรมนูญ. "ประชาชนได้อะไรจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับประชาชน
สิงหาคม 2540" วารสารสภาร่างรัฐธรรมนูญ. 2540.
- สมชาติ สว่างเนตร. "การตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา"
การสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงมหาดไทยและสำนักงานอัยการสูงสุด.
7 มีนาคม 2539.
- สมชาติ สว่างเนตร. "แนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา"
การสัมมนาปัญหาและแนวทางการประสานงานในการดำเนินคดีอาญา. 6 มีนาคม 2539.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. "รัฐธรรมนูญใหม่หนทางสู่ความเสมอภาคของผู้หญิงจริงหรือ"
สรุปผลงานทางวิชาการ. 24 พฤศจิกายน 2538.
- อัญชลี สอนสุภาพ. "การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ"
บทบัณฑิตย์. เล่มที่ 52 ตอน 1, 2539.

วิทยานิพนธ์

กัมพล อรุณปลอด. “การสืบสวนกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

คงสิทธิ์ ศรีทอง. “การคุ้มครองผู้เสียหายในความคิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา” วิทยานิพนธ์-
ปริญญาโท ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., 2537.

เจริญ สมบูรณ์. “มาตรการในการรับฟังและสืบพยานเด็กในคดีอาญา” วิทยานิพนธ์ปริญญา-
โท ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.

สุชิน ต่างงาม. “การกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ภาควิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.

ศุภชัย เกียรติเฉลิมพร. “การตรวจสอบพยานหลักฐานโดยศาลก่อนพิจารณาคดีอาญา” วิทยานิพนธ์-
ปริญญาโท ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

กฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. 2477.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518.

พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528.

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523.

ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2539.

ข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย พ.ศ. 2529.

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 8.

ภาษาต่างประเทศ

Books

- Charles Tilford McCormick, **Handbook of the law of Evidence**. Minnessoto :
West Publishing Co., 1954.
- Comprehensive Crime Control Act, 1984.
- Eugene L. COON, JR., Assistant Director for Judicial Security, United States Marshals Service,
Department of Justice. (เอกสารถ่ายสำเนา ไม่ปรากฏสถานที่และปีที่พิมพ์)
- Gerald Dacre Nokee, **An Introduction to Evidence**. London : Sweet & Maxwell, 1967.
- Helem & Rhona Flin, **Children as Witness**. England, 1992.
- J.D.Hirshel & W.Wakefield, **Criminal Justice in England and the United States**. London :
Praeger, 1995.
- Kurt W. Muellenberg, United States Department of Justice (เอกสาร โรเนียว ไม่ปรากฏสถานที่
และปีที่พิมพ์)
- Organized Crime Control Act, 1970.
- Richard P. Lyneh, **Improving the Treatment of Victimes**. Some Guides for Action
(เอกสาร โรเนียว)
- The Federal Witness Security Program, *Newsweek*. January, 1981.
- Statutes of Canada, 1996.

ข้อมูลสนเทศน์ (Computer)

Internet....

ภาคผนวก

ผนวก ก

การคุ้มครองและป้องกันพยานบุคคลในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

การให้ความคุ้มครองและป้องกันพยานบุคคลในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา
อเมริกานี้ ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาไว้ 2 บทคือ

1. Chapter 73 - Obstruction of Justice (การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม) ใน
Title 18

2. Chapter 224 - Protection of Witness (การคุ้มครองและป้องกันพยาน) ใน Title
18

Chapter 73 - Obstruction of Justice¹

เป็นบทที่บัญญัติถึงความผิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดขวางการดำเนินงาน
ในขบวนการยุติธรรมซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการคุ้มครองและป้องกันพยาน 4 มาตรา คือ มาตรา
1512 - 1515 ดังนี้

มาตรา 1512 การกระทำการที่เป็นการรบกวนพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ให้ข้อมูลการ
กระทำผิด

มาตรา 1513 การแก้แค้นพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ให้ข้อมูลการกระทำผิด

มาตรา 1514 มาตรการเพื่อระงับขัดขวางการรบกวนหรือคุกคามผู้เสียหายหรือ
พยาน

มาตรา 1515 คำจำกัดความ

มาตรา 1512² การกระทำการที่เป็นการรบกวนพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ให้ข้อมูลของการกระทำผิด

(a) (1) ผู้ใดฆ่าหรือพยายามฆ่าผู้อื่น โดยมีจุดประสงค์เพื่อ

(A) ขัดขวางมิให้เข้าร่วมหรือให้การเป็นพยานในการสืบสวนสอบสวน ได้สวน
มูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือ (an official proceeding)

(B) ขัดขวางการทำรายงาน เอกสาร หรือวัตถุอื่นใดในการสืบสวนสอบสวน ได้
สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือ

¹จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/18/ch.73.html>

²จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/1512.html>

(C) ชักขวางการติดต่อของผู้ใดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้พิพากษาในเรื่องเกี่ยวกับการกระทำผิดหรือน่าจะเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือการฝ่าฝืนการรอลงอาญา หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษมีความผิดต้องระวางโทษตามวรรค (2)

(2) บทกำหนดโทษตาม (a) มีดังนี้

(A) ถ้าการกระทำตามวรรค (1) เป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาต้องระวางโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

(B) ถ้าเป็นการพยายามกระทำความผิดตามวรรค (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี

(b) ผู้ใดเจตนาทำร้ายร่างกาย ขู่เข็ญ ชักจูง หรือทำการหลอกลวงด้วยประการใดต่อผู้อื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. โน้มน้าวทำให้เกิดความล่าช้า หรือชักขวางการให้การเป็นพยานในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี

2. หลอกลวงหรือทำให้ผู้นั้น

(A) ไม่ให้การเป็นพยานหรือไม่ส่งมอบรายงาน เอกสาร หรือวัตถุใดในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี

(B) แก้อไข ทำลาย ทำซ้ำ หรือปกปิดซ่อนเร้นวัตถุใดๆ โดยมีเจตนาที่จะทำให้วัตถุผู้นั้นไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีได้

(C) หลีกเลียงจัดขึ้นคำบังคับของหมายอาญาที่สั่งให้ผู้นั้นไปให้การเป็นพยานหรือจัดทำรายงาน เอกสาร หรือวัตถุใดในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี

(D) ปรากฏตัวในการสืบสวนสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ตามหมายอาญาที่เขาได้รับ

3. กีดกันทำให้ล่าช้า หรือชักขวางการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้พิพากษาของรัฐบาลกลาง ในเรื่องรายละเอียดที่เกี่ยวกับหรืออาจเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมาย หรือการฝ่าฝืนระเบียบการรอลงอาญา การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ หรือการปล่อยตัว ในระหว่างการพิจารณาของศาล ต้องระวางโทษปรับตามกฎหมายนี้ หรือจำคุกไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(c) ผู้ใดเจตนาก่อความเดือดร้อนรำคาญด้วยประการใดๆ เป็นเหตุให้กีดกัน ทำให้ล่าช้า ชักขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลอื่นมิให้

(1) เข้าร่วมมือให้การเป็นพยานในกระบวนการยุติธรรม

(2) ให้การเป็นพยานต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้พิพากษา กรณีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายของรัฐบาลกลางหรือการกระทำฝ่าฝืนระเบียบการรอลงอาญา การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษหรือขบวนการใดๆ ในระหว่างการพิจารณาของศาล

(3) จับกุม หรือสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง

(4) ดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญา การยกเลิกการรองอาญา หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ และให้หมายความรวมถึงการช่วยเหลือและการพยายามในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

ผู้ใดฝ่าฝืนอนุมาตรา (c) ต้องระวางโทษปรับตามกฎหมายนี้ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(d) ในการดำเนินคดีตามมาตรานี้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องนำสืบให้ได้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีเจตนาที่จะกระทำความผิด ชักจูง หรือทำให้บุคคลอื่นให้การเป็นพยานด้วยความสัตย์จริง

(e) ตามวัตถุประสงค์ของมาตรานี้

(1) กระบวนการยุติธรรมไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นหรือมีการดำเนินการในขณะที่มีการกระทำผิดตามมาตรานี้

(2) การให้การเป็นพยาน หรือรายงานเอกสารหรือวัตถุอื่นใดในกฎหมายนี้ ไม่จำเป็นต้องสามารถใช้เป็นพยานยืนยันการกระทำผิดหรือปราศจากภาระผูกพันใดๆ

(f) ในการฟ้องร้องการกระทำผิดตามมาตรานี้ ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนาในการกระทำผิดในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การสืบสวนสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ต้องเป็นการกระทำต่อหน้าผู้พิพากษาหรือศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้พิพากษาศาลแขวงของรัฐบางกลาง คณะลูกขุนในศาลของรัฐบาลกลางหรือหน่วยงานของรัฐบาลกลาง หรือ

(2) ผู้พิพากษานั้นต้องเป็นผู้พิพากษาของรัฐบาลกลาง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเป็นเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาลกลาง หรือบุคคลซึ่งได้กระทำในนามของรัฐบาลกลาง หรือบุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรือปรึกษาแก่รัฐบาลกลาง

(g) ศาลของรัฐบาลกลาง มีอำนาจพิจารณาตีความผิดมาตรานี้ ไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลมลรัฐ หรือศาลส่วนท้องถิ่นใด

(h) การฟ้องร้องความผิดตามมาตรานี้ สามารถฟ้องร้องในศาลที่มีเขตอำนาจที่การกระทำผิดนั้นมีผลต่อการสืบสวนสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือศาลที่มีเขตอำนาจที่การกระทำผิดเกิดขึ้น

มาตรา 1513³ การแก้แค้นพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ให้ข้อมูลการกระทำผิด

(a) (1) ผู้ใดฆ่าหรือพยายามฆ่าผู้อื่น โดยมีเจตนาที่จะแก้แค้นผู้นั้น เนื่องจาก

³จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/1513.html>

(A) การเข้าร่วมเป็นพยานหรือคู่กรณีในการสืบสวนสอบสวน ใต้วินิจฉัยฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือการให้การเป็นพยาน การจัดทำรายงาน เอกสาร หรือวัตถุอื่นใด ในการสืบสวนสอบสวน ใต้วินิจฉัยฟ้องหรือพิจารณาคดี หรือ

(B) การให้รายละเอียดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐของรัฐบาลกลาง หรือเกี่ยวกับการฝ่าฝืนระเบียบการรองอาญา การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ หรือการปล่อยตัวระหว่างพิจารณาของศาล ต้องระวางโทษตาม วรรค(2)

(2) วรรคโทษสำหรับความผิดตามอนุมาตรานี้ คือ

(A) หากเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ มาตรา 1111 และมาตรา 1112 และ

(B) หากเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี

(b) ผู้ใดเจตนาเข้าร่วมหรือพยายามกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่กายของผู้อื่น หรือทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรือขู่เข็ญว่าจะกระทำดังกล่าว โดยผู้นั้นมีเจตนาที่จะแก้แค้นผู้อื่นเนื่องจาก

(1) การเข้าร่วมเป็นพยานหรือคู่กรณีในการสืบสวนสอบสวน ใต้วินิจฉัยฟ้อง หรือพิจารณาคดีหรือการให้การเป็นพยาน การจัดทำรายงาน เอกสารหรือวัตถุอื่นใด ในการสืบสวนสอบสวน ใต้วินิจฉัยฟ้อง หรือพิจารณาคดี หรือ

(2) การให้รายละเอียดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายของรัฐบาลกลางหรือที่เกี่ยวกับการฝ่าฝืนกฎระเบียบการรองอาญา การปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ การปล่อยตัวระหว่างพิจารณาของศาล

การกระทำผิดตามอนุมาตรานี้ต้องระวางโทษปรับตามกฎหมายนี้ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(c) ศาลของรัฐบาลกลาง มีอำนาจพิจารณาคดี ความผิดตามมาตรานี้ไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลมลรัฐ หรือศาลส่วนท้องถิ่นใด
มาตรา 1514⁴ มาตรการเพื่อระงับขัดขวางการรบกวนหรือคุกคามผู้เสียหายหรือพยาน

(a) (1) ศาลตำบลของรัฐบาลกลาง ตามคำร้องขอของพนักงานอัยการอาจออกคำสั่งให้ระงับการขู่เข็ญ เพื่อห้ามมิให้กระทำการรบกวนพยานหรือผู้เสียหาย เมื่อศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีเหตุผลเพียงพอเชื่อได้ว่ามีการรบกวนหรือข่มขู่ผู้เสียหายหรือพยานบุคคลในคดีของรัฐบาลกลาง และมีความจำเป็น เพื่อที่จะป้องกันและขัดขวางการกระทำตามมาตรา 1512 และ 1513

(2) (A) ศาลสามารถออกคำสั่งให้ระงับการขู่เข็ญได้ โดยมีต้องมีการแจ้งทางวาจา

⁴จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/1514.html>

ได้ หรือหนังสือแก่คู่กรณี หรือทนายของคู่กรณีทราบก่อน หากศาลพบว่าการเจ้านั้น ไม่จำเป็นและมีเหตุผลที่จะเป็นไปได้ว่ารัฐมีพยานหลักฐานที่จะออกคำสั่งดังกล่าว

(B) ออกคำสั่งให้ระงับการขู่เชิญที่ออกโดย ไม่ต้องมีการแจ้งส่วนหน้า ต้องระบุวันเวลาการออกคำสั่งและต้องรีบส่งไปให้เจ้าหน้าที่เลขานุการของศาล โดยมีชกซ้ำ

(C) คำสั่งให้ระงับการขู่เชิญจะมีระยะเวลาไม่เกินกว่า 10 วัน และก่อนครบกำหนดดังกล่าว ศาลอาจขยายเวลาในคำสั่งออกไปอีกไม่เกิน 10 วัน หรือนานกว่านั้นก็ได้โดยความยินยอมของคู่กรณี

(D) เมื่อคำสั่งให้ระงับการข่มขู่พยานได้ออกโดย ไม่ต้องมีการแจ้งล่วงหน้า ต้องมีการนำสืบพยาน สำหรับคำร้องขอออกคำสั่งนั้น ในระยะเวลาที่เร็วที่สุด เมื่อถึงกำหนดสืบพยานหากอัยการไม่ได้ดำเนินการใดๆ ตามคำสั่งนั้น ศาลอาจยกเลิกคำสั่งดังกล่าวได้

(E) ถ้าภายใน 2 วัน หลังจากที่ศาลได้แจ้งให้อัยการทราบ คู่กรณีได้มาปรากฏต่อศาลและได้ขอให้ดำเนินการแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ระงับการขู่เชิญ ศาลต้องรีบดำเนินการพิจารณา และตัดสินใจเพื่อยกเลิกคำสั่งดังกล่าวโดยเร็ว

(F) คำสั่งให้ระงับการข่มขู่ ต้องระบุเหตุผลในการออกคำสั่ง พร้อมอธิบายถึงการห้ามการกระทำใดหรือการให้ขบวนการกระทำโดยยังมีเหตุผล

(b) (1) ศาลของรัฐบาลกลาง โดยการร้องขอของอัยการ อาจออกคำสั่งคุ้มครองห้ามมิให้รบกวนผู้เสียหาย หรือพยานในคดีอาญา หากมีพยานหลักฐานพอฟังได้ว่ามีการรบกวนผู้เสียหายในคดีอาญา หรือคำสั่งนี้จำเป็นเพื่อที่จะป้องกันและระงับการกระทำผิดตามมาตรา 1512 หรือมาตรา 1513 ของกฎหมายนี้

(2) ในการไต่สวนตามวรรค (1) คู่กรณีที่มีการกล่าวอ้างในคำร้องทุกข์ มีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมานำเสนอ หรือมีสิทธิชักจูงพยานโจทก์

(3) คำสั่งคุ้มครองต้องระบุถึงเหตุผลในการออกคำสั่งนั้น และอธิบายถึงการห้ามการกระทำใด หรือการให้ขบวนการกระทำโดยยังมีเหตุผล

(4) ศาลจะต้องระบุเวลาในคำสั่งคุ้มครองเท่าที่ศาลเห็นว่าจำเป็น เพื่อป้องกันการรบกวนผู้เสียหาย หรือพยาน แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้เกินกว่า 3 ปี ให้อัยการยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองภายใน 90 วัน ก่อนที่คำสั่งจะหมดอายุการคุ้มครอง

(c) ในมาตรานี้

(1) การก่อกวน (harasment) หมายถึง การกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความวิตกกังวล

(2) การกระทำ หมายถึง การกระทำใดที่มุ่งให้เกิดผลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

มาตรา 1515⁵ คำจำกัดความ

(a) ในมาตรา 1512 และมาตรา 1513

(1) การสืบสวนสอบสวน ใ้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี (official proceeding) หมายถึง

(A) การใ้สวนหรือการพิจารณาคดีค่อน้ำผู้พิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกา, ผู้พิพากษาศาลคดีล้มละลาย, ผู้พิพากษาศาลคดีภาษี, ผู้พิพากษาพิเศษของศาลคดีภาษี, ผู้พิพากษาของการเรียกร้องในคดีรัฐบาลกลาง หรือคณะลูกขุนในคดีกระทำผิดต่อกฎหมายรัฐบาลกลาง

(B) การใ้สวนหรือการสอบสวนของสภาครองเทศ

(C) การสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลาง ซึ่งได้กระทำการตามหน้าที่หรือ

(D) การหาพยานหลักฐานเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย กระทำค่อน้ำเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อทำการตรวจสอบพฤติกรรมของบุคคลใดที่อาจมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างรัฐ

(2) กำลึงกาย หมายถึง การกระทำทางกายภาพค่อน้ำบุคคลอื่น และหมายความรวมถึงการจำกัดหรือกักบริเวณด้วย

(3) การกระทำให้หลงเชื่อ (misleading conduct) หมายถึง

(A) การปลอมแปลงข้อความใดๆ ในเอกสาร

(B) โดยเจตนาให้ข้อความไม่สมบูรณ์ เป็นเหตุให้หลงเชื่อเข้าใจผิดในข้อความบางส่วนนั้น หรือโดยเจตนาปกปิดข้อเท็จจริงอันควรบอกให้แจ้งเป็นเหตุให้สร้าง ความเข้าใจในข้อความนั้น

(C) โดยเจตนาหลอกลวง ส่งมอบหรือทำให้หลงเชื่อ ซึ่งรายงานหรือเอกสารใดที่ ถูกปลอม ทำใหม่ เปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือไม่ใช่ของเดิม

(D) โดยเจตนาหลอกลวง ส่งมอบ หรือทำให้หลงเชื่อ ตัวอย่าง เชื่อสุจริต แผนที่ ภาพถ่าย หลักแบ่งเขต หรือวัตถุพยานใด ซึ่งหลอกลวงในความเป็นจริง หรือ

(E) โดยใช้อุบาย แผนการ หรือเครื่องมือโดยเจตนาจะให้หลงเชื่อ

(4) เจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย (law enforcement officer) หมายถึง เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐบาลกลางหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลาง หรือทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่รัฐบาลกลาง ดังนี้

⁵ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/1515.html>

(A) ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมายให้เข้าร่วม หรือรับผิดชอบการป้องกันปราบปรามการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องร้องการกระทำผิดกฎหมาย หรือ

(B) ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการลงโทษ หรือเจ้าหน้าที่ก่อนการพิจารณาของศาลภายใต้กฎหมายนี้

(5) อันตรายแก่กาย (bodily injury) หมายถึง

(A) การได้รับบาดเจ็บที่มีบาดแผลเป็น รอยขีด รอยขูดขีด รอยช้ำ รอยไหม้ หรือการเสียโฉม

(B) ความเจ็บปวดทางกายภาพ

(C) การเจ็บป่วย

(D) การทำให้เสียหาย อ่อนแอ หรือลดความสามารถของอวัยวะของร่างกาย หรือสภาพจิตใจ หรือ

(E) อันตรายใดๆ ต่อร่างกายไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร

(6) โดยเจตนาทุจริตจงใจ ไม่หมายความรวมถึง (does not include) การกระทำที่อาจเป็นการทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อ หากแต่ขาดเจตนาทุจริต

(b) หมวดนี้ไม่ห้ามหรือลงโทษในการกระทำเกี่ยวกับการดำเนินใดๆ ของตัวแทนที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยมีเจตนาดี ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการสืบสวนสอบสวน คุ้มครองพยาน หรือพิจารณาคดี

Chapter 224 - Protection of Witness⁶

เป็นบทบัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยาน นับตั้งแต่ผู้รับผิดชอบโครงการ การพิจารณาคณะสมบัติของผู้เข้าอยู่ในความคุ้มครองป้องกัน ข้อบังคับต่าง ๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 8 มาตรา คือ มาตรา 3521 - 3528 ดังนี้

Section 3521 การหาถิ่นที่อยู่ อาชีพใหม่ และการให้ความคุ้มครองแก่พยาน

Section 3522 ผู้ได้รับการรอกการลงโทษ และการปล่อยตัวก่อนครบกำหนด

Section 3523 การดำเนินการเกี่ยวเนื่องกับทางแพ่ง

Section 3524 การจัดเตรียมด้านการปกครองผู้เยาว์

Section 3525 กองทุนช่วยเหลือผู้เสียหาย

Section 3526 ความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางและรัฐบาลรัฐ
การเบิกชดเชยค่าใช้จ่าย

Section 3527 อธิบดีของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

Section 3528 คำนิยาม

⁶จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/18/ch.224.html>

มาตรา 3521⁷ Witness relocation and protection (การเปลี่ยนชื่อ จัดหาถิ่นที่อยู่ อาชีพใหม่แก่พยาน และการคุ้มครองป้องกันแก่พยาน)

(a) (1) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจจัดการเปลี่ยนชื่อ - สกุล จัดหาถิ่นที่อยู่ อาชีพใหม่ และการคุ้มครองป้องกันแก่พยานบุคคลหรือผู้ที่อาจเป็นพยานของรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลมลรัฐในขบวนการยุติธรรมในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม หรือคดีอาญาอุกฉกรรจ์อื่นๆ หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) พิจารณาแล้วเห็นว่า อาจจะมีการกระทำผิดร้ายแรงเกิดขึ้นแก่พยาน เนื่องจากการร่วมในกระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำผิดตาม Chapter 73 (การขัดขวางขบวนการยุติธรรม) หรือการกระทำผิดตามกฎหมายมลรัฐที่คล้ายคลึงกัน รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจจัดการเปลี่ยนชื่อ จัดหาถิ่นที่อยู่ อาชีพใหม่ และการคุ้มครองป้องกันแก่สมาชิกครอบครัวหรือบุคคลใดที่ใกล้ชิดกับพยานหรือผู้ที่อาจเป็นพยาน หากบุคคลนั้นอาจตกอยู่ในภยันตราย เนื่องจากการที่พยานเข้าร่วมขบวนการยุติธรรม

(2) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องกำหนดนโยบาย แนวทางในการกำหนดรูปแบบของคดีอาญาที่จะทำให้ความคุ้มครองป้องกัน และทำให้การใช้อำนาจของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) นั้นเหมาะสม

(3) รัฐบาล รวมทั้งเจ้าหน้าที่และลูกจ้างไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง และอาญาต่อการพิจารณาตัดสินใจให้หรือไม่ให้ความคุ้มครองแก่พยาน ตามกฎหมายนี้

(b) (1) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจให้ความคุ้มครองป้องกันสมาชิกครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิดกับพยานหรือผู้ที่อาจเป็นพยาน เมื่อได้พิจารณาเห็นว่า จำเป็นที่ต้องคุ้มครองป้องกันบุคคลดังกล่าวจากอันตรายเป็นภัยแก่กาย หรือให้ความคุ้มครองทางสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิการของบุคคลนั้น รวมทั้งสุขภาพจิต และการปรับตัวทางสังคมได้นาน จนกว่ารัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) พิจารณาแล้วเห็นว่าภยันตรายยังมีอยู่ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจดำเนินการ โดยออกเป็นกฎระเบียบเพื่อ

(A) จัดหาเอกสารเพื่อให้บุคคลสามารถเปลี่ยนชื่อ สกุลใหม่ หรือเพื่อให้สามารถคุ้มครองป้องกันบุคคลนั้นได้

(B) จัดหาที่พักอาศัยสำหรับบุคคลนั้น

(C) จัดการขนย้ายเฟอร์นิเจอร์หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น ไปที่ที่พักอาศัยใหม่

(D) จัดหาค่าใช้จ่ายให้เพียงพอในการดำรงชีพ ตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนด โดยรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

⁷ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3521.html>

(E) จัดหาบริการอื่นๆ เพื่อช่วยให้บุคคลยังชีพด้วยตนเองได้

(G) เปิดเผยหรือปฏิเสธที่จะเปิดเผยชื่อ สกุล ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครอง รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้พิจารณาถึงผลเสียถึงอันตรายที่จะเกิดกับบุคคลนั้น ความเสียหายที่จะเกิดแก่โครงการ และประโยชน์ที่สามารถสนองให้แก่สังคมหรือบุคคลนั้น รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) จะเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ ประวัติอาชญากรรม และลายนิ้วมือของบุคคลในความคุ้มครอง ในกรณีที่มีคำร้องขอจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคำสั่งของศาล และเมื่อรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) รู้หรือมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นต้องสงสัยว่ากระทำความผิด หรือถูกจับหรือถูกฟ้องร้องในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 1 ปีขึ้นไป หรือเป็นความผิดในคดีอุกฉกรรจ์

(H) กำหนดข้อกีดเว้นในการให้บริการ รวมทั้งการตกแต่งหรือก่อสร้าง เพื่อความปลอดภัยในที่อยู่ปัจจุบัน หากมีกฎหมายอื่นบัญญัติห้ามไว้ เพื่อที่จะรักษาความปลอดภัยให้แก่พยานในโครงการคุ้มครองและป้องกันพยาน รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) จะจัดตั้งระบบการเก็บประวัติอาชญากรรมและประวัติส่วนตัวของบุคคลในความคุ้มครองที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เพื่อการดำเนินการตามวรรคย่อย (G)

(2) หากบุคคลที่จะได้ค้างชีพตามวรรค (1) (D) ต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวตามคำสั่งศาล ให้หักค่าอุปการะเลี้ยงดูออกจากเงินที่เขาจะได้รับ

(3) ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลที่ได้รับจากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) โดยไม่ได้รับคำยินยอมจากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ตามวรรค (1) (G) ต้องระวางโทษปรับ 5,000 ดอลลาร์ หรือจำคุก 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(c) ก่อนที่จะให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลใดตามกฎหมายบทนี้ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) หากสามารถทำได้ต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเหมาะสมของบุคคลที่จะบรรจุเข้าไปในโครงการ รวมทั้งประวัติอาชญากรรม และการวิเคราะห์ทางจิตของผู้นั้น รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลถึงความรุนแรงของคดีพยานบุคคลจะให้การ และความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินในสังคม ซึ่งบุคคลในความคุ้มครองจะไปอาศัยอยู่ และต้องตัดสินใจว่าความต้องการให้บุคคลนั้นมาให้การเป็นพยานจะมีประโยชน์เหนือกว่าความเสี่ยงต่ออันตรายของสังคม

ในการพิจารณาจะรับบุคคลเข้าอยู่ในความคุ้มครองตามหมวดนี้ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องพิจารณาถึงประวัติอาชญากรรม, ทางเลือกในการจัดหาวิธีการคุ้มครองป้องกัน, ความเป็นไปได้จากการได้รับพยานหลักฐานจากแหล่งอื่น, ความต้องการความคุ้มครองป้องกัน, ความสำคัญของการเป็นพยาน การเข้ามาอยู่ในโครงการจะล่วงละเมิดต่อความสอบสวนคดีอาญา กระทรวงยุติธรรม, รัฐมนตรียุติธรรม (The attorney general) ที่ควบคุมหน่วยสิทธิมนุษยชน

กระทรวงยุติธรรม ในคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือมอบให้แก่เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างใดของกระทรวงยุติธรรม

(e) หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) พิจารณาแล้วเห็นว่าอันตรายจะเกิดแก่บุคคล (ซึ่งสามารถเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองป้องกันได้ตามมาตรา 3521) ในระยะเวลาอันใกล้ หรือหากไม่ทำการคุ้มครองป้องกันโดยเร็วจะทำให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจพิจารณาให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลดังกล่าวเป็นการชั่วคราวได้ก่อนที่จะมีการประเมินผลและตัดสินใจตามอนุมาตรา (c) ของมาตรานี้ หรือทำข้อตกลงตามอนุมาตรา (d) ของมาตรานี้หลังจากที่มีการให้ความคุ้มครองป้องกันพยานแล้ว ให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) รีบทำการประเมินผลและตัดสินใจ ตลอดจนทำข้อตกลงตามมาตรานี้ โดยมีชกซ้ำ

(f) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจจะยกเลิกการคุ้มครองป้องกันตามหมวดนี้ แก่บุคคลที่ละเมิดข้อตกลงระหว่างรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) กับบุคคลตามอนุมาตรา (d), หรือแก่บุคคลที่ให้รายละเอียดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงในบันทึกข้อตกลงหรือสถานการณ์ ซึ่งทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองป้องกัน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการอุปการะและการเยี่ยมชม

ก่อนที่รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) จะยกเลิกการคุ้มครองป้องกัน ให้แจ้งเป็นหนังสือหรือสิ่งอื่นใดให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงการยกเลิก และเหตุผลในการยกเลิก ศาลไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาความถูกต้องยกเลิกการคุ้มครองป้องกันของอัยการนี้ มาตรา 3522⁸ การรอลงอาญา หรือผู้ได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ

(a) ในกรณีที่รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ร้องขอ เจ้าหน้าที่ที่ต้นฉบับอาจให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคล ซึ่งอยู่ระหว่างการรอลงอาญาหรือได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษจากกฎหมายของรัฐ ทั้งนี้ โดยได้รับความยินยอมจากมลรัฐก่อน และถือว่าบุคคลดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางในฐานะผู้ที่รอการลงอาญาหรือได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ

(b) การที่บุคคลที่เข้าโครงการนี้ โดยได้รับการคุ้มครองป้องกันตาม (a) ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตาม มาตรา 3521 (d) อาจเป็นเหตุให้ถูกยกเลิกการรอลงอาญา หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ

⁸ จาก Internet รหัส http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3522.html

(c) คณะกรรมการพิจารณาปล่อยตัวก่อนครบกำหนดพันธโทษ ของสหรัฐอเมริกา และเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบุคคลตามอนุมาตรา (a) เช่นเดียวกับผู้ได้รับการรอกการลงโทษ หรือการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดจากหน่วยงานของรัฐบาลกลาง

(d) หากศาลของมลรัฐมีคำสั่งให้บุคคลตามอนุมาตรา (a) ชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายจากความผิดที่ตนได้กระทำ คำสั่งดังกล่าวให้ถือเสมือนว่าเป็นคำสั่งของศาลรัฐบาลกลาง และรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) มีหน้าที่ดำเนินการเรียกเก็บเงินจากบุคคลนั้น นำส่งผู้เสียหายต่อไป

มาตรา 3523⁹ การดำเนินการทางแพ่ง

(a) ถ้าบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองป้องกันตามหมวดนี้ ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่ง เนื่องจากการกระทำเกิดขึ้นหรือระหว่างอยู่ในความคุ้มครองป้องกัน ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายกับบุคคลดังกล่าวหรือผู้ที่บุคคลนั้นได้มอบหมายให้เป็นตัวแทน รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องให้ความร่วมมือในการส่งหมายตามที่อยู่สุดท้าย และต้องแจ้งให้โจทก์ทราบว่าได้ส่งหมายแล้ว

หากศาลมีคำสั่งให้บุคคลในความคุ้มครองป้องกันดำเนินการใดๆ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นได้พยายามดำเนินการตามคำสั่งของศาลหรือไม่ และต้องสนับสนุนให้บุคคลดำเนินการตามคำสั่งนั้น

หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บุคคลในความคุ้มครองป้องกันมิได้พยายามดำเนินการตามคำสั่งศาล อาจเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลนั้นต่อผู้ดำเนินการตามคำสั่งศาล ในกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอและได้พิจารณาถึงอันตรายอันอาจเกิดแก่บุคคลในความคุ้มครองแล้ว

การเปิดเผยรายละเอียด จะกระทำได้ภายใต้เงื่อนไขว่า การเปิดเผยรายละเอียดดังกล่าว โดยผู้เสียหายจะทำได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการได้รับชดเชยค่าเสียหายตามคำสั่งศาล และเป็นการเปิดเผยต่อบุคคลที่จำเป็นและทำให้ได้รับการชดเชยตามคำสั่ง การเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลตามมาตรานี้ไม่เป็นเหตุให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบทั้งอาญาและแพ่งแต่อย่างใด

(b) (1) หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ปฏิเสธที่จะเปิดเผยชื่อที่อยู่ของบุคคลในการคุ้มครองป้องกันคุ้มครองนี้ได้รับสิทธิตามคำสั่งศาล อาจนำคดีฟ้องร้องบุคคลดังกล่าวต่อศาลแขวงที่ดินมีถิ่นที่อยู่ (และให้เรียกว่าผู้อุทธรณ์) การฟ้องร้องต้องดำเนินการภายใน

⁹ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3523.html>

120 วัน หลังจากที่ถูกผู้ทบทวนร้องขอให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครอง คำฟ้องต้องระบุว่าผู้ทบทวนมีคำสั่งของศาลให้บุคคลในความคุ้มครองดำเนินการหรือไม่ดำเนินการใด และได้ร้องขอให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครองแล้ว

(2) ผู้ทบทวนต้องแจ้งให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ทราบว่าได้ทำการฟ้องร้องต่อศาลแขวงแล้ว รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องไปปรากฏตัวในศาลและต้องยืนยันหรือปฏิเสธว่าบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการใดอยู่ในความคุ้มครองป้องกันตามหมวดนี้ และผู้ทบทวนได้แจ้งให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลนั้น เพื่อดำเนินการตามคำสั่งศาล

(3) หลังจากพิจารณาว่าผู้ทบทวนมีคำสั่งของศาล และรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ปฏิเสธที่จะเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครองต่อผู้ทบทวน ศาลอาจแต่งตั้งผู้แทน เพื่อดำเนินการตามคำสั่งศาลแทนผู้ทบทวน ศาลต้องส่งมอบคำสั่งแต่งตั้งให้ผู้แทนโดยไม่ชักช้า และรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครองป้องกันแก่ผู้แทน เพื่อให้เขาสามารถดำเนินการตามคำสั่งศาลได้

(4) เป็นหน้าที่ของผู้แทนที่จะดำเนินการด้วยความเข้มแข็ง และรวดเร็ว เพื่อรักษาสิทธิของผู้ทบทวนตามคำสั่งศาล อย่างไรก็ตามผู้แทนต้องดำเนินการตามหน้าที่ โดยให้บุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองป้องกันได้รับความปลอดภัยมากที่สุด ไม่ว่ากรณีใดห้ามมิให้ผู้แทนเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลในความคุ้มครองป้องกัน หากไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เว้นแต่เป็นการเปิดเผยต่อศาล เพื่อดำเนินการตามคำสั่งศาล การเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองป้องกันโดยเจตนาบริสุทธิ์ของผู้แทน ซึ่งกระทำตามอนุมาตรานี้ ไม่เป็นเหตุให้รัฐหรือเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาแต่อย่างใด

(5) หากได้รับแต่งตั้ง ผู้แทนมีอำนาจดำเนินการตามคำสั่งของศาลแทนผู้ทบทวน รวมทั้งการบังคับใช้ตามคำสั่งศาล หรือมอบหมายให้ผู้อื่นกระทำแทนตนหากกระทำได้ตามกฎหมาย ระเบียบการดำเนินการทางแพ่งตามกฎหมายของรัฐบาลกลางนำมาใช้ได้กับการดำเนินการภายใต้อนุมาตรานี้ เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งของศาล

(6) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามอนุมาตรานี้ เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งศาล รวมทั้งการใช้กำลังในวรรค (5) และค่าชดเชยที่จะให้ผู้แทนในการดำเนินการใด ต้องถูกกำหนดโดยศาล โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบร่วมกันตามสัดส่วน ดังนี้

6.1 ให้คิดจากผู้ทบทวนตามจำนวนที่ต้องจ่ายไป โดยไม่รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามอนุมาตรานี้

6.2 ให้คิดจากผู้อยู่ในความคุ้มครองป้องกัน ในจำนวนที่ลูกหนี้ทั่วไปต้องชดใช้ตามกฎหมาย รวมกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการกระทำตามอนุมาตรานี้

หากไม่สามารถเรียกค่าใช้จ่ายและค่าชดเชยจากคู่กรณีให้ศาลดำเนินการเรียกร้องจากรัฐ

(7) ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของกระทรวงยุติธรรม ขัดขวางการดำเนินการของผู้แทนซึ่งได้รับมอบหมายตามอนุมาตรานี้ ในการดำเนินการบังคับตามคำสั่งศาลตามที่เขาได้รับมอบหมาย

(c) บทบัญญัติในมาตรานี้จะไม่สามารถนำไปใช้กับคำสั่งศาลในการดำเนินการตามมาตรา 3524

มาตรา 3524¹⁰ การจัดเตรียมการอุปการะ

(a) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจจะไม่ให้มีการย้ายถิ่นที่อยู่ของเด็กที่อยู่ในความปกครองของบุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองป้องกันตามหมวดนี้ หากปรากฏว่ามีบุคคลอื่นที่มีสิทธิตามกฎหมายในการปกครองเด็กคนดังกล่าวด้วย

(b) ก่อนให้การคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลใด หากปรากฏว่า

(1) บุคคลนั้นเป็นผู้ปกครองตามกฎหมายของผู้เยาว์ และ

(2) บุคคลนั้นมีข้อผูกพันกับผู้ปกครองอีกคนหนึ่งของผู้เยาว์ในด้านการปกครอง หรือการเขียนเขียนตามคำสั่งศาลรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องตรวจสอบคำสั่งศาล เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติตามคำสั่งศาลสามารถดำเนินการได้หากไม่สามารถดำเนินการตามคำสั่งศาลได้ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลนั้นในกรณีที่ผู้ปกครองที่ได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ ดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อให้มีการแก้ไขคำสั่งศาลตามอนุมาตรา (a) (1) และผู้ปกครองดังกล่าว ต้องทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกันว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของศาลตามที่เขาได้ดำเนินการขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข

(c) ในการให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ ซึ่งได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ด้วย เนื่องจากความคุ้มครองนี้ และ

(2) มีข้อผูกพันกับผู้ปกครองอีกคนหนึ่งของผู้เยาว์ดังกล่าวในการปกครอง หรือเขียนเขียนตามคำสั่งศาล

รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องแจ้งให้ผู้ปกครองอื่น ซึ่งไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงชื่อ ที่อยู่ตามความคุ้มครองนี้ทราบว่าผู้เยาว์นั้นได้รับความคุ้มครองป้องกันจากรัฐในทันทีหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ของผู้เยาว์แล้ว การแจ้งให้ทราบต้องมีข้อความแสดงว่าสิทธิของผู้ปกครองดังกล่าวตามคำสั่ง ไม่ถูกต้องตอน และกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล

¹⁰ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/183524.html>

กระทรวงยุติธรรมจะต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการให้การรักษาความปลอดภัยในการเยี่ยมชมดังกล่าว แต่ไม่ว่ากรณีใดๆ ต้องไม่ออกค่าใช้จ่ายดังกล่าว สำหรับการเยี่ยมชมที่เกินกว่า 30 วันขึ้นไป หรือ 12 ครั้งต่อปี

กระทรวงยุติธรรมอาจออกค่าใช้จ่ายสำหรับการไปเยี่ยมชม เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดในกรณีพิเศษโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) และกระทรวงยุติธรรมต้องจัดการรักษาความปลอดภัยสำหรับการเยี่ยมชมดังกล่าวด้วย

(d) (1) ในการคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(A) เป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ ซึ่งได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ ตามความคุ้มครองนี้

และ

(B) มีข้อผูกพันกับผู้ปกครองอื่นของผู้เยาว์ดังกล่าวในการปกครอง หรือเยี่ยมชม ตามคำสั่งศาล

การดำเนินการขอให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งศาลจะทำได้โดยผู้ปกครองคนใดก็ได้ในศาลแขวงและรัฐบาลกลางที่กรุงวอชิงตัน ดีซี หรือศาลแขวงในเขตที่ผู้ปกครองของผู้เยาว์ที่ไม่ได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่นั้นพักอาศัยอยู่

(2) ในการคุ้มครองป้องกันพยานตามวรรค (1) นั้น ศาลแขวงอาจกำหนดวิธีการ เพื่อให้โอกาสแก่คู่กรณีที่จะมีการเจรจาแก้ไขคำสั่งศาล ศาลแขวงอาจจะตั้งคนกลางก็ได้ หากได้ข้อตกลงเช่นใด ให้ศาลออกคำสั่งตามที่คู่กรณีได้ตกลงกัน

(3) ภายในระยะเวลา 60 วัน หลังจากที่มีการขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งศาล หากข้อพิพาทไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ คู่กรณีอาจร้องขอต่อศาลให้มียินญาโตตุลาการ หากมีการร้องขอให้ศาลแต่งตั้งบุคคลที่มีประสบการณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นอนุญาโตตุลาการ และให้นำระเบียบข้อ 53 ของวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในกรณีนี้ ศาลและอนุญาโตตุลาการต้องให้ความสำคัญต่อการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวได้ และคำสั่งศาลต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้เยาว์ให้มากที่สุด ในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งของศาล ให้ศาลและอนุญาโตตุลาการนำกฎหมายของรัฐที่ศาลมีคำสั่งมาพิจารณา หากเป็นกรณีแก้ไขคำสั่งของศาลแขวงให้นำกฎหมายของรัฐที่ผู้ปกครอง ซึ่งไม่ได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่นั้นอยู่มาพิจารณา ให้ศาลพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามคำสั่งศาลด้วย แต่จะต้องไม่ให้ความสำคัญมากไปกว่าผลประโยชน์ของคู่กรณีและผู้เยาว์นั้น

(4) จนกว่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาล คู่กรณีจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่มีอยู่ซึ่งอาจมีการถูกจำกัดตามอนุมาตรา (C) ของมาตรานี้

(5) ในกรณีที่บุคคลในความคุ้มครองป้องกันตามหมวดนี้ เป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ ซึ่งถูกเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ด้วยตามความคุ้มครองนี้ ผู้ปกครองซึ่งไม่อยู่ในความคุ้มครองป้องกันอาจฟ้องร้องต่อศาลแขวงในกรุงวอชิงตัน ดีซี หรือศาลแขวงที่ผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ ในการที่มี

บุคคลในความคุ้มครองป้องกัน ผ่าฝืนหรือละเมิดคำสั่งศาลเกี่ยวกับการปกครองหรือเยี่ยมเยียนผู้เยาว์ หากศาลพบว่ามีกรณีละเมิดหรือฝ่าฝืนคำสั่งศาล ให้ศาลส่งเรื่องให้ระงับการฝ่าฝืนคำสั่งศาล บุคคลในความคุ้มครองป้องกันมีเวลาสูงสุด 60 วัน ที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของศาลได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เปิดเผยชื่อที่อยู่ใหม่ของผู้ปกครองแก่ผู้ปกครองอีกคนหนึ่งทราบ และให้ระงับการช่วยเหลือทางการเงิน เว้นแต่จะมีคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่น

(6) ศาลอาจสั่งรัฐให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับการปกครองหรือเยี่ยมเยียนผู้เยาว์แก่ผู้ปกครองที่น่าเชื่อถือขึ้นสู่ศาล แต่รัฐก็มีสิทธิเรียกเรื่องได้จากบุคคลในการคุ้มครอง

(e) (1) หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) พิจารณาแล้ว เห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลในเรื่องการอุปการะหรือการเยี่ยมเยียนผู้เยาว์จะเป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ของบุคคลและผู้เยาว์ของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นการคุ้มครองป้องกัน ตามบทนี้ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจทำการแทนบุคคลในความคุ้มครองป้องกัน ร้องขอต่อศาลให้ทำการเปลี่ยนแปลงคำสั่ง การร้องขอดังกล่าวอาจทำต่อศาลแขวงในตำบลที่ผู้ปกครองที่ไม่เปลี่ยนชื่อ ที่อยู่นั้นพำนักอยู่ หากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) แสดงพยานหลักฐานให้เชื่อได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งศาลนั้นกระทำมิได้ ศาลอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งดังกล่าว แต่จะต้องกำหนดแนวทางแก้ไขที่ยังคงสิทธิของผู้ปกครองที่ไม่อยู่ในการคุ้มครองให้ไม่น้อยไปกว่าเดิม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ปกครองในความคุ้มครองป้องกันด้วย

(2) หากผู้ปกครองที่ไม่ได้เปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ ตามความคุ้มครองป้องกันของบทนี้ เจตนาฝ่าฝืนมาตรการรักษาความปลอดภัย ซึ่งกำหนดโดยรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ทั่วไปอาจร้องขอต่อศาลแขวงในตำบลที่ผู้ปกครองนั้นอาศัยอยู่ ให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งศาล ศาลอาจแก้ไขคำสั่งได้ หากพบการกระทำเช่นนั้นจริง

(3) วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยและอนุญาโตตุลาการในอนุมาตรา (d) ของมาตรานี้ไม่สามารถนำมาใช้กับการร้องขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งศาลตามอนุมาตรานี้

(f) ในกรณีที่บุคคลที่อยู่ในความคุ้มครองป้องกัน เป็นผู้ปกครองของผู้เยาว์ที่เขาปกครองและเขามีข้อผูกพันกับผู้ปกครองอื่นของผู้เยาว์นั้น เกี่ยวกับสิทธิการปกครองและการเยี่ยมเยียน ซึ่งยังไม่มีกำหนดโดยคำสั่งศาล บุคคลในความคุ้มครองหรือผู้ปกครองที่ไม่อยู่ในความคุ้มครองอาจร้องขอต่อศาลแขวงในเขตอำนาจที่ผู้ปกครองที่ไม่ได้ถูกเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่นั้นพำนักอยู่ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการปกครองและการเยี่ยมเยียนผู้เยาว์ โดยให้นำบทบัญญัติในอนุมาตรา (d) มาบังคับใช้โดยอนุโลม

(g) การดำเนินการที่เกี่ยวกับการอุปการะและการเยี่ยมเยียนผู้เยาว์ ตามคำสั่งศาลจากรัฐอื่นหลายรัฐศาลอาจนำกฎหมายของการขัดแย้งของรัฐที่ศาลตั้งอยู่มาพิจารณา

(h) (1) ตามวรรค (2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ระบุในอนุมาตรา (d), (e), หรือ (f) ของมาตรานี้ให้รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

(2) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องรับประกันว่าคำสั่งของศาลของรัฐที่ออกตามมาตรานี้ และคำสั่งของศาลแขวงที่ออกตามมาตรานี้จะถูกปฏิบัติตามกระทรวงยุติธรรมจะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมตามที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (c) และ (d) ของมาตรานี้

(I) บิดา-มารดา ในมาตรานี้ หมายความว่ารวมถึงบุคคลใดที่อุปการะผู้เยาว์ตามกฎหมาย ประหนึ่งบิดา-มารดา
มาตรา 3525¹¹ กองทุนชดเชยผู้เสียหาย

(a) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องจ่ายค่าชดเชยหรือค่าตอบแทนสำหรับความตาย หรือบาดเจ็บสาหัสที่เกิดกับบุคคลในความคุ้มครองในระหว่างที่เขาได้รับความคุ้มครองตามหมวดนี้

(b) ภายใน 4 เดือน หลังจากสิ้นสุดปีงบประมาณ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องส่งมอบรายงานค่าใช้จ่ายตามมาตรานี้ให้แก่สภากรองเกรสทุกปี

(c) ให้รัฐมีอำนาจจ่ายค่าชดเชยตามมาตรานี้ จำนวน 1 ล้านเหรียญในปี 1985 และปีงบประมาณต่อไป

(d) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติสำหรับการจ่ายเงินตามมาตรานี้ การชดเชยแก่ผู้เสียหายตามมาตรานี้จะต้องเป็นการชดเชยสำหรับค่าใช้จ่ายตามที่ระบุในมาตรา 3579 (b) ของกฎหมาย ยกเว้นกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ทำการเรียกร้องค่าชดเชยและบำเหน็จบำนาญตามกฎหมายรัฐบาลกลางหรือกฎหมายของรัฐหรือกฎหมายแพ่ง การชดเชยให้จ่ายได้ในส่วนที่ผู้เสียหายหรือกองมรดกของผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยจากแหล่งอื่น รวมทั้งการประกันภัยด้วย การชดเชยตามมาตรานี้ให้จ่ายได้ในกรณีที่การกระทำผิดในวันหรือหลังจากวันที่ประกาศใช้กฎหมายขบถนั้น หากการกระทำผิดเกิดก่อนการประกาศใช้กฎหมาย จะชดเชยได้เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเท่านั้น และให้จ่ายได้ไม่เกิน 25,000 เหรียญ และต้องทำตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติในมาตรานี้

(e) มาตรานี้ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของรัฐต่อประชาชนแต่อย่างใด

¹¹ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3525.html>.

มาตรา 3526¹² การร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกลางกับรัฐบาลของมลรัฐ และการชดเชยค่าใช้จ่ายที่เสียไป

(a) หน่วยงานของรัฐบาลกลางต้องให้ความร่วมมือกับรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ในการดำเนินการตามบทนี้ และต้องจัดหากำลังพลและบริการ เมื่อรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ร้องขอ หากแต่ต้องชดเชยค่าใช้จ่ายให้แก่หน่วยงานนั้น

(b) ในกรณีที่รัฐบาลมลรัฐร้องขอให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ให้ความคุ้มครองป้องกันแก่ผู้ใดตามบทนี้

(1) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจทำความตกลงกับรัฐบาลมลรัฐ โดยให้รัฐบาลมลรัฐตกลงที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการให้ความคุ้มครองป้องกันแก่บุคคลตามกฎหมายนี้ ให้แก่รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

(2) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจทำความตกลงกับรัฐบาลมลรัฐ โดยให้รัฐบาลมลรัฐตกลงว่าจะให้ความร่วมมือกับรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ในการให้ความคุ้มครองป้องกันตามกฎหมายนี้

มาตรา 3527¹³ อำนาจเพิ่มเติมของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) อาจเข้าทำสัญญาหรือข้อตกลงอื่นใดที่คิดว่าจำเป็น เพื่อสามารถดำเนินการตามกฎหมายบทนี้ได้ หากสัญญาหรือข้อผูกพันทำให้ประเทศสหรัฐ เกิดข้อผูกพันต้องใช้จ่ายเงินให้ทำสัญญาได้ในขอบเขตจำนวนเงิน ซึ่งอาจจัดหาได้ล่วงหน้าตามกฎหมายนั้น ๆ

มาตรา 3528¹⁴ คำนิยาม

ตามวัตถุประสงค์ของบทนี้ รัฐ หมายถึง มลรัฐต่างๆ ดาบิล โคลัมเบีย, ปอร์โตริโก และดินแดนที่อยู่ในความครอบครองของประเทศสหรัฐอเมริกา

¹² จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3526.html>.

¹³ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3527.html>.

¹⁴ จาก Internet รหัส <http://www.law.cornell.edu/uscode/18/3528.html>.

ผนวก ข

กฎหมายคุ้มครองป้องกันพยานบุคคลของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

การคุ้มครองป้องกันและชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และหรือพยานในรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้มีกฎหมายอาญาบัญญัติไว้โดยแยกหมวดออกจากกัน เป็นหมวดคุ้มครองป้องกันพยาน และหมวดชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายดังรายละเอียดต่อไปนี้

กฎหมายในปัจจุบันได้ห้ามมิให้ข่มขู่พยานบุคคล และให้จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้เสียหายและพยานรวมทั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้เสียหายและพยานท้องถิ่น

กฎหมายฉบับนี้เป็นการจัดตั้ง โครงการคุ้มครองป้องกันพยานและมอบหมายให้โครงการนี้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เพื่อที่จะจัดหาถิ่นที่อยู่และอาชีพใหม่ รวมทั้งคุ้มครองพยานในคดีอาญา เมื่อปรากฏหลักฐานน่าเชื่อว่าพยานอาจได้รับอันตรายจากการข่มขู่ หรือการแก้แค้น รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) มีอำนาจที่จะทำการตกลงกับพยานบุคคลตามกฎหมายนี้

กฎหมายฉบับนี้ ให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่พยานที่เข้ามาอยู่ในโครงการ โดยการคัดเลือกของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เพราะว่าเขาอาจหรือมีโอกาสตกเป็นเหยื่อของอาชญากร เนื่องมาจากการให้การยืนยันการกระทำของผู้ถูกกล่าวหา

กฎหมายฉบับนี้จัดสรรเงิน จำนวน 3 ล้านดอลลาร์ จากกองทุนสงเคราะห์ผู้เสียหายให้แก่รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เพื่อดำเนินการตามโครงการนี้

หมวดคุ้มครองและป้องกันพยาน¹⁵

มาตรา 14020 ให้จัดตั้งโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานบุคคลในคดีอาญา

มาตรา 14021 ในหมวดนี้

(a) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่ได้รับหมายเรียกหรือคาดว่าจะได้รับหมายเรียกมาให้การเป็นพยานของรัฐในคดีอาญา หรือการพิจารณาของคณะลูกขุน ไม่ว่าคดีนั้นจะมีการฟ้องร้องต่อศาลหรือไม่ก็ตามการมีส่วนร่วมกระทำผิดในคดีอาญาโดยเจตนาหรือไม่ก็ตามไม่ทำให้บุคคลขาดคุณสมบัติการเป็นพยานบุคคล ตามกฎหมายนี้ พยานบุคคลยังรวมถึงครอบครัว เพื่อนฝูง หรือคนรู้จักของพยาน ซึ่งรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เห็นว่าอาจได้รับอันตราย

¹⁵ จาก Internet รหัส http://www.leginfo.ca.gov/pub/bil...ab_856_bill_970926_chaptered.html.

(b) หลักฐานที่น่าเชื่อถือ หมายถึง พยานหลักฐานใดที่ทำให้วิญญูชนทั่วไปเชื่อว่าสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานขั้นขั้นการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้

(c) การคุ้มครองป้องกัน หมายถึง การรับบุคคลเข้าโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานบุคคลซึ่งจัดตั้งโดยกฎหมายนี้ โดยมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) และบุคคลผู้เข้าร่วม

มาตรา 14022 โครงการนี้อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

ในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาใดๆ ในรัฐ เมื่อพนักงานอัยการส่วนท้องถิ่นให้การคุ้มครองและป้องกันพยาน ในกรณีที่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือได้ว่าพยานบุคคลอาจได้รับอันตรายจากการข่มขู่หรือการแก้แค้น ให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ชดเชยค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานให้แก่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น

มาตรา 14023 ให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) พิจารณาเป็นกรณีพิเศษในการให้การ คุ้มครองป้องกันแก่พยานในคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม คดีที่คนร้ายเป็นแก๊ง คดีลักลอบขนส่งยาเสพติด และคดีที่พยานมีโอกาสได้รับภัยอันตรายสูง และควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับ พยานที่เป็นคนชรา เด็ก ผู้บาดเจ็บในเหตุทะเลาะวิวาทในครอบครัว ผู้อ่อนแอ ผู้พิการทุพพลภาพ และผู้เสียหายในคดี ซึ่งเป็นที่รังเกียจของสังคม (Hate Crime) เช่น การทำร้ายร่างกายเฉพาะคนดำหรือพวกฮอโมเซ็กซ์ชวล

มาตรา 14024 รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการให้ความคุ้มครองและป้องกันพยาน และชดเชยค่าใช้จ่ายที่รัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่นใช้จ่ายไปในการป้องกันพยานบุคคลจากอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือเพื่อให้พยานบุคคล มีสุขภาพดี มีความปลอดภัยและมีความเป็นอยู่ที่ดี และให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ชดใช้ค่าใช้จ่ายของรัฐ และหน่วยงานท้องถิ่นในกรณีดำเนินการต่อพยานบุคคลดังต่อไปนี้

(a) การให้ความคุ้มครองอันตรายแก่พยานบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในช่วงเวลา ระหว่างและหลังจากเสร็จสิ้นขบวนการยุติธรรม

(b) การเปลี่ยนแปลงหรือย้ายถิ่นที่อยู่และอาชีพ

(c) ค่าที่พัก

(d) ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนชื่อ - ชื่อสกุล

(e) ค่าขนย้ายหรือจัดเก็บทรัพย์สินของพยาน

(f) ค่าครองชีพ ซึ่งรวมถึงค่าอาหาร ค่าเดินทาง ค่าสาธารณูปโภคและค่ารักษา

พยาบาล

(g) คำใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General)

มาตรา 14025 สัญญาการเข้าโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และระบุถึงหน้าที่รับผิดชอบของบุคคลที่จะเข้ามารับการคุ้มครอง ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการทำสัญญา และบุคคลนั้นจะต้องยอมรับเงื่อนไขดังต่อไปนี้ทุกข้อ

(a) ถ้าเป็นพยานที่เห็นเหตุการณ์ต้องให้การเป็นพยาน และเปิดเผยข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(b) ไม่กระทำความผิดกฎหมายอาญาใด

(c) ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการหลีกเลี่ยงการถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังจากผู้อื่นที่ประสงค์จะไม่ให้พยานมาให้การยืนยันการกระทำผิด

(d) ต้องยินยอมตามข้อผูกพันทางกฎหมายและสัญญาทางแพ่งที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

(e) ต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของรัฐ ผู้รับผิดชอบโครงการคุ้มครองป้องกันพยาน

(f) แต่งตั้งหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นเป็นผู้แทนในการรับหมาย

(g) ต้องให้สัญญาโดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรและสาบานตนเกี่ยวกับข้อผูกพันตามกฎหมายรวมทั้งการอุปการะเลี้ยงดู และการไปเยี่ยมเยียนบุตร - ธิดา หรือผู้รับการอุปการะเลี้ยงดู

(h) ถ้าอยู่ระหว่างการรอลงอาญา หรือพักการลงโทษต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ

(i) ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่โครงการทราบถึงกิจกรรม และถิ่นที่อยู่ของตนเองเป็นประจำ

มาตรา 14025 รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและอาญา ในกรณีไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามสัญญาข้อตกลงการเข้ามาในโครงการคุ้มครองป้องกันพยาน ถ้าหากพยานไปกระทำความผิดกฎหมายระหว่างที่อยู่ในโครงการ

มาตรา 14026 กองทุนสำหรับโครงการนี้ให้ใช้ได้ในปีถัดไปนี้

(a) เพื่อคุ้มครองป้องกันพยานบุคคล เมื่อมีพยานหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าเขาอาจได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจจากการข่มขู่หรือแก่แค้น อันเนื่องจากการให้การเป็นพยาน

(b) เพื่อจัดหาถิ่นที่อยู่และหรืออาชีพใหม่ให้แก่พยานอันเป็นการชั่วคราวหรือถาวร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และความเป็นอยู่ที่ดีของพยานในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

(c) เพื่อใช้จ่ายในการบริหาร โครงการคุ้มครองป้องกันพยาน

มาตรา 14026.5 เพื่อให้บรรลุดุฎประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้ พยานบุคคลที่จะได้รับคุ้มครองป้องกันจากโครงการต้องได้รับความยินยอมจากรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เนื่องจากเขาเป็นหรืออาจเป็นเหยื่ออาชญากรรมอันเนื่องมาจากการให้การเป็นพยานยืนยันการกระทำผิด

มาตรา 14027 รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เป็นผู้กำหนดระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ซึ่งประกอบด้วย

(a) ระเบียบปฏิบัติซึ่งหน่วยงานของมลรัฐและท้องถิ่นต้องดำเนินการ เพื่อขอรับเงินสนับสนุนในการใช้จ่ายเงินในโครงการคุ้มครองป้องกันพยาน

(b) ระเบียบ และมาตรฐานการปรับระเบียบเกี่ยวข้อง เพื่อรับบุคคลเข้าในการคุ้มครองป้องกัน

มาตรา 14028 รัฐบาลของรัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐบาลส่วนท้องถิ่นภายในมลรัฐ รวมทั้งข้าราชการและข้อมได้รับความคุ้มครองจากการฟ้องร้องทั้งในทางแพ่งและอาญา อันเนื่องมาจากการปฏิเสธหรือยกเลิกการรับบุคคลเข้าสู่โครงการคุ้มครองและป้องกันพยานตามกฎหมายนี้

มาตรา 14029 ข้อมูลเกี่ยวกับพยานบุคคลที่เข้าร่วมโครงการตามกฎหมายนี้ จะต้องถูกปกปิดเป็นความลับ และไม่สามารถเปิดเผยได้ตามกฎหมายข้อมูลสาธารณะของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

มาตรา 14030 (a) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องแต่งตั้งผู้ประสานงานกับหน่วยตำรวจมาร์เชล (หน่วยงานรับผิดชอบโครงการคุ้มครองและป้องกันพยานของรัฐบาลกลาง) เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในการดำเนินการตามรัฐบาลกลางมีอำนาจรวมทั้งการดำเนินการที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 14024 ผู้ประสานงานจะต้องร้องขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางในการดำเนินการที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและป้องกันพยานตามกฎหมายนี้

(b) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องใช้ทรัพยากรที่สามารถใช้ได้ของรัฐบาลกลางเพื่อให้โครงการนี้ดำเนินการไปได้ และเพื่อให้บรรลุดุฎประสงค์ รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องตั้งผู้ประสานงานกับกระทรวงยุติธรรม

(c) รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) และคณะกรรมการควบคุมต้องกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาสูงสุดซึ่งกองทุนสำหรับโครงการคุ้มครองป้องกันพยาน

มาตรา 14031 ภายในระยะเวลา 1 ปี หลังจากที่กฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ต้องจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานะทางการเงินและการดำเนินการของโครงการนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรทราบอย่างช้าไม่เกินวันที่ 1 มกราคม ของทุกปี

มาตรา 14032 ค่าใช้จ่ายในการบริหารของรัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ในการดำเนินการตามกฎหมายนี้ ต้องไม่เกินร้อยละ 5 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดของการดำเนินการตามกฎหมายนี้

มาตรา 14033 (a) ผู้ว่ากรัฐต้องระบุจำนวนเงินชัดเจนในงบประมาณของรัฐ เพื่อจะนำมาบริหารกองทุนคุ้มครองและป้องกันผู้เสียหายและพยาน หากมีรายจ่ายเกินกว่าจำนวนที่ได้รับจากรัฐบาลกลาง

(b) จุดประสงค์ของกฎหมายนี้เป็นความตั้งใจของสภาผู้แทนราษฎรที่จะให้งบประมาณแก่กองทุนเกินจำนวนระบุใน (a) เพื่อให้รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) ดำเนินการตามกฎหมายนี้

บทเฉพาะกาล

ให้นำงบประมาณจำนวน 3 ล้านดอลลาร์ จากกองทุนชดเชยผู้เสียหายให้แก่รัฐมนตรียุติธรรม (The Attorney General) เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายนี้

กฎหมายชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา

ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย

หมายเหตุ (1) กฎหมายปัจจุบันให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมของรัฐ (State Board of Control) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายและตัวแทนของผู้เสียหาย (derivative victim) ในด้านความสูญเสียทางการเงิน ซึ่งเขาได้รับจากการกระทำผิด

กฎหมายปัจจุบันบัญญัติให้ผู้เสียหายดำเนินการขอความช่วยเหลือภายใน 1 ปี หลังเกิดคดีหรือเมื่อผู้เสียหายอายุครบ 18 ปี แล้วแต่ว่าระยะเวลาใดจะถึงภายหลัง และคณะกรรมการหากมีเหตุจำเป็นมีอำนาจขยายระยะเวลาการร้องขอได้อีกไม่เกิน 3 ปี

กฎหมายฉบับนี้จะเปลี่ยนคำนิยามของการกระทำผิดใหม่ เพื่อจะจำกัดขอบเขตของการช่วยเหลือและจะทบทวนคำนิยามของตัวแทนของผู้เสียหายและการได้รับบาดเจ็บอันตราย กฎหมายฉบับนี้จะทบทวนระยะเวลาที่ต้องขอรับการช่วยเหลือให้ต้องขอภายใน 1 ปี หลังจากตัวแทนของผู้เสียหายมีอายุครบ 18 ปี และคณะกรรมการควบคุมมีอำนาจขยายระยะเวลาออกไปได้อีก แต่ไม่เกิน 3 ปี หากเห็นว่ามีเหตุจำเป็น

(2) กฎหมายปัจจุบันได้บัญญัติไว้ถึงกรณีที่ตัวแทนของผู้เสียหายไม่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือ กฎหมายฉบับนี้จะทบทวนกรณีดังกล่าวด้วย

(3) กฎหมายปัจจุบันนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพจิตของตัวแทนของผู้เสียหาย เมื่อการรักษาที่มีความจำเป็นและเป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิด

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติถึงผู้แทนของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้อุปการะผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์ในความผิดประทุษร้ายทางร่างกายและทางเพศ และมีคุณสมบัติที่จะรับค่าชดเชยค่าเสียหาย

หมวดคดีใช้ค่าเสียหาย¹⁶

Section 1 ให้แก้ไขบัญญัติในมาตรา 13960 และใช้ข้อความใหม่ดังนี้

(a) (1) ผู้เสียหาย หมายถึง พลเมืองของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ครอบครัวของทหารที่ฐานทัพตั้งอยู่ในรัฐแคลิฟอร์เนียหรือสมาชิกของครอบครัวที่อาศัยอยู่กับครอบครัวของทหาร ซึ่งได้รับอันตรายหรือถึงแก่ความตาย เนื่องจากผล โดยตรงของการกระทำผิด

(2) ผู้แทนของผู้เสียหาย หมายถึง พลเมืองของมลรัฐแคลิฟอร์เนียที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้

(A) ในขณะที่เกิดเหตุเกี่ยวข้องกับบิดา มารดา พี่น้อง สามเณร-ภรรยา หรือบุตรธิดาของผู้เสียหาย

(B) ในขณะที่เกิดเหตุอาศัยอยู่ที่พักอาศัยของผู้เสียหาย

(C) เคยอาศัยอยู่ที่พักอาศัยของผู้เสียหาย ไม่น้อยกว่า 2 ปี และมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหายเทียบเคียงได้กับความสัมพันธ์ตาม (A)

(D) เป็นสมาชิกอื่นในครอบครัวของผู้เสียหาย รวมทั้งคู่หมั้น และเห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิด

(E) เป็นผู้อุปการะคนสำคัญของผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์หรือเยาวชน แต่ไม่ได้เป็นผู้อุปการะคนสำคัญของผู้เยาว์หรือเยาวชนในขณะที่มีการกระทำผิด

(b) อันตราย หมายความว่า รวมถึงอันตรายทั้งทางร่างกายหรือจิตใจหรือทั้งสองอย่าง อย่างไรก็ตามไม่หมายความรวมถึงอันตรายแก่จิตใจ ถ้าอันตรายแก่จิตใจนั้นไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการที่ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กายหรือเชื่อว่าจะได้รับอันตรายแก่กาย

(c) การกระทำผิด หมายถึง การกระทำผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ ซึ่งบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วนได้กระทำในรัฐแคลิฟอร์เนียและก่อให้เกิดอันตรายแก่พลเมืองของรัฐนี้ รวมทั้งการกระทำผิดและการก่อการร้ายตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 2331 ของ พ.ร.บ. ฉบับที่ 12 ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้กระทำต่อพลเมืองของรัฐไม่ว่าจะกระทำผิดดังกล่าวมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

¹⁶ จาก Internet รหัส http://www.leginfo.ca.gov/pub/bil...-535-bill_970724-

(1) อันตรายหรือความตายที่เกิดจากการกระทำโดยเจตนาขั้วขั้วรถยนต์ เครื่องบิน หรือเรือเพื่อให้เกิดอันตรายหรือความตายนั้น

(2) อันตรายหรือความตายที่เกิดจากผู้ควบคุมยานพาหนะที่ฝ่าฝืน มาตรา 20001 ของกฎหมายยานพาหนะ

(3) อันตรายหรือความตายที่เกิดจากบุคคลที่เสพยา หรือยาเสพติดบังคับยานพาหนะเครื่องบินหรือเรือ

(4) อันตรายหรือความตายที่เกิดจาก ผู้ขับขั้วรถยนต์หลบหนีความผิดที่เข้าร่วมกระทำผิด หรือมีส่วนรู้เห็นในการกระทำนั้นจากที่เกิดเหตุในทันทีทันใด

การกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ หมายถึง การกระทำผิดกรรมเดียวหรือการกระทำผิดหลายกรรมที่เกิดจากการกระทำเดียว ซึ่งต้องเป็นผลต่อเนื่องกัน ไม่ว่าจะกระทำโดยบุคคลคนเดียว หรือหลายคนก็ตาม

(d) ความสูญเสียทางทรัพย์สิน หมายถึง ค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้ ซึ่งผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายไม่สามารถได้รับการชดใช้จากผู้ใด

(1) ค่ารักษาพยาบาลหรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องที่เกิดกับผู้เสียหาย รวมถึงค่ารักษาทางสุขภาพจิตความเสียหายที่เกิดกับเครื่องช่วยในการมองเห็น ได้ยิน เกี่ยวกับทันตกรรม หรืออวัยวะเทียมใดที่ถูกเอาไปสูญหายหรือถูกทำลายระหว่างการกระทำผิดและเกิดจากการกระทำผิดโดยตรง

(2) ค่ารักษาพยาบาลทางจิตใจ หรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลจากการกระทำผิดโดยตรง ค่ารักษาพยาบาลทางจิตใจสามารถได้รับการชดใช้เมื่อได้ปรึกษากับบุคคลดังต่อไปนี้

(A) บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้รักษาทางกายภาพ ซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ให้รักษาโรคจิตจากสมาคมโรคจิตและประสาทของสหรัฐอเมริกา

(B) บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตประกอบโรคศิลป์ให้ป็นนักจิตวิทยาภายใต้กฎหมายธุรกิจและอาชีพ

(C) บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้ป็นนักสังคมจิตวิทยาภายใต้กฎหมายธุรกิจ และอาชีพ

(D) บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้ป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งงาน ครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตร ตามกฎหมายธุรกิจและอาชีพ

(E) บุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้ป็นผู้ช่วยนักจิตวิทยา ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของนักจิตวิทยาที่ได้รับใบอนุญาตหรือสมาคมนักจิตวิทยาตามกฎหมายธุรกิจและอาชีพ

(F) บุคคลที่ได้ลงทะเบียนไว้กับคณะกรรมการจิตวิทยา ซึ่งได้ทำงานให้กับองค์การสาธารณสุข ตามกฎหมายธุรกิจและอาชีพ

(G) บุคคลที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ฝึกหัดงานเกี่ยวกับงานที่ปรึกษาด้านการแต่งงาน ครอบครัวและเลี้ยงดูบุตร ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของที่ปรึกษาที่ได้รับใบอนุญาต, นักสังคม จิตวิทยา หรือนักจิตวิทยาที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายธุรกิจและอาชีพ

(H) บุคคลที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ช่วยนักสังคมจิตวิทยาภายใต้การกำกับดูแลของ นักสังคมจิตวิทยา, นักจิตวิทยาหรือคณะกรรมการจิตวิทยา

(3) การสูญเสียรายได้ของผู้เสียหาย หรือการสูญเสียค่าอุปการะเลี้ยงดู ของผู้แทนของผู้เสียหาย การสูญเสียดังกล่าวต้องเกิดจาก หรืออาจจะเกิดจากผลโดยตรงของ อันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือความตาย

(4) ความสูญเสียทางทรัพย์สิน หมายถึงรวมถึงค่าใช้จ่ายในการบำบัด รักษาโดยพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งได้รับการรับรองจากกฎหมายของมลรัฐ

(5) ค่าใช้จ่ายในการบำบัดรักษาทางจิตใจให้แก่ครอบครัวของผู้เสียหาย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรักษาผู้เสียหาย เนื่องจากผลของการกระทำผิดนั้น ไม่ว่าความสัมพันธ์ทาง ครอบครัวจะมีอยู่หรือไม่ขณะเกิดเหตุ

(e) คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการควบคุมของมลรัฐ (The State Board of Control)

(f) ศูนย์ผู้เสียหาย หมายถึง ศูนย์ที่กฎหมายนี้

(g) ที่ปรึกษาทางเพื่อน (Peer Counselor) หมายถึง ผู้จัดการบริการรักษา สุขภาพจิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในการปรึกษาบุคคลที่ได้รับผลกระทบกระเทือนทางจิตใจแก่ ผู้เสียหายคดีฆาตกรรม และได้รับอนุญาตให้การปรึกษาดังกล่าวจากรัฐ

Section 2 ให้แก้ไข มาตรา 13960.6 ดังนี้

หากกองทุนมีจำนวนเพียงพอ คณะกรรมการอาจพิจารณาให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ ผู้แทนของผู้เสียหาย ที่ถึงแก่ความตายซึ่งอาจเป็นพลเมืองของรัฐอื่น แต่มีคุณสมบัติครบถ้วน หาก การตายของผู้เสียหายเป็นผลโดยตรงของการกระทำผิด

Section 3 ให้แก้ไข มาตรา 13961 ดังนี้

13961 (a) ผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายอาจขอรับการชดใช้ค่าเสียหายจาก คณะกรรมการได้

(b) คณะกรรมการต้องจัดหาแบบฟอร์มการขอรับการชดใช้ค่าเสียหาย ตาม (a) ในแบบฟอร์มต้องให้ภาษาที่เข้าใจง่าย และระบุรายละเอียดขั้นต่ำต่อไปนี้

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับการชดใช้ รูปแบบของการชดใช้และจำนวนเงิน สูงสุดของการชดใช้ค่าเสียหาย

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอรับการชดใช้

(3) ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องที่คณะกรรมการเห็นว่าจำเป็น

(4) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพ และสถานที่ตั้งของศูนย์ชดใช้ค่าเสียหาย ส่วนท้องถิ่น

(c) ระยะเวลาในการขอสมัครรับการชดใช้ค่าเสียหายต้องมีกำหนด 1 ปี หลังเกิดเหตุ หรือ 1 ปีหลังจากที่ผู้เสียหายมีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ แล้วแต่ระยะเวลาที่จะถึง ภายหลัง และหากมีเหตุจำเป็นคณะกรรมการอาจขยายระยะเวลาดังกล่าวได้

(d) การสมัครขอรับการชดใช้ค่าเสียหายต้องมีการให้สัตยาบันเกี่ยวกับ คุณสมบัติของผู้เสียหายหรือผู้แทนผู้เสียหาย หากผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์หรือ คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ต้องมีการให้สัตยาบันโดยผู้ปกครองหรือผู้แทน ตามกฎหมายของบุคคลนั้น หากมีการทุจริตในการให้สัตยาบันต้องมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ใบสมัครขอรับการชดใช้ค่าเสียหายต้องระบุรายละเอียดดังนี้

(1) รายละเอียดพฤติการณ์การกระทำผิด ตลอดจนวันเวลา และสถานที่เกิดเหตุ
 (2) บัญชีค่าใช้จ่าย รวมทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในพิธีศพ รายได้ที่สูญเสียไป หรือค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ผู้แทนผู้เสียหายขาดรายได้ไป รวมทั้งจำนวนเงินชดเชยที่ผู้ขอรับการชด ใช้ได้รับหรือจะได้รับจากแหล่งอื่น

(3) รายงานแสดงความพิกار (ถ้ามี) ซึ่งเป็นผลจากอันตรายที่ได้รับ

(4) คำยินยอมให้คณะกรรมการ หรือศูนย์ผู้เสียหายส่วนท้องถิ่นตรวจสอบความ ถูกต้องข้อความในใบสมัคร

(5) ข้อมูลใดๆ ที่คณะกรรมการต้องการเพิ่มเติม

Section 4 ให้แก้ไข มาตรา 13964 ดังนี้

13964 (a) หลังจากได้ตรวจสอบพยานหลักฐานในใบสมัครแล้ว คณะกรรมการ ต้องยอมรับใบสมัครหากมีหลักฐานเชื่อได้ว่าการที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายได้รับอันตราย แก่ร่างกายหรือจิตใจเป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิดและทำให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สิน

(b) คณะกรรมการอาจปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือทั้งหมดหรือบางส่วน หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าการปฏิเสธนั้นสมเหตุสมผล ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมใน การกระทำผิดของผู้เสียหาย หรือการขอรับค่าชดใช้ หรือการได้รับอันตราย หรือตายของบุคคลนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมในการกระทำผิด

(c) ผู้เสียหายจะขาดคุณสมบัติที่จะได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย หากปรากฏว่า

(1) คณะกรรมการตรวจพบว่า ผู้เสียหายรู้เห็นหรือจะเข้าร่วมในการ กระทำผิดด้วยหรือ

(2) คณะกรรมการพบว่าผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการ จับกุมและฟ้องร้องผู้กระทำผิด

(d) ผู้แทนของผู้เสียหายจะขาดคุณสมบัติได้รับการชดใช้ค่าเสียหายหากปรากฏว่า

(1) คณะกรรมการพบว่าผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายรู้เห็นหรือจะเข้าร่วมในการกระทำผิดนั้นด้วย หรือ

(2) คณะกรรมการพบว่าผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการจับกุมและฟ้องร้องผู้กระทำผิดนั้น

(e) การขาดคุณสมบัติตามบทบัญญัติในวรรค (2) ของอนุมาตรา (c) และวรรค (2) ของอนุมาตรา (d) หากเป็นกรณีทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว (domestic violence) การขอสมัครรับชดใช้ค่าเสียหายจะไม่ถูกปฏิเสธ เนื่องจากผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ หากปรากฏว่าได้มีการร้องทุกข์, ผู้เสียหายไม่ได้ให้การเท็จ และปรากฏเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เสียหายได้รับคำสั่งศาล ให้ได้รับการคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่ (a restraining order)

(2) ผู้เสียหายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากกลัวว่าอาจเกิดอันตรายต่อตนเองหรือครอบครัวจากการแก้แค้น

(3) ผู้กระทำผิดถูกฟ้องร้องต่อศาลในความผิดที่ได้กระทำให้ไป

(4) ผู้กระทำผิดถูกส่งเข้ารับการรักษาตัวในโครงการฟื้นฟูจิตใจ เนื่องจากความผิดที่ตนได้กระทำให้ไป

(5) ผู้กระทำผิดไม่ถูกส่งตัวฟ้องต่อศาล ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดของผู้เสียหาย รวมทั้งการที่ผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย ผู้ต้องหาหลบหนี พยานหลักฐานทางคดีไม่พอฟ้องผู้ต้องหา ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในความผิดข้อหาอื่น (Plea bargaining) หรือไม่สามารถติดตามพยานสำคัญซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายมาให้การในชั้นศาลได้

การขอรับการชดใช้ค่าเสียหายในคดีทะเลาะวิวาทภายในครอบครัวจะกระทำได้อต้องเป็นกรณีที่ได้มีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ภายใน 30 วัน หลังเกิดเหตุ

ขอรับการชดใช้ค่าเสียหายของผู้แทนของผู้เสียหายที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ในคดีทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว จะไม่ขาดคุณสมบัติตามสาเหตุในอนุมาตรา (b) (d) หรือ (e)

(f) การสมัครขอรับการชดใช้ค่าเสียหายจะไม่ถูกปฏิเสธเนื่องจากไม่มีการร้องทุกข์ หากว่าการไม่ร้องทุกข์นั้นไม่เกิดจากการกระทำตามอนุมาตรา (c) หรือ (d) และการสมัครขอรับการชดใช้ค่าเสียหายจะไม่ถูกปฏิเสธถ้ามีการร้องทุกข์ แต่ว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องคดี หากว่าการสั่งไม่ฟ้องไม่ได้เกิดจากการกระทำตามอนุมาตรา (c) หรือ (d)

(h) หากผู้ปกครองที่ไม่มีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน ในคดีความผิดต่อเด็กให้ความร่วมมือกับอัยการหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานพิทักษ์ปกป้องสิทธิของเด็ก โดยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินคดี จะถือว่าผู้ปกครองนั้นให้ความร่วมมือตามความหมายของ

กฎหมายนี้ และมีคุณสมบัติในการรับการชดเชยค่าเสียหายในฐานะผู้แทนของผู้เสียหาย ตามวรรค
 ย่อย (C) ของวรรค (1) อนุมาตรา (a) ของมาตรา 13965

Section 5 ให้แก้ไข มาตรา 13965 ดังต่อไปนี้

13965 (a) ถ้าผู้ขอรับการชดใช้ค่าเสียหายมีคุณสมบัติครบถ้วน คณะกรรมการจะ
 ต้องพิจารณาว่าความช่วยเหลือแบบใด จะบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้แทนของ
 ผู้เสียหายมากที่สุด คณะกรรมการสามารถดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้ชดใช้ค่าเสียหาย สำหรับคำรักษาพยาบาลทางสุขภาพจิต เมื่อการรักษานั้นมี
 ความจำเป็นและเป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิดให้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

(A) ผู้เสียหายให้จ่ายเป็นจำนวนเงินไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์

(B) ผู้แทนของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้ปกครอง พี่น้อง บุตร - ธิดา สามีหรือ
 ภรรยา หรือคู่หมั้นของผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งเสียชีวิตจากการกระทำผิดให้จ่ายเป็นเงินจำนวน
 ไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์

(C) แทนของผู้เสียหาย ตามวรรคย่อย (A), (B), (C) หรือ (D) ของวรรค (2)
 อนุมาตรา (a) ของมาตรา 13960 ซึ่งเป็นผู้ปกครองหรืออุปการะเลี้ยงดูผู้เสียหายที่เป็นเด็กและ
 เยาวชนในคดีล่วงละเมิดทางเพศหรือทางร่างกาย และมีคุณสมบัติไม่ขัดตามอนุมาตรา (b) หรือ (d)
 ของมาตรา 13964 ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์ และให้จ่ายแก่ผู้แทนของ
 ผู้เสียหายได้จำนวนไม่เกิน 2 คน

(D) ผู้แทนของผู้เสียหายที่ไม่มีสิทธิรับการชดใช้ค่าเสียหายตามวรรคย่อย
 (B) หรือ (C) ให้จ่ายได้เป็นเงินไม่เกิน 3,000 ดอลลาร์ เป็นคำรักษาพยาบาลทางจิตใจของผู้แทน
 ของผู้เสียหายตามวรรคย่อย (E) ของวรรค (2) ของอนุมาตรา (a) ของมาตรา 13960 หากแต่จะได้รับการ
 การชดใช้ต่อเมื่อการรักษานั้นมีความจำเป็นต่อการรักษาผู้เสียหาย

คณะกรรมการมีอำนาจให้คำตอบแทน โดยตรงแก่ผู้ให้การรักษาทางจิตวิทยา และ
 จิตเวช ตามมาตรา 13837 ของประมวลกฎหมายอาญา หรือให้คำตอบแทนแก่ผู้เสียหายหรือผู้แทน
 ของผู้เสียหายเท่ากับจำนวนเงินที่ใช้จ่ายไปในการรักษาพยาบาลทางจิตเวช ซึ่งเป็นผลโดยตรงจาก
 การกระทำผิด การชดเชยเกี่ยวกับคำรักษาพยาบาลทางจิตเวช ซึ่งรักษาโดยศูนย์ข่มขืนต้องชดเชยให้
 ภายใน 90 วัน หลังจากได้รับเรื่อง

เมื่อหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งศาล อัยการ ตำรวจ หน่วยปกป้องสิทธิเด็ก หรือ
 หน่วยราชการอื่นใด ส่งตัวผู้เสียหายไปรักษาตัวที่องค์กรเพื่อการกุศลของเยาวชน หน่วยงานการ
 กุศลนี้จะได้รับการชดเชยค่าบริการตามปกติซึ่งต้องไม่สูงกว่าจำนวนเงินที่คณะกรรมการกำหนดไว้
 และเป็นกรณีที่ผู้เสียหายมีคุณสมบัติจะได้รับการชดใช้ตามกฎหมายนี้ และผู้เสียหายไม่สามารถ
 ได้รับการชดใช้จากแหล่งอื่น

ค่าตอบแทนสำหรับการรักษาที่ศูนย์ข่มขืน (Rape crisis center) จะต้องไม่เกิน 15 ดอลลาร์ ต่อชั่วโมง สำหรับการรักษาเป็นเวลารวมไม่เกิน 10 ชั่วโมง

(2) มีอำนาจจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายเป็นจำนวนเท่ากับรายได้ที่สูญเสียไป ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการได้รับบาดเจ็บอันตราย คณะกรรมการต้องไม่ชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปไม่เกินกว่า 2 ปี ติดต่อกัน หากแต่การชดเชยรายได้นี้อาจได้รับต่อไปอีก 1 ปี ถ้าผู้เสียหายได้ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการฝึกอาชีพ หรือโครงการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ หรือแสดงให้เห็นคณะกรรมการพอใจว่า เพราะของผู้เสียหายได้รับความพินิจ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำผิด ทำให้เขาไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ หรือการบำบัดฟื้นฟู ถ้าคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรชดเชยรายได้ให้แก่ผู้เสียหาย การจ่ายเงินชดเชยรายได้ที่สูญเสียไป หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าจะมีระยะเวลานานกว่า 6 เดือน ก็ให้จ่ายเป็นรายเดือน

(3) มีอำนาจจ่ายเงินชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ผู้แทนของผู้เสียหาย ตามวรรคย่อย (A) และ (B) ของวรรค (2) ของอนุมาตรา (a) ของมาตรา 13960 หรือของมาตรา 139606 ซึ่งอยู่ในความอุปการะตามกฎหมายของผู้เสียหายในขณะที่เกิดเหตุ ดังนี้

(A) คณะกรรมการต้องไม่จ่ายชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่บุคคลที่บรรลุนิติภาวะนานเกินกว่าสองปี และจะต้องไม่ขยายระยะเวลาให้เกินกว่าสามปี นับจากเหตุเกิด

(B) คณะกรรมการต้องจ่ายชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้เยาว์ จนกว่าเขาจะมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์

(C) จำนวนเงินชดเชยค่าอุปการะเลี้ยงดูที่จะจ่ายให้ตัวแทนของผู้เสียหายรวมแล้วต้องไม่เกิน 46,000 ดอลลาร์ ต่อการกระทำผิดหนึ่งครั้ง

(4) มีอำนาจจ่ายค่าฝึกอบรมวิชาชีพ หรือการฝึกอบรมที่คล้ายคลึงกันให้แก่ผู้เสียหาย

(5) หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม คณะกรรมการมีอำนาจขอผลการตรวจสอบ หรือรายงานเกี่ยวกับการตรวจรักษาจิตวิทยา จิตเวช ในกรณีเป็นความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางล่วงละเมิดทางเพศ ผู้จัดทำข้อมูลต้องเคยมีประสบการณ์ตรวจรักษาผู้เสียหายในคดีเช่นนี้มาก่อน ในคดีความผิดทำร้ายร่างกายหรือล่วงละเมิดทางเพศกับเด็ก ผู้จัดทำข้อมูลต้องเคยมีประสบการณ์ตรวจรักษากับผู้เสียหายที่เป็นเด็กก่อน อย่างไรก็ตามให้จ่ายชดเชยค่าเสียหายไปก่อนจนกว่าจะเสร็จสิ้นการตรวจสอบข้อมูลและตัดสินใจครั้งใหม่

(6) เมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตายเนื่องจากการกระทำผิด คณะกรรมการอาจจ่ายเงินชดเชยค่ารักษาพยาบาล หรือค่าพิธีศพให้แก่บุคคลใดก็ตามที่ไม่หวังผลตอบแทน และได้ใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลหรือค่าทำพิธีศพให้แก่ผู้เสียหายไปแล้ว แต่ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่กำหนดไว้ หรือไม่เกินอำนาจของคณะกรรมการ

(7) จำนวนเงินทั้งหมดที่ชดเชยให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหาย ต้องไม่เกิน 23,000 ดอลลาร์ และสามารถจ่ายเพิ่มได้หากไม่ขัดต่อมาตรานี้

(8) ในกรณีที่ผู้เสียหายร้องขอให้คณะกรรมการพิจารณา จ่ายชดเชย รายได้ที่สูญเสียไปเป็นลำดับแรก คณะกรรมการจะไม่ชดเชยค่ารักษาพยาบาลจากอันตราয়แก่กาย หรือจิตใจ ยกเว้นหากผู้เสียหายร้องขอและหลังจากได้คำนวณแล้วพบว่าการชดเชยเงินค่ารักษา พยาบาลจะไม่ทำให้ค่าชดเชยได้ที่สูญเสียไปลดน้อยลง

(9) คณะกรรมการอาจจ่ายค่ารักษาพยาบาลโดยตรงให้แก่ผู้จัดหาบริการ ให้แก่ผู้เสียหายตาม มาตรานี้ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้เสียหายคัดค้าน

(b) ความช่วยเหลือที่ได้รับจากกฎหมายฉบับนี้ จะไม่ทำให้ผู้เสียหายหรือ ผู้แทนของผู้เสียหายขาดคุณสมบัติในการขอรับความช่วยเหลือด้านอื่นจากหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ

(c) การจ่ายค่าชดเชยอาจจะจ่ายเป็นครั้งเดียวหรือเป็นงวดก็ได้ ในการจ่าย เป็นงวดนั้นคณะกรรมการอาจเพิ่ม ลดหรือยกเลิกค่าชดเชยตามที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหาย ต้องการ โดยคำนึงถึงการใช้จ่ายเงินให้ผู้เสียหายหรือผู้แทนของผู้เสียหายมากที่สุดตามที่กำหนดใน กฎหมายนี้

(d) คณะกรรมการต้องจ่ายค่าทนายความที่ดำเนินการให้แก่ผู้สมัครขอรับ ค่าชดเชยเป็นจำนวนร้อยละ 10 ของค่าชดเชยหรือ 500 ดอลลาร์ (อย่างไร้จำนวนน้อยกว่า) ต่อ ผู้เสียหาย หรือผู้แทนของผู้เสียหายหนึ่งคน ทนายความที่ได้รับค่าตอบแทนจากหน่วยงานหรือ กองทุนอื่นจะทำให้ขาดคุณสมบัติได้รับค่าตอบแทน ตามมาตรานี้ ค่าตอบแทนนี้เป็นจำนวนเงินที่อยู่ นอกเหนือจจำนวนเงินที่คณะกรรมการมีอำนาจจ่ายได้ตามอนุมาตรา (d) ของมาตรา 13969.1

(e) ห้ามมิให้ทนายความเรียกหรือรับค่าบริการใดจากการดำเนินงานใด ที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการตามกฎหมายนี้ ยกเว้นค่าตอบแทนที่กำหนดตามกฎหมายนี้

(f) ค่าชดเชยสูงสุดที่กำหนดไว้ วรรค (3) ของอนุมาตรา (a) สามารถเพิ่ม ได้ถึง 46,000 ดอลลาร์ หากกองทุนของรัฐบาลกลางสามารถให้การสนับสนุนได้

(g) อย่างไรก็ตามอนุมาตรา (a) และ (f) ผู้เสียหายที่ได้รับบาดเจ็บ อันตราয়ระหว่าง 1 มกราคม 1985 ถึง 31 ธันวาคม 1985 สามารถได้รับค่าชดเชยสูงสุด 46,000 ดอลลาร์ หากกองทุนของรัฐบาลกลางสามารถให้การสนับสนุนได้

(h) อย่างไรก็ตาม หากมีข้อขัดแย้งใด คณะกรรมการอาจเพิ่มค่าชดเชยตาม วรรค (1) ของอนุมาตรา (a) ให้แก่ผู้เสียหายซึ่งได้ขอรับค่าชดเชยกับคณะกรรมการภายหลัง 1 ธันวาคม 1982 แต่ต้องเป็นผู้เสียหายในคดีละเมิดทางเพศ หรือเป็นเยาวชนในขณะที่ได้รับค่าชดเชย

(i) หากได้รับความเห็นชอบค่าชดเชยสำหรับการรักษาพยาบาลต้องจ่าย ให้ภายใน 90 วัน นับแต่วันสมัครขอรับค่าชดเชย และคณะกรรมการต้องให้ค่าตอบแทนแก่ผู้รักษา

พยาบาลแก่กายภาพหรือทางจิตใจจนกว่าจะมีการตรวจสอบข้อมูลใหม่ หากคณะกรรมการเห็นควรจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าวต้องแจ้งให้ผู้ทำการรักษาทราบภายใน 30 วัน

(j) คณะกรรมการอาจกำหนดอัตราสูงสุดและข้อจำกัดในการให้บริการสำหรับการชดเชยของค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งค่าปรึกษา ส่วนค่ารักษาและบริการทางสุขภาพจิตต้องไม่เกินค่าบริการ โดยเฉลี่ยของรัฐ

(k) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบัญญัติไว้ในกฎหมายนี้ จะไม่มีผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่คณะกรรมการมีอยู่ ยกเว้นในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนใน section (1)

(m) คณะกรรมการมีอำนาจจ่ายชดเชยค่ารักษาสุขภาพจิตเกินจำนวนเงินที่ระบุไว้ในวรรค (1) ของอนุมาตรา (a) ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุการณ์เชื่อได้ว่าต้องการรักษาเพิ่มมากขึ้น

(n) ภายใน 31 ธันวาคม 1993 หากค่ารักษาทางสุขภาพจิต ตามกฎหมายนี้เกินกว่าครึ่งหนึ่งของค่ารักษาที่กำหนดไว้ในวรรค (1) ของอนุมาตรา (a) คณะกรรมการมีอำนาจจ่ายชดเชยค่ารักษาเพิ่มได้อีกจำนวนไม่เกินครึ่งหนึ่งของค่ารักษาสูงสุดที่กำหนดไว้หรือจำนวนเท่าใดก็ได้ ที่คณะกรรมการเห็นว่าเหมาะสม

(o) การจำกัดวงเงินชดเชยค่าเสียหายที่คณะกรรมการกำหนดเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือรายได้ที่สูญเสียไปตามวรรค (2) และ (5) ของอนุมาตรา (a) ไม่ครอบคลุมถึงการชดเชยค่าเสียหายที่ได้รับอนุมัติก่อน 1 มกราคม 1994

ผนวก ค

การคุ้มครองพยานในประเทศแคนาดา

ในประเทศแคนาดา ได้มีการจัดตั้งองค์การให้ความคุ้มครองพยาน โดยมีกฎหมายรับรอง เรียกว่า STATUTES OF CANADA 1996 CHAPTER 15¹⁷ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พ.ร.บ. นี้เป็น พ.ร.บ. เกี่ยวกับการก่อตั้งและการปฏิบัติงานในโครงการ บุคคลผู้ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองตามความเห็นชอบ เพื่อประโยชน์ของการสืบสวนสอบสวน และกระบวนการยุติธรรม ทางกฎหมาย โดยกฎหมายนี้ได้รับการเห็นชอบจากประธานาธิบดีตามคำแนะนำของรัฐสภาของแคนาดา เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 1996

มาตรา 1 กฎหมายนี้เรียกว่า โครงการให้ความปลอดภัยและคุ้มครองพยาน

มาตรา 2 ตามกฎหมายนี้คณะกรรมการให้หมายถึง คณะกรรมการที่มาจากกรมตำรวจ (Force)

- กรมตำรวจ หมายถึง กรมตำรวจของแคนาดา
- รัฐมนตรี หมายถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของแคนาดา
- โปรแกรม หมายถึง โครงการให้ความคุ้มครองพยาน ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามมาตรา 4
- การคุ้มครอง หมายถึง การให้ความสะดวกปลอดภัยแก่ผู้ได้รับการคุ้มครอง รวมไปถึงบริเวณที่อยู่อาศัย ทรัพย์สินและสิ่งอื่น ๆ ชื่อเสียงเกียรติยศ รวมทั้งการให้ทรัพย์สินที่เป็นเงินทองในบางกรณีที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ได้รับการคุ้มครองมีความพอใจ

- ข้อตกลงในการคุ้มครอง หมายถึง สัญญาดังปรากฏในรายละเอียดในมาตรา 6 (1) (C) ที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองต่อผู้ได้รับการคุ้มครอง

- พยาน หมายถึง
 - (a) บุคคลผู้ซึ่งให้ข่าวสารข้อมูล หลักฐาน การให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจในคดีนั้น ๆ เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา เพราะบุคคลผู้ซึ่งได้รับการคุ้มครองเป็นบุคคลที่ต้องรักษาไว้จนการสืบสวนสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมเสร็จสิ้นลง หรือ

(b) พยาน หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งมีความเกี่ยวพันหรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลใน (a)

¹⁷จาก STATUTES OF CANADA 1996 CHAPTER 15 All Act to provide for the establishment and operation of in relation to certain inquiries. investigations or protections. BILL C. 13 ASSENTED TO 20 th JUNE, 1996

วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้

มาตรา 3 วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายโดยการอำนวยความสะดวกทางด้านการให้ความคุ้มครอง แก่บุคคลผู้ซึ่งให้ความร่วมมือกับตำรวจ/เจ้าหน้าที่ โดยทางตรงและทางอ้อมในการใช้กฎหมายในการดำเนินคดี

(a) การดำเนินการดังกล่าวต้องกระทำโดยกรมตำรวจ รวมทั้งการจัดการ, การอนุมัติให้ดำเนินการภายใต้ อนุมาตรา 20 (Section 20) ของ พ.ร.บ.ตำรวจของแคนาดา

(b) การดำเนินการตามกฎหมายโดยหน่วยงานของกรมตำรวจหน่วยงานใดก็ตาม จะต้องมีการตกลงหรือได้รับความเห็นชอบตาม อนุมาตรา 14 (Section 14) แห่ง พ.ร.บ. ตำรวจ แคนาดาก่อน

โครงการให้ความคุ้มครองพยาน

มาตรา 4 โครงการอำนวยความสะดวกและให้ความคุ้มครองให้กับพยานได้ถูก จัดตั้ง โครงการนี้ขึ้นเรียกว่า “โครงการให้ความคุ้มครองแก่พยาน” และบริหารโดยคณะกรรมการ กรมตำรวจ

มาตรา 5 รายละเอียดของกฎหมาย (Act) นี้ คณะกรรมการกรมตำรวจ สามารถ บัญญัติเป็นระเบียบเกี่ยวกับโครงการคุ้มครองพยานและประเภทของการคุ้มครอง รวมทั้งการ คุ้มครองอย่างอื่น เกี่ยวกับตัวพยานตามโครงการ

มาตรา 6 พยานจะไม่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่โครงการ เว้นแต่

อนุ(1) (a) ได้รับคำแนะนำให้เข้าโครงการคุ้มครองพยานจากหน่วยงานทาง กฎหมาย

(b) ในกรณีที่คณะกรรมการตำรวจ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือ ซึ่ง ตามระเบียบการคุ้มครองพยาน ตามวัตถุประสงค์ของระเบียบนั้น การพิจารณาประวัติส่วนตัวของ พยาน ซึ่งจะทำให้เจ้าพนักงาน (กรรมการ) นำมาประกอบการพิจารณา ตามมาตรา 7

(c) การตกลงกันระหว่างพยานกับเจ้าพนักงานนั้นอาจจะทำเป็นสัญญาให้ แก่กันทั้ง 2 ฝ่าย

อนุ (2) โดยไม่คำนึงถึงตามอนุมาตราก่อน เจ้าพนักงานอาจจะอยู่ในระหว่าง กรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ก็อาจให้การคุ้มครองแก่พยานได้โดยไม่ต้องมีข้อตกลงหรือสัญญา แต่ต้องไม่ เกิน 90 วัน

ลักษณะของพยานที่ควรได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 7 องค์ประกอบของสภาวะการณ่ต่อไปนี้ พยานจะต้องได้รับการคุ้มครอง และเข้าโครงการ

- (a) ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยพลันต่อพยาน พยานควรจะได้รับ การคุ้มครอง
- (b) ภัยอันตรายที่จะเกิดกับชุมชนหรือครอบครัวพยาน พยานจึงควรได้รับการเข้า

โครงการคุ้มครองพยาน

(c) การตอบคำถามในการสืบสวนและฟ้องร้อง การเข้าร่วมเป็นพยาน และการบอกกล่าวถึงสาระสำคัญของคดี พยานจึงควรได้รับการคุ้มครองตามโครงการ

(d) การให้ข้อมูล พยานหลักฐาน หรือการร่วมเป็นพยาน พยานควรจะได้รับ การคุ้มครอง

(e) การเป็นพยานโดยมีสามัญสำนึก ตามวุฒิภาวะของพยาน ลักษณะบุคลิกภาพ อุปนิสัยและความมีมนุษยสัมพันธ์ ควรนำมาพิจารณาที่จะให้ความคุ้มครอง

(f) การเป็นพยาน จะต้องมียกจ่าย พยานควรจะได้รับค่าใช้จายคืน

(g) การให้ความคุ้มครองแก่พยาน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ควรจะกระทำได้แม้ว่าพยานจะไม่ได้อยู่ในโครงการ

(h) ในกรณีใด ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ที่เจ้าพนักงานหรือกรรมการเห็นสมควร มาตรา 8 การให้ความคุ้มครองใด ๆ แก่พยาน จะต้องระบุถึงหน้าที่ที่พยานจะต้องปฏิบัติด้วย

(a) ในส่วนของเจ้าพนักงานจะต้องมีเหตุผลมี ขั้นตอนและถึงถึงความจำเป็นในการจัดการให้ความคุ้มครองพยาน หรือทำสัญญาตกลงการให้ความคุ้มครองพยาน

(b) ในส่วนของผู้ได้รับความคุ้มครอง

(1) การให้ข้อมูลข่าวสารพยานหลักฐาน การร่วมมือในการสืบสวนสอบสวน จึงจะได้รับความคุ้มครองตามข้อตกลง

(2) หากพยานผู้ที่ได้รับการคุ้มครองจำเป็นจะต้องใช้เงินก็มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือโดยกฎหมาย แต่ไม่ใช่เป็นการที่ไปตกลงกับคณะกรรมการเอง

(3) การที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายส่วนท้องถิ่นรวมไปถึงการปกครองและดูแลครอบครัวด้วย

(4) การที่จะต้องไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นการค้า (Paliament) หรือทำตัวต่อต้านต่อผู้ให้ความคุ้มครอง หรือผู้ที่ให้ความคุ้มครองคนอื่น ๆ ในโครงการ

(5) การที่จะต้องยอมรับ และยินยอม ในเหตุผลของการร้องขอ ซึ่งเป็นคำแนะนำจากเจ้าพนักงานในเรื่องของการให้ความคุ้มครอง และหน้าที่ของผู้ที่ได้รับการคุ้มครอง

มาตรา 9 (1) คณะกรรมการอาจจะบอกเลิกการให้ความคุ้มครองได้ ถ้าหากกรรมการได้รับหลักฐานที่ผู้ได้รับความคุ้มครองไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญา คือ

a การให้ข่าวสารพยานหลักฐานที่สำคัญผิด หรือไม่ยอมบอกกล่าวข่าวสาร หรือพยานหลักฐานที่เป็นจริง

b ผู้ได้รับความคุ้มครองมีเจตนาที่จะฝ่าฝืน ไม่ได้ดำเนินการตามที่ตกลงกันตามสัญญาคุ้มครอง

(2) คณะกรรมการให้ความคุ้มครองจะต้องอ้างเหตุผลอันสมควร และมีสารสนเทศเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อขออนุมัติให้ความคุ้มครอง

มาตรา 10 การตัดสินใจของคณะกรรมการ

a หากการตัดสินใจปฏิเสธไม่รับพยานเข้าโครงการคุ้มครอง คณะกรรมการจะต้องจัดเตรียมให้หน่วยงานที่รับผิดชอบให้คำแนะนำ หรือในกรณีพยานที่ได้รับการอนุญาตให้เข้าโครงการ โดยกรมตำรวจ ให้พยานเขียนเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่เจ้าหน้าที่กฎหมายตามที่กรมตำรวจได้แนะนำเพื่อเป็นการนำเสนอพิจารณาเข้าโครงการต่อไป

b ในกรณีการบอกเลิกให้ความคุ้มครองตามสัญญาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับความคุ้มครอง คณะกรรมการจะต้องจัดส่งคำชี้แจงเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ผู้ได้รับความคุ้มครองนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ได้รับความคุ้มครองได้รับทราบถึงการตัดสินใจ

มาตรา 11 การคุ้มครองแก่รูปพรรณหรือ, ชื่อ

(1) รายละเอียดของ Section นี้คือ ห้ามไม่ให้ผู้ใดอื่นทราบหรือเปิดเผยไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เกี่ยวกับข้อมูล, ข่าวสาร, สถานที่, การเปลี่ยนชื่อของผู้ที่ได้รับความคุ้มครอง หรือผู้ได้รับความคุ้มครองคนก่อน ๆ

(2) Sub section (เฉพาะกาล)

a ผู้ได้รับความคุ้มครอง หรือผู้ได้รับความคุ้มครองคนก่อน ๆ ที่ได้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ได้รับความคุ้มครองคนใด ๆ ถ้าหากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ไม่ได้เป็นภัยอันตรายต่อผู้ได้รับความคุ้มครองคนอื่น ๆ หรือไม่เป็นผลเสียหายกับโครงการฯ

b บุคคลผู้ซึ่งเปิดเผยข้อมูล - ข่าวสาร หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของบุคคลโดยพยานที่ได้รับความคุ้มครองใดๆ ถ้าหากข่าวสารหรือข้อมูลนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อผู้ได้รับความคุ้มครองอื่นใด และไม่เป็นผลเสียหายแก่โครงการ

(3) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชื่อ, ของผู้ได้รับความคุ้มครองหรือผู้ได้รับความคุ้มครองคนก่อน ๆ คณะกรรมการสามารถจะเปิดเผยได้ตามกรณี

a ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับความคุ้มครอง และผู้ได้รับการคุ้มครองก่อน ๆ ด้วย

b ในกรณีที่ผู้ได้รับการคุ้มครองทั้งคนนี้ และคนก่อนได้เปิดเผยข่าวสารข้อมูลจะต้องยอมรับผลของการเปิดเผยข้อมูลนั้น

c ถ้าการเปิดเผยมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยในที่สาธารณะเพื่อจุดประสงค์ บางอย่างก็อาจเปิดเผยได้ เช่น

(1) การสอบสวนในศาล มีเหตุผลที่ควรเชื่อจากพยานผู้ได้รับการคุ้มครองคนนี้ และพยานผู้ได้รับความคุ้มครองคนก่อน ไม่ว่าจะเป็่นข่าวสารหรือพยานหลักฐานในคดีร้ายแรง พร้อมทั้งร่วมด้วยกับคณะกรรมการในศาลได้

(2) การป้องกันการกระทำความผิดกฎหมายอย่างรุนแรง

(3) ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือการเกี่ยวกับราชอาณาจักร

d ในการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งการเปิดเผยเรื่องสำคัญ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

(4) การเปิดเผยข้อมูลและบุคคลใดก็ตามภายใต้ Section นี้ไม่อนุญาตให้บุคคลนั้นเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ใครเป็นอันขาด

(5) ก่อนที่จะเปิดเผยข้อมูลกับบุคคลใด ตาม (3) (b) (c) หรือ (d) จะต้องมึเหตุผลและขั้นตอนไม่ว่าจะไม่ใช่เป็นการเปิดเผยให้แก่บุคคล หรืออนุญาตให้บุคคลนั้นเปิดเผยเพื่อพิจารณา

(6) ใน Subsection (5) จะต้องไม่นำมาใช้เมื่อคณะกรรมการพิจารณาผลของการบอกกล่าวเปิดเผยข่าวสาร หรือผลการสอบสวนในชั้นศาล จะไม่นำมาใช้

มาตรา 12 บัญญัติต่อไปนี้จะต้องถูกนำมาใช้ในการพิจารณาว่าจะทำการเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ตามมาตรา 11 (Section 11) ต้องคำนึงถึง

a เหตุผลในการเปิดเผย

b อันตรายหรือผลกระทบต่อการเปิดเผยในส่วนที่มีการเกี่ยวข้องกับบุคคล และเป็นประโยชน์ต่อโครงการให้ความคุ้มครอง

c ความเป็นไปได้ที่จะให้ข้อมูล เพื่อวัตถุประสงค์ในการที่จะเปิดเผยเท่านั้น (ไม่ขยายวงออก)

d ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยก็ต้องทำอย่างมีประสิทธิภาพ หรือด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่สามารถทำได้

e มีวิธีการอื่นอีกมากมายที่สามารถจะป้องกันการเปิดเผยข้อมูลอีกหรือไม่

มาตรา 13 บุคคลซึ่งมีรูปพรรณ หรือชื่อที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุผลของการคุ้มครองภายใต้โครงการนี้ จะไม่ต้องรับผิดชอบหรืออีกทางหนึ่งไม่ต้องถูกลงโทษ หากบุคคลนั้นอ้างว่ารูปพรรณหรือชื่อใหม่นั้น เป็นหรือเคยเป็นของบุคคลนั้นแต่เพียงผู้เดียวมาก่อน

ข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลอื่น ๆ

มาตรา 14 (1) คณะกรรมการสามารถทำข้อตกลงกันได้

a กับเจ้าพนักงานตามกฎหมาย เพื่อช่วยพยานซึ่งได้เข้าร่วมกับการดำเนินการร่วมกับเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่อนุญาตให้เข้าโปรแกรม

b รัฐมนตรียุติธรรม (The attorney general) ของจังหวัดนั้น ๆ กับรัฐมนตรียุติธรรม (The attorney general) หรือ รมต.ยุติธรรม ของจังหวัด เกี่ยวกับการจัดการใด ๆ ก็ตามภายใต้ Section 20 ของกรมตำรวจแคนาดา เพื่อช่วยพยานที่ได้ร่วมกับผู้ดำเนินการในจังหวัดตามโครงการ

c เจ้าพนักงานประจำจังหวัด เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งเอกสารของข้อมูลข่าวสารในการคุ้มครองบุคคลซึ่งควรจะได้รับคุ้มครอง

(2) รมต.ยุติธรรมสามารถทำสัญญาต่างตอบแทนกับรัฐบาลต่างชาติเพื่อช่วยเหลือพยานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย โดยผู้พิพากษาแคนาดาจะต้องรับเข้าสู่โปรแกรมนี้ แต่ห้ามมิให้บุคคลนั้นเข้าประเทศแคนาดาตามข้อตกลงใด ๆ ดังกล่าวนั้นโดยไม่ได้รับความเห็นชอบจาก รมต.ต่างประเทศหรือตรวจคนเข้าเมืองจะต้องไม่อนุญาตให้เข้าเมืองโดยปราศจากความยินยอมของ รมต. ที่รักษาการตาม พ.ร.บ.นี้

มาตรา 15 คณะกรรมการมีอำนาจภายใต้ พ.ร.บ.นี้ นอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ตาม มาตรา 11 (3) (b) ถึง (d) แต่อาจจะกระทำได้โดยมติของคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่อนุญาต

a การอนุญาตให้พยานเข้าสู่โปรแกรมในลักษณะอื่นที่นอกเหนือที่กล่าวใน b คณะกรรมการสามารถตัดสินใจอนุญาต แต่ต้องเป็นผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่า Chief Superintendent และ

b หรืออนุญาตให้พยานเข้าสู่โปรแกรมได้ ภายใต้ข้อตกลง มาตรา 14 (1) (a) หรือกรณีพิเศษภายใต้ มาตรา 14 (2) ที่มีการเปลี่ยนชื่อของพยาน หรือการให้ความคุ้มครองแก่พยาน คณะกรรมการที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วย ผู้ซึ่งสามารถอนุญาตแทนกรรมการและเป็นผู้ที่รับผิดชอบโครงการนี้

มาตรา 16 (1) คณะกรรมการจะต้องทำรายงานส่งในวันที่ 30 มิ.ย. ของทุกปีเพื่อรายงานถึงการปฏิบัติงานของโครงการนี้ ต่อ รมต.

(2) รมต.สามารถที่จะนำสำเนารายงาน เสนอต่อสภาผู้แทนหลังได้รับรายงานภายใน 15 วัน เมื่อมีการเปิดประชุมสภา

มาตรา 17 คณะกรรมการสามารถที่จะ เสนอความคิดเห็นโดยตรงต่อ รมต.เพื่อขอคำรับรอง การให้นโยบายในการที่จะบริหารโครงการ

มาตรา 18 กรณีที่มีการเสนอ พ.ร.บ.อื่นใด จากกรมหน่วยงานของรัฐบาลแคนาดา ถ้าเป็นไปได้จะต้องให้คณะกรรมการนี้นำมาพิจารณาป้องกันมิให้เกิดผลกระทบกับการบริหารโครงการนี้

มาตรา 19 ในข้อตกลงทุก ๆ ข้อที่เกี่ยวกับ พ.ร.บ.นี้ จากมติของคณะกรรมการเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้รัฐบาลแคนาดาซึ่งอ้างถึงการคุ้มครองบุคคลนี้ รวมความที่เกี่ยวข้องอยู่ใน พ.ร.บ.อื่น

มาตรา 20 คณะรัฐมนตรี สามารถที่จะเพิ่มเติมเพื่อประสงค์อื่น ๆ ที่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพใน พ.ร.บ. นี้โดยไม่มีข้อจำกัดอื่น เช่น

a ข้าราชการที่จำเพาะเจาะจงในการที่พยานได้เข้าร่วม และพยานเป็นพยานผู้ซึ่งได้รับให้อยู่ในโครงการให้ความคุ้มครองนี้

b การยอมรับในเรื่องของข้อตกลงในเรื่องการคุ้มครองพยานหรือ การตกลงยอมรับในการเข้าสู่โครงการภายใต้ มาตรา 14

c วิธีการที่ได้เข้าร่วมโดยพยานผู้ได้รับการคุ้มครองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายท้องถิ่น มาตรา 21 บทลงโทษ

a บุคคลใด ๆ ที่ฝ่าฝืน Sub Section 11 (1) จะต้องถูกลงโทษจำไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 50,000 เหรียญ หรือทั้งจำทั้งปรับ

b ในการเข้าร่วมโครงการนี้ โดยให้การเท็จมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 22. หากมีการร้องเรียนในเรื่องอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. นี้แก่คณะกรรมการใด ๆ หรือบุคคลผู้ร่วมด้วย หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องภายใต้ พ.ร.บ. นี้ จะเป็นใครก็ตามจะต้องมีผลในการที่เขากล่าวหาผู้นั้นอาจถูกฟ้องร้อง

มาตรา 23. ในมาตรา 11 (c) ของ พ.ร.บ. นี้

c ข้าราชการที่เชื่อถือได้ใดๆ ก็ตามต้องให้เงินแก่บุคคลผู้นั้น โดยคำนึงถึงความจำเป็น และการให้ความคุ้มครองตามความจำเป็น โดยพิจารณาจากข่าวนั้น ๆ

ประวัติผู้เขียน

พ.ต.ท.จตุรงค์ บุรมัธนานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2502 ที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ความรู้ชั้นเนติบัณฑิต จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 36, หลักสูตรของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก และหลักสูตรฝ่ายอำนวยการตำรวจ ชุดที่ 15 เมื่อ พ.ศ. 2535 ต่อมาได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต ณ สถาบันแห่งนี้ เมื่อ พ.ศ. 2536

ประวัติการทำงาน รับราชการตำรวจ

ชั้นประทวน

1. ตำแหน่งลูกแถว กองร้อยที่ 3 โรงเรียนตำรวจนครบาล รุ่น 49
2. ตำแหน่งลูกแถว กองกำกับการตำรวจนครบาล 7 (มีนบุรี)

ชั้นสัญญาบัตร

3. ตำแหน่งรองสารวัตรงาน 4 กองคดี กรมตำรวจ
4. ตำแหน่งรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล
5. ตำแหน่งรองสารวัตรแผนกวินัยกองบัญชาการตำรวจภูธร 1 (ตร.ภาค 1 ปัจจุบัน)
6. ตำแหน่งรองสารวัตรแผนก 2 กองกำกับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจภูธร 1

(ตร.ภาค 1 ปัจจุบัน)

7. ตำแหน่งรองสารวัตรแผนกธุรการและกำลังพล ทำหน้าที่คดีวินัย กองกำกับการตำรวจ

ภูธรจังหวัดนนทบุรี

8. ตำแหน่งสารวัตรงาน 2 ฝ่ายอำนวยการ สถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ
9. ตำแหน่งสารวัตร (ทำหน้าที่นิติกร) กองคดี กรมตำรวจ